

2018

ÅRSRAPPORT

Vårt markedsområde

Nytt hovedkontor våren 2019

Siden fusjonen mellom Rygge Vaaler Sparebank og Halden SpareBank 1 i 2011 har det vært planlagt nytt hovedkontor i Rygge kommune. Ventetiden er nå over og konsernet tar snart i bruk nye lokaler. Det gir oss muligheten til å samle vår kompetanse innen bank og eiendomsmegling under samme tak.

Vi gleder oss veldig til å flytte inn i et moderne bankbygg «midt» i den nye storkommunen. Det tror vi kundene vil oppleve som positivt. Det vil være god tilgjengelighet med mange parkeringsmuligheter og gode bussforbindelser.

I de siste årene har det vært en stor endring i bruk av banken. Kunder i alle aldre bruker nå mobilbank og nettbank hvor det meste av dagligdagse bankoppgaver fikses enkelt og greit på egenhånd. Vi er opptatt av å ivareta alle kundene våre – både de som fikser det meste selv, de som trenger litt hjelp og de som ønsker en samtale med våre dyktige rådgivere og eiendomsめglere.

18. mars 2019 åpner vårt nye hovedkontor på Høyda i Rygge (Varnaveien 43 E). Velkommen!

ÅRSRAPPORT 2018

SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS

- 05 Administrerende direktørs kommentar
- 06 Hovedtall og nøkkeltall siste 5 år

FINANSIELLE RESULTATER

- 09 Styrets beretning
- 23 Resultatregnskap
- 25 Balanse
- 27 Endring i egenkapital
- 29 Kontantstrømoppstilling
- 30 Noter
- 106 Revisjonsberetning
- 111 Erklæring fra styret og administrerende direktør

LEDELSE OG MILJØ

- 113 Eierstyring og selskapsledelse
- 120 SpareBank 1-alliansen

ENGASJEMENT

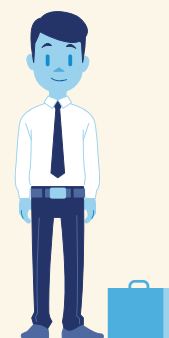
- 117 Lokalt engasjement

TILLITSVALGTE I SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS

- 118 Tillitsvalgte i SpareBank 1 Østfold Akershus

FREMTIND

- 122 Styrker forsikring i bank

Mer enn en vanlig bank

2018 var et godt år for SpareBank 1 Østfold Akershus. Årsresultatet ble på 358,2 mill. kroner mot 320,9 mill. kroner i 2017. Vi hadde god vekst på utlån og innskudd, og vi når våre viktige målsetninger om å bedre kundetilfredsheten og ta markedsandeler. Tapene var lave også i 2018, det går fortsatt bra i regionen vår.

I SpareBank 1 Østfold Akershus har vi genuin tro på at det er viktig å være tett på lokalsamfunnene og kundene. Dette er godt forankret gjennom våre verdier, «Bedre sammen tett på – for kundene», og gjennom 184 års historie hvor vi sammen med kundene har bidratt til verdiskaping i regionen. Vi er til for folk og bedrifter i Østfold og Akershus syd, hvor vi skal være en dyktig økonomisk støttespiller som jobber for at folk skal lykkes med å få hverdagen og livet til å gå rundt. Slik kan vi bidra til at det kan skapes nye arbeidsplasser, trygge jobber, levende lokalsamfunn for familiene og gode oppvekstvilkår for barn og unge i vår region.

Derfor er vi både fysisk tilstede med lokale bankkontorer samtidig som vi kontinuerlig tilpasser oss vår digitale distribusjonsmodell. Hos oss velger kundene fortsatt selv hvordan de ønsker å bruke banken; de kan møte ekte dedikerte mennesker i et lokalt bankkontor, eller bruke enkle moderne digitale bankløsninger når de ønsker det. Åpningen av vårt nye hovedkontor i Rygge våren 2019, blir en milepæl i vår historie. Det nye hovedkontoret omtales allerede som et signalbygg i Høyda-området, og er et synlig bevis på at SpareBank 1 Østfold Akershus satser videre i regionen. Vi vil få et moderne og funksjonelt bankbygg med lokaler som gir oss muligheten til å utnytte ressursene våre slik at vi blir en enda bedre bank og eiendomsmeidler.

Som del av SpareBank 1-alliansen bidrar vi godt til betydelige investeringer og utvikling av produkter og tjenester innen digitalisering og robotisering. Dette gir bedre kundeopplevelser og reduserer våre driftskostnader. I løpet av året har vi lansert en rekke nye produkter, og vi har videreutviklet mobilbanken sammen med kundene til å bli Norges beste mobilbank. I sum gjør dette at vi har et solid grunnlag for gode resultatprestasjoner i årene som kommer.

Til tross for at vi er i førerretet med våre produkter og tjenester, blir konkurransen om kundene stadig tøffere. Gjennom året, har vi derfor hatt stort fokus og involvert hele organisasjonen i arbeidet med hvordan vi kan bli en enda bedre bank for kundene. Strategisk og målrettet jobbing for bedre kundeforståelse, mer relevante initiativ og bedre kunderelasjoner i 2018, gir oss god driv inn i det nye året hvor vi fortsetter jobbingen på veien mot visjonen vår om å bli regionens anbefalte finanshus – fordi vi bryr oss.

Vi heier på ildsjeler som har tro på regionen og på at det er mulig å skape noe nytt! Gavevirksomheten er en viktig del av vårt samfunnsengasjement. Basert på årsresultatet for 2017, ble det gitt hele 83,8 millioner kroner fra overskuddet i avsetning til gaver, samt utbytte til eierstiftelsene SpareBank 1 Østfold Akershus Stiftelsen og Sparebank 1 stiftelsen Halden. Gjennom året, har konsernet sammen med stiftelsene støttet en rekke gode formål og tiltak som bidrar til å utvikle regionen. For regnskapsåret 2018, vil styrets forslag til utbytte føre til at avsatte midler til gaver og utbytte til stiftelsene blir 131,6 millioner kroner. Pengene er vårt samfunnsbidrag, og forvaltes av banken, samt våre eierstiftelser SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus og Sparebank 1 stiftelsen Halden.

Visjonen vår om å bli regionens anbefalte finanshus – fordi vi bryr oss, understreker vårt samfunnsengasjement og vilje til å stå sammen med kundene og regionen. Bankens aller største fortrinn er og blir dyktige medarbeidere. Med genuint kundefokus og solid bankhåndverk, skal vi sammen fortsette å bidra til et solid finanshus til glede for kundene, regionen og investorene i årene som kommer

Arild Bjørn Hansen
 administrerende direktør

HOVEDTALL OG NØKKELTALL SISTE 5 ÅR

(i hele tusen kroner)

KONSERN	2018	2017	2016	2015	2014
Resultat					
Netto renteinntekter	380 716	363 866	363 666	337 891	291 087
Netto provisjons- og andre inntekter	304 060	256 523	232 240	239 759	253 450
Netto inntekter på finansielle instrumenter til virkelig verdi	96 807	88 588	126 585	32 233	110 486
Sum netto inntekter	781 583	708 978	722 491	609 883	655 022
Sum driftskostnader før tap	338 088	307 583	317 378	318 164	351 867
Driftsresultat før tap	443 495	401 394	405 113	291 719	303 156
Tap på utlån og garantier	6 396	94	966	13 544	40 426
Resultat før skatt	437 099	401 300	404 148	278 175	262 730
Skattekostnad	78 881	80 446	75 705	60 481	44 731
Årsresultat fra videreført virksomhet	358 217	320 854	328 443	217 694	218 000
Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt	0	0	3 597	3 294	1 850
Årsresultat	358 217	320 854	332 040	220 989	219 850
Resultat i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital					
Netto renteinntekter	1,72 %	1,78 %	1,88 %	1,82 %	1,59 %
Netto provisjons- og andre inntekter	1,37 %	1,26 %	1,20 %	1,29 %	1,39 %
Netto inntekter på finansielle instrumenter til virkelig verdi	0,44 %	0,43 %	0,65 %	0,17 %	0,60 %
Sum netto inntekter	3,53 %	3,47 %	3,73 %	3,29 %	3,59 %
Sum driftskostnader før tap på utlån	1,53 %	1,51 %	1,64 %	1,72 %	1,93 %
Driftsresultat før tap	2,00 %	1,96 %	2,09 %	1,58 %	1,66 %
Tap på utlån og garantier	0,03 %	0,00 %	0,00 %	0,07 %	0,22 %
Resultat før skatt	1,97 %	1,96 %	2,09 %	1,50 %	1,44 %
Skattekostnad	0,36 %	0,39 %	0,39 %	0,33 %	0,24 %
Årsresultat fra videreført virksomhet	1,62 %	1,57 %	1,70 %	1,18 %	1,19 %
Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt	0,00 %	0,00 %	0,02 %	0,02 %	0,01 %
Årsresultat	1,62 %	1,57 %	1,71 %	1,19 %	1,20 %
Balansetall					
Brutto utlån til kunder	18 910 841	17 004 745	16 082 315	15 312 961	14 390 815
Brutto utlån til kunder inkl. overført til kredittforetak	27 187 127	25 348 731	23 878 725	22 531 690	21 088 686
Innskudd fra kunder	14 358 985	12 939 314	12 369 642	11 806 142	11 687 669
Innskuddsdekning	75,9 %	76,1 %	76,9 %	77,1 %	81,2 %
Utlånsvekst siste 12 måneder	11,3 %	5,7 %	5,0 %	6,4 %	1,1 %
Utlånsvekst inkl. overført til kredittforetak	7,3 %	6,2 %	6,0 %	6,8 %	0,9 %
Innskuddsvekst siste 12 måneder	11,1 %	4,6 %	4,8 %	1,0 %	6,5 %
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	22 138 108	20 428 489	19 363 463	18 520 253	18 268 975
Forvaltningskapital	23 437 210	20 946 379	19 865 179	18 793 190	17 987 353
Forvaltningskapital inkl. overført til kredittforetak	31 713 496	29 290 364	27 661 589	26 011 919	24 685 224

HOVEDTALL OG NØKKELTALL SISTE 5 ÅR (forts.)

(i hele tusen kroner)

KONSERN	2018	2017	2016	2015	2014
Nøkkeltall					
Resultat av ordinær drift %	1,57 %	1,53 %	1,44 %	1,40 %	1,05 %
Kostnadsprosent ²⁾	43,3 %	43,4 %	43,9 %	52,2 %	53,7 %
Tapsprosent utlån ³⁾	0,03 %	0,00 %	0,01 %	0,09 %	0,28 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,34 %	0,26 %	0,35 %	0,51 %	1,09 %
Andre tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,13 %	0,15 %	0,16 %	0,11 %	0,25 %
Tapsprosent utlån inkl. overført til kredittforetak ³⁾	0,02 %	0,00 %	0,00 %	0,06 %	0,19 %
Misl. eng. i % av brutto utlån inkl overført til kredittforetak	0,24 %	0,18 %	0,24 %	0,34 %	0,75 %
A. tapsut.eng. i % av br. utlån inkl overført til kredittforetak	0,09 %	0,10 %	0,10 %	0,07 %	0,17 %
Egenkapitalavkastning ¹⁾	11,6 %	12,3 %	13,8 %	10,8 %	12,6 %
Kapitaldekningsprosent	19,2 %	19,9 %	18,2 %	17,5 %	16,5 %
Kjernekapitalsprosent	17,8 %	19,2 %	17,9 %	17,5 %	16,5 %
Ren kjernekapitalsprosent	16,1 %	17,6 %	16,3 %	16,6 %	15,6 %
Antall kontor	8	8	9	9	10
Antall årsverk	200,9	198,7	200,0	209,5	229,0

1) Resultat etter skatt i prosent av gjennomsnittlig egenkapital

2) Sum kostnader i prosent av sum driftsinntekter

3) Netto tap i prosent av gjennomsnittlig brutto utlån

Finansielle resultater

Styrets beretning

(tall for 2017 i parentes)

SpareBank 1 Østfold Akershus konsernet består av mor-banken SpareBank 1 Østfold Akershus og EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS (100 %) samt noen mindre datterselskap. Banken har også betydelige eierandeler i Samarbeidende Sparebanker AS og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest I AS. SpareBank 1 Østfold Akershus har sitt hovedkontor i Moss og totalt åtte kontorer i Østfold og Akershus syd regionen. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av finansielle produkter og tjenester, investeringstjenester samt eiendomsmegling.

Året 2018

Resultat før skatt for 2018 ble på 437,1 mill. kr (401,3 mill. kr). Resultatet fra den ordinære virksomheten etter tap utgjorde 340,3 mill. kr (316,4 mill. kr). Korrigert for eiendomssalg var resultat fra ordinær drift etter tap på 312,9 mill. kr (308,1 mill. kr).

Egenkapitalavkastningen ble på 11,6 % (12,1 %).

Netto renteinntekter og netto provisjons- og andre inntekter

Rentenettoen ble på 380,7 mill. kr (363,9 mill. kr). Rentenettoen utgjorde 1,72 % (1,78 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Nedgangen i % sammenlignet med i fjor skyldes primært glidning i utlånsrenten og økt fundingkostnad. Rentenettoen påvirkes av overførslar til kredittforetak. En

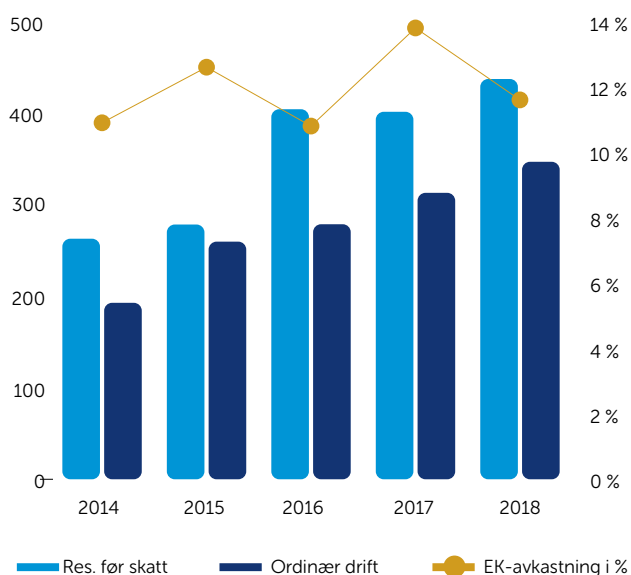
betydelig del av inntektene på utlån er som følge av dette flyttet fra netto renteinntekter til provisjonsinntekter. Endring i rentenetto og endring i provisjon fra kredittforetak må derfor ses i sammenheng.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter ble på 304,1 mill. kr (260,3 mill. kr). Dette inkluderer gevinst knyttet til salg på eiendom med 27,4 mill. kr i denne perioden og 8,3 mill. kr i samme periode i fjor. Fratrasket gevinst på eiendom utgjorde netto provisjonsinntekter og andre inntekter 276,7 mill. kr (252,0 mill. kr). Se nærmere spesifikasjon i note 19. Av dette utgjorde utlån overført til kredittforetak 73,6 mill. kr (78,4 mill. kr). Øvrige provisjonsinntekter er relativt uforandret og viser en underliggende vekst som samsvarer med vekst i utlån.

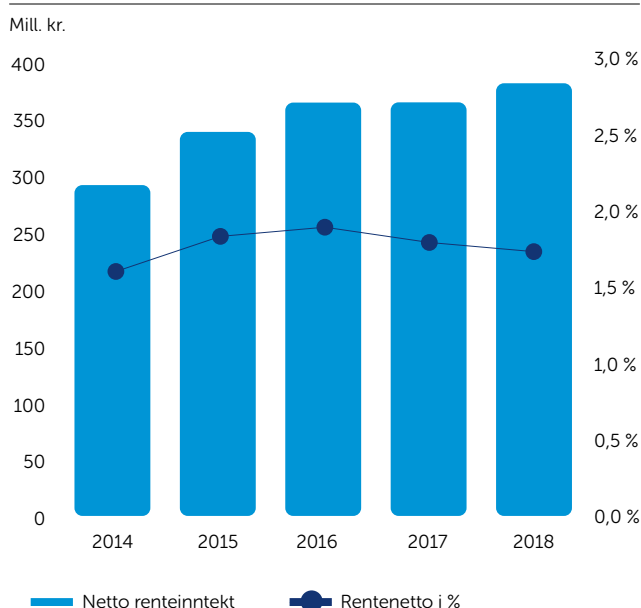
Samlet sett har netto inntekter knyttet til de utlån og innskudd som banken forvalter økt med 12,1 mill. kr sammenlignet med samme periode i fjor. Endringen fra samme periode i fjor er sammensatt av økt volum, lavere utlånsrente, relativt stabil innskuddsrente året sett under ett og økte fundingkostnader.

Inntektene fra betalingsformidling er ca. 3,3 mill. kr høyere enn normalt i 2018 som følge av ett etterslep i faktureringen av kortgebyr fra 2017.

Resultat og avkastning

Netto renteinntekt og rentenetto

Konsernet har økt sin satsning på eiendomsmebling i 2018 og det har bidratt til økt omsetning og resultat. Provisjonsinntekter fra eiendomsmebling ble på 61,0 mill. kr mill. kr. (47,4 mill. kr mill. kr).

Presentasjonen av margininntekter fra betalingsformidling i utenlandsk valuta er endret fra og med 3. kvartal 2018. Dette presenteres nå som «Provisjonsinntekter» (tidligere presentert som «netto resultat fra andre finansielle instrumenter»). Sammenlignbare perioder er omarbeidet tilsvarende.

Netto avkastning på finansielle instrumenter

Netto avkastning på finansielle instrumenter, inklusive resultatandel i felleskontrollert virksomhet, viste en gevinst på 96,8 mill. kr (84,9 mill. kr) i 2018. Endringen skyldes en økning i utbytte generelt og utbytte fra SpareBank 1 Kredittkort AS spesielt på 11,5 mill. kr (0,0 mill. kr).

Som følge av lavere resultater i SpareBank 1 Gruppen er inntekter av eierinteresser redusert med 8,6 mill. kr sammenlignet med samme periode i fjor. Resultatnedgangen i SpareBank 1 Gruppen skyldes lavere finansinntekter og et svakere forsikringsresultat i skadeselskapet som følge av en hard vinter.

Nettogevinst på finansielle instrumenter har økt med 10,0 mill. kr sammenlignet med i fjor til 20,7 mill. kr. Økningen skyldes økt verdsettelse av bankens eierandel i Vipps AS, BankAxept AS og BankID Norge AS med 19,2 mill. kr. Øvrige poster viser en nedgang i resultateffekt for året samlet grunnet markedsuro i fjerde kvartal 2018. Aksjeporteføljen er liten og obligasjonsporteføljen består utelukkende av høykvalitetsobligasjoner fra solide utstedere.

Vipps-fusjonen

I forbindelse med fusjonen mellom Vipps AS, BankAxept AS og BankID Norge AS er det i 2018 foretatt en verdivurdering av selskapene. Det fusjonerte selskapet vil på det tidspunkt fusjonen er gjennomført ha en samlet verdi på om lag 3.900 mill. kroner.

SpareBank 1 bankene vil etter fusjonen ha en samlet eierandel på 22,04 %, tilsvarende en verdi på ca. 860 mill. kroner. Eierandelene til den enkelte SpareBank 1 bank varierer.

For SpareBank 1 Østfold Akershus utgjør samlet verdi av investeringen i de tre selskapene ca. 27,6 mill. kroner. SpareBank 1 Østfold Akershus bokfører investeringen i aksjene til virkelig verdi over resultatet. Verdivurderingen av Vipps AS, BankAxept AS og BankID Norge AS medfører en positiv resultateffekt på ca. 19,2 mill. kroner som ble bokført i andre kvartal 2018.

Andre inntekter

Salg av hovedkontoret og eiendommen i Son ble gjennomført i februar 2018. Gevinsten er ført under andre

inntekter og er primært skattefri (salg av aksjeselskap). Transaksjonene styrket egenkapitalen med 50,9 mill. kr for morbank og 27,4 mill. kr for konsern og gir en tilsvarende resultateffekt.

Sum netto inntekter

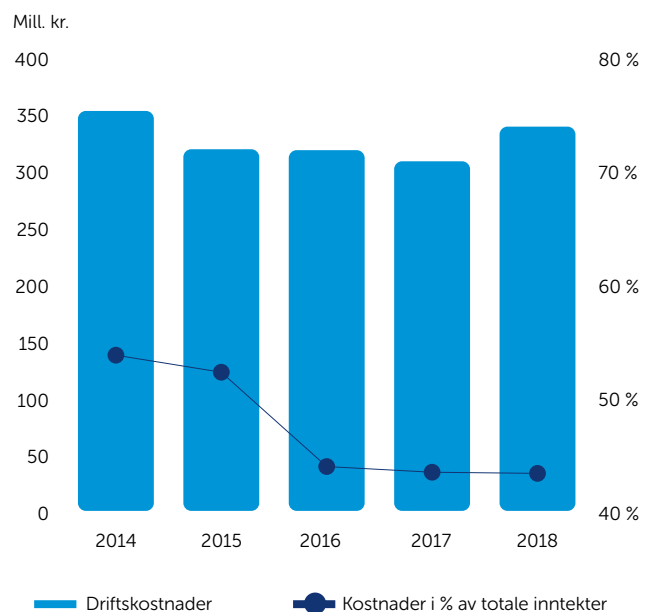
Sum netto inntekter i 2018 ble 781,6 mill. kr (709,0 mill. kr).

Driftskostnader

Driftskostnadene i 2018 ble på 338,1 mill. kr (307,6 mill. kr), 1,53 % (1,51 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Økningen er primært knyttet til økte personalkostnader innen eiendomsmebling (motsvart av økte provisjonsinntekter), økte lokalkostnader som følge av salg og tilbakeleie av lokaler og en engangskostnad knyttet til IT-system for eiendomsmebling på 1 mill. kr. Kostnadsutviklingen for morbanken er stabil når det tas hensyn til årlig lønnsregulering og en engangseffekt i tredje kvartal 2017 knyttet til inntektsføring av pensjonsfond.

Kostnadsprosenten i 2018 var på 43,3 % (43,4 %). Målet for konsernet er å ha en kostnadsprosent som er konkurransedyktig med andre banker det er naturlig å sammenligne seg med.

Driftskostnader og kostnadsprosent

Kredittrisiko og porteføljeutvikling

Personmarkedsporteføljen viser en stabil gjeldsbetjeningsevne. Forventninger om fortsatt lavt rentenivå, tilfredsstillende inntektsutvikling og en stabil lav arbeidsledighet tilsier at situasjonen vil vedvare de nærmeste kvartalene. Kredittrisikoen knyttet til personmarkedet anses for å være lav.

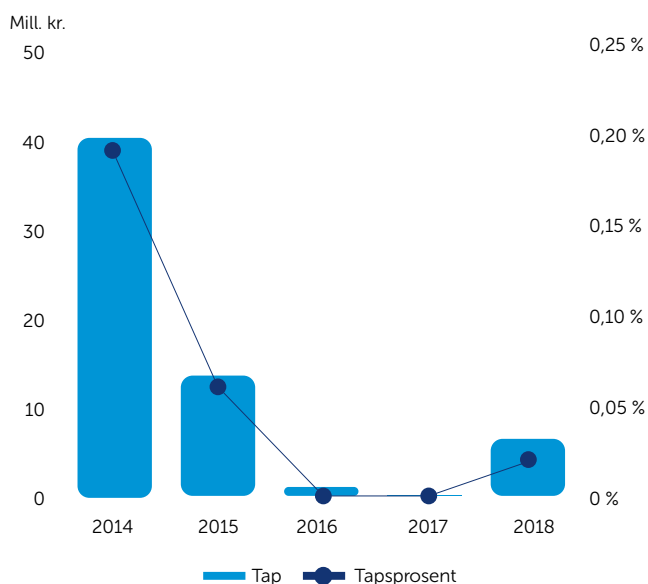
Bedriftsengasjementene følger en positiv risiko- og markedsutvikling. Banken har høyt fokus på at all vekst i bedriftssektoren skal være innenfor målsatte grenser for misligholdssannsynlighet, og skal være basert på at banken samtidig har som mål å holde risikoen i porteføljen lav. Utviklingen i utlånsporteføljen følges tett opp med handlingsplaner og overvåking av «early warning», porteføljens misligholdssannsynlighet (PD) og øvrige misligholds- og risikorapporter.

Tap og mislighold

Konsernet har med virkning fra 1.1.2018 tatt i bruk IFRS 9 for måling av tap. For en nærmere beskrivelse av IFRS 9 og implementeringseffektene vises til årsregnskapet for 2017. Innføring av ny tapsmodell i henhold til IFRS 9 forventes å medføre noe økt volatilitet i tapsavsetningene. De lave tapsnivåene forsetter. Konsernet hadde netto tap på 6,4 mill. kr (0,1 mill. kr) i 2018. Tapene er primært knyttet til endringer i tapsavsetninger etter IFRS 9. Netto tap utgjorde 0,02 % (0,00 %) av brutto utlån inklusiv utlån overført til kredittforetak for 2018.

Andel misligholdte og tapsutsatte engasjement var på 0,33 % (0,28 %). Tapsavsetningene utgjorde 0,26 % (0,20 %) av brutto utlån inklusiv utlån overført til kredittforetak.

Tap og tap i prosent av brutto utlån inkl. boligkreditt

Resultat virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

Salg av hovedkontoret og eiendommen i Son ble gjennomført i februar 2018. Etter dette har konsernet ikke virksomhet eller anleggsmidler som er klassifisert til holdt for salg.

Resultat og disponering

Konsernet fikk for 2018 et resultat for året på 358,2 mill. kr (320,9 mill. kr). Tilsvarende for morbank var 387,7 mill. kr (351,1 mill. kr).

For 2018 vil styret foreslå et utbytte på kr. 14,60 pr egenkapitalbevis, totalt 180,9 mill. kr. Det tilsvarer 50% av egenkapitalbeviserne andel av overskuddet i morbank. Det foreslås tilsvarende en utdeling av gaver på 12,4 mill. kr. Etter disponering og utdeling opprettholdes egenkapitalbrøken på samme nivå. Utbytte for 2018 er i tråd med konsernets tidligere kommuniserte utbyttepolitikk.

BALANSEN

Forvaltningskapitalen inklusiv utlån overført til kredittforetak utgjorde 31 713,5 mill. kr ved utgangen av året. En endring siste 12 måneder på 8,3 %, eller 2 423,1 mill. kr. Forvaltningskapitalen uten utlån overført til kredittforetak var 23 437,2 mill. kr.

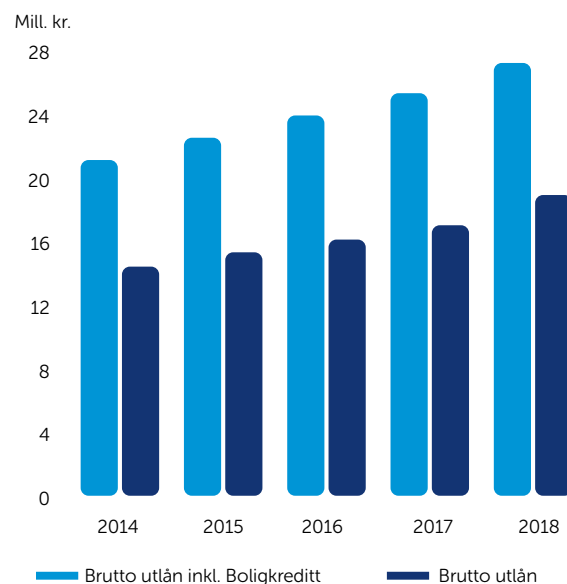
Påganger fra nye kunder som ønsker lån i SpareBank 1 Østfold Akershus har vært stor i 2018. Dette kombinert med økt satsning på og god omsetning innen eiendomsmeistring gir økte markedsandeler. Det bidrar videre til å befeste posisjonen som regionens største selvstendige sparebank.

Utlån

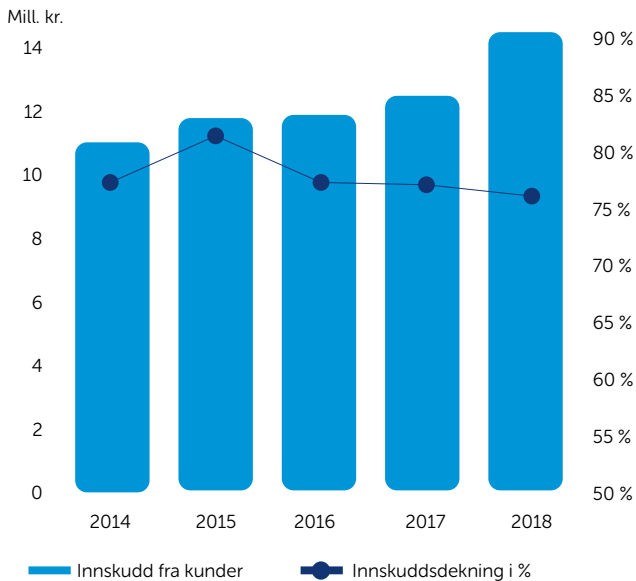
Brutto utlån inklusive overføring til kredittforetak utgjorde 27 187,1 mill. kr ved utgangen året. Det tilsvarer en utlånsvekst på 1 844,8 mill. kr i 2018, tilsvarende 7,3 %.

Eksklusiv lån overført til kredittforetak utgjorde brutto utlån 18 910,8 mill. kr (16 998,3 mill. kr), noe som tilsvarer en økning på 11,3 % siste 12 måneder (5,8 %).

Brutto utlånsvolum

Innskuddsvolum og -dekning

Innskudd

Konsernets innskudd har økt med 11,0 % (4,6 %) siste 12 måneder til 14 359,0 mill. kr (12 939,3 mill. kr). Innskuddsdekningen var på 75,9 % (76,1 %) ved utgangen av 2018.

Personmarkedet

SpareBank 1 Østfold Akershus ønsker å være der kunden er gjennom ulike livsfaser, til stede digitalt så vel som fysisk. Som familiebank har vi lansert en rekke nye digitale produkter som skal favne alle aldersgrupper eksempler på dette er VIPPS, Spink, Aksjesparekonto, IPS, chatbot, Smart Bilforsikring og IPS for å nevne noe. Samtidig ser vi at førstegangskjøpere fremdeles foretrekker å besøke våre lokalkontor ved kjøp av bolig, noe som gir oss en god mulighet til å rådgje unge voksne rundt privatøkonomi.

Vi har stort fokus på å utvikle nye løsninger i samarbeid med kundene våre og i 2018 kåret våre kunder SpareBank 1s mobilbank til Norges beste. En økende andel av våre kunder håndterer nå hverdagsøkonomien sin gjennom mobilbanken, og er med det i stor grad blitt sin egen banksjef. Vi har også lansert en ny digital låneløype som gjennom høsten 2018 stadig satte nye brukerrekorder.

Som en konsekvens av PSD2 fikk vi på plass vår første kontodeling i Q4, med Sbanken. Våre kunder har nå tilgang til sine kontoer i Sbanken på våre flater og motsatt. Den positive trenden for personmarkedet i SpareBank 1 Østfold Akershus og våre markedsområder fortsatte i 2018, og både Østfold og Akershus syd har utmerket seg med en boligprisutvikling som har vært blant de høyeste i landet.

Det er gledelig for oss som regional sparebank at vi er konkurransedyktige med et bredt tjenestespekter og tar

markedsandeler i våre områder. Organisasjonen er godt tilpasset de utfordringene og mulighetene som ligger i det å være en «fygital» sparebank, og kundetilfredsheten er god.

Utlånsveksten innen personmarkedet var på 7,3 % i 2018 (inkludert utlån overført til kredittforetak) og innskuddsveksten var tilsvarende på 11,6 %. I oktober besluttet vi vår første renteheving på mange år med full virkning fra desember av.

Bedriftsmarkedet

SpareBank 1 Østfold Akershus driver bank i en attraktiv region både for næringsliv og privatpersoner, og vi merker en økende attraktivitet og interesse fra Osloområdet i takt med forbedringer rundt infrastruktur og logistikk. Banken har et kontinuerlig fokus på å være en god støttespiller for regionen og for næringslivet generelt, samt å bidra til en positiv utvikling både i forhold til å bevare og skape nye arbeidsplasser.

Sammen med Stiftelsene våre støtter vi, og har ansatte som er engasjert i en rekke spennende prosjekter som er med på å fremme regionen vår. Østfold Follo Nyskappingsfond hjelper små og mellomstore teknologi- og kunnskapsbedrifter i oppstartsfasen, og vi har et mangeårig samarbeid med Ungt Entreprenørskap Østfold.

Som initiativtakere viderefører vi den økonomiske støtten til Ambassadørprogrammet som skal bidra til å øke kunnskapen om Østfold. Ambassadørprogrammet er et av flere tiltak i regi av «Mulighetsriket Østfold» som er et felles prosjekt hvor mange av de sentrale institusjonene i Østfold har forpliktet seg til å være med på å fremme regionen. Målet er å bidra til flere arbeidsplasser, et styrket næringsliv og økt kunnskap om Østfold.

SpareBank 1 Østfold Akershus har som ambisjon å bidra til kundenes utvikling gjennom å bry oss, kjenne kunden og gi gode råd. Våre bedriftskunder betjenes gjennom dedikerte rådgivere, forsikringsspesialister og et effektivt bedriftssenter.

Utlånsveksten innen bedriftsmarkedet var på 7,3 % i 2018 (inkludert utlån overført til kredittforetak).

Eiendomsmegling

EiendomsMegler 1 Østfold Akershus har 46 dedikerte medarbeidere fordelt på 8 avdelinger, som arbeider tett sammen med rådgiverapparatet i banken for å bygge opp under visjonen som regionens anbefalte finanshus.

Selskapet har hatt en god utvikling i 2018, hvor antall omsetninger har økt med 22 %. Det er vesentlig mer enn den totale økningen i landet generelt på ca. 5 %. Dette gjenspeiles i en økt markedsandel fra 14 % i 2017 til 16% pr utgangen av fjerde kvartal 2018. Antall oppdrag har økt

med 30 % i forhold til samme periode i fjor, samtidig som anbefalingsgraden fra kundene er stabilt over 90 %.

Kapitalanskaffelse

Markedet for pengemarkedsfinansiering har i 2018 vært velfungerende. De tre første kvartalene var preget av optimisme og fallende kredittpåslag for banker mens kredittmarkedene i fjerde kvartal ble påvirket av generell markedsuro med fall i aksjekurser og stigende kredittspreader. Fra bunnen i tredje kvartal har kredittpåslaget for lån med fem års løpetid økt med over 20 basispunkt. SpareBank 1 Østfold Akershus har i 2018 emittert 1 900 mill. kr i pengemarkedet inkludert 150 mill. kr i en fondsobligasjon og 150 mill. kr i ansvarlig lån. Av dette er 90 %, tilsvarende 1.700 mill. kr, emittert i de tre første kvartalene. Gjennomsnittlig vektet løpetid på emisjonstidspunktet er 4,8 år. Gjennomsnittlig vektet løpetid på pengemarkedslån har gjennom året økt med 0,4 til 2,8 år.

Konsernets gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer var ved utgangen av 2018 på 5 044,1 mill. kr (4 224,7 mill. kr).

Konsernet har i tillegg ansvarlig lån på til sammen 150,7 mill. kr (150,3 mill. kr) og fondsobligasjoner på til sammen 160,3 mill. kr (161,7 mill. kr). Videre er en fondsobligasjon på 150,0 mill. kr. (150,0 mill. kr) klassifisert som egenkapital.

SpareBank 1 Østfold Akershus har en god likviditetssituasjon. 590 mill. kr av bankens eksterne markedsfinansiering har forfall de neste tre månedene. De neste 12 månedene forfaller 1 295,0 mill. kr av bankens markedsfinansiering noe som tilsvarer 22,9 % av bankens markedsfinansiering. Ved utgangen av 2018 er 30,4 % av bankens utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank1 Næringskreditt. Det er planlagt å øke andelen overførte lån til kredittforetaket med 650 mill. kr i 2019.

SpareBank 1 Østfold Akershus fikk den 28.11.2018 tildelt rating 'A' med «stabile utsikter» av Ratingbyrået Nordic Credit Rating. SpareBank 1 Østfold Akershus senior usikret gjeld er også tildelt rating 'A' med «stabile utsikter». Endringer i de markedsmessige forholdene har over tid økt nytten av å være tildelt en offisiell rating og SpareBank 1 Østfold Akershus har nådd en størrelse der offisiell rating var det neste naturlige skritt. Den tildelte ratingen blir et viktig bidrag for å sikre konsernet stabil tilgang til konkurransedyktig finansiering. Ratingen bygger opp under konsernets visjon om å være regionens anbefalte finanshus som tilbyr kundene konkurransedyktige finansielle produkter og tjenester.

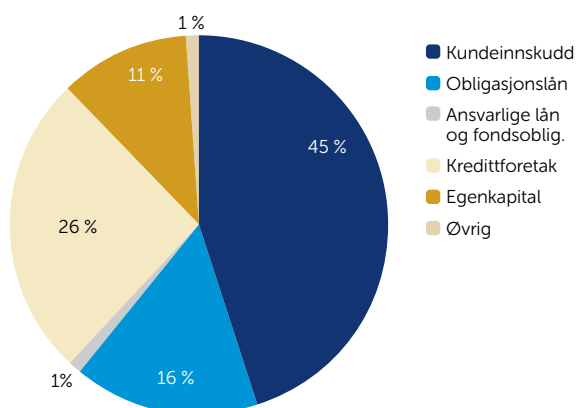
Bankens innskuddsdekning er på et tilfredsstillende nivå med 75,9 % eksklusive kredittforetak og 52,9 % inkl. kredittforetak. Banken merker økt konkurranse spesielt fra forbrukslånsbankene og det forventes derfor at opprettholdelse av innskuddsdekningen i 2019 vil kreve økning i rentebetingelsene og økt ressursbruk.

Bankens likviditetsrisiko er redusert gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Bankens styre har vedtatt en likviditetsstrategi som blant annet inneholder beredskapsplaner og stressanalyser. Styret vurderer likviditetssituasjonen som god samtidig som finansieringsmarkedet er velfungerende. Markedsuroen den siste tiden medfører økt oppmerksomhet på markeds- og likviditetsrisiko relatert til funding og likviditet.

Kapitaldekning

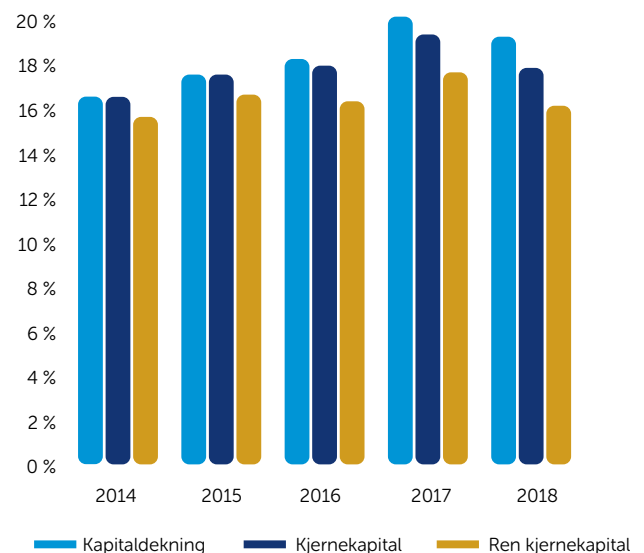
Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitaldekning. Dette innebærer isolert sett en mer konservativ måling av risiko enn tilfellet er ved bruk av interne kredittisikomodeller. Fra og med 1. kvartal 2018 har

Finansieringskilder

Kapitaldekning

(2014–2017 morbank md overgangsregler. 2018 forholdsmessig konsolidert)

banken, i tillegg til utarbeidelse av kapitaldekning på morbanknivå, foretatt forholdsmessig konsolidering av samarbeidende grupper ved utarbeidelse av kapitaldekningen.

SpareBank 1 Østfold Akershus har et mål om en ren kjernekapitaldekning på 14,5 % og et mål på uvektet kjernekapitalandel på 6,0 %. Målene skal innfris både på morbanknivå og etter reglene om forholdsmessig konsolidering. Målene innfris med god margin. SpareBank 1 Østfold Akershus har fortsatt ikke mottatt en tilbakemelding om pilar 2 påslag. Når dette foreligger vil målene på kapitaldekning revideres.

Med mindre kapitalbehovet tilsier noe annet, er styrets mål at inntil 50 % av morbankens årsresultat deles ut som gaver og utbytte. Konsernet har et mål om egenkapitalavkastning på over 10 %.

Styret foreslår et utbytte på 50 % av morbankens årsresultat for 2018. Etter avsetning til utbytte og gaver ble kapitaldekningstallene:

- Ren kjernekapitaldekning forholdsmessig kons.: 16,1 %
  - Kjernekapitaldekning forholdsmessig kons.: 17,8 %
  - Kapitaldekning forholdsmessig kons.: 19,2 %
- Ren kjernekapitaldekning på morbanknivå: 16,4 %
  - Kjernekapitaldekning på morbanknivå: 18,5 %
  - Kapitaldekningen på morbanknivå: 19,7 %

Uvektet kjernekapitalandel for morbank var på 10,0 % (11,7 %) ved utgangen av 2018 og 8,8 % basert på forholdsmessig konsolidering.

DATTERSELSKAP

Konsernet SpareBank 1 Østfold Akershus består av morbanken og de heleide datterselskapene Nekor Gårdselskap AS, EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS og Våler Park AS.

EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS leverte et resultat etter skatt på 6,9 mill. kr (3,3 mill. kr) i år. Nekor Gårdselskap AS fikk tilsvarende et resultat etter skatt på -0,2 mill. kr (8,6 mill. kr).

SPAREBANK 1 BETALING (VIPPS)

Vipps ble fusjonert med Bank ID og BankAxept høsten 2018 (endelig godkjent januar 2019). Etter fusjonen er selskapet både Norges og Nordens største aktør innen betaling og identifisering. Fusjonen skal bidra til enda bedre og mer kostnadseffektive løsninger for kunder og partnere. Vipps skal levere verdens ledende ID-løsninger og arbeide for at Norge blir det første landet uten brukernavn og passord. Smartbetaling skal gjøres tilgjengelig i alle betalingssituasjoner, og det på en enda enklere, trygghere og mer kostnadseffektive måte for kundene våre.

REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernregnskapet og morbankregnskapet for 2018 er utarbeidet i samsvar med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS). Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC). Styret og daglig leder bekrefter at forutsetningene om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

RISIKOINFORMASJON

Styret har vedtatt rammebetingelser som ivaretar morbankens behandling og oppfølging av de risikoområder som er knyttet til bankens forretningsdrift. Konsernstrategi, «Strategi og policy for risiko- og kapitalstyring», og underliggende strategier for hver risikokategori og hvert forretningsområde oppdateres årlig, og er med på å sette rammer som medfører at SpareBank 1 Østfold Akershus drives med middels til lavt risikonivå. Styret mottar og gjennomgår med administrasjonen kvartalsvise rapporter over morbankens forskjellige risikoeksponeringer, samt virksomheten sett opp i mot vedtatt strategi og interne/eksterne rammer. Bankens vesentligste risikoer omtales under og er nærmere beskrevet i note 7.

Kredittrisiko og porteføljeutvikling

Kundene i personmarkedsporteføljen viser en stabil gjeldsbetjeningsevne. Forventninger om fortsatt lavt rentenivå, tilfredsstillende inntektsutvikling og en stabil lav arbeidsledighet tilsier at situasjonen vil vedvare de kommende kvartalene. 90 % av morbankens brutto utlån er til kunder i bankens primærområde, og 99 % av boliglånene er sikret innenfor 80 % av boligverdien. I sum gjør dette at kredittrisikoen knyttet til personmarkedet anses for å være lav. Bedriftsengasjementene følger en positiv risiko- og markedsutvikling. Banken ønsker vekst med noe høyere andel i bedriftsmarkedet. Veksten skal være basert på at banken samtidig ikke skal øke risiko i porteføljen. Utviklingen i utlånsporteføljen følges tett opp med handlingsplaner og overvåking av «early warning», porteføljens misligholds-sannsynlighet (PD) og øvrige misligholdsrapporter og risikorapporter.

Likviditetsrisiko

Styret har vedtatt en strategi for likviditetsstyring. Den blir gjennomgått minimum en gang i året. Strategien inneholder konkrete rammer og styringsparametere, retningslinjer for diversifisering og retningslinjer for rapportering. Inkludert er også en beredskapsplan for likviditet. Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder og forfallstidspunkter. Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde, og innskuddsdekningen målt som innskudd i prosent av brutto utlån i konsernet 75,9% (77,1%) ved utgangen av 2018. Utviklingen i innskuddsdekningen og likviditeten følges løpende av administrasjonen, og rapporteres til styret månedlig.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedspriser som renter, valutakurser og verdipapirkurser. Markedsrisiko oppstår i konsernet hovedsakelig fra konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som funding og rente- og valutahandel.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente og valutamarkedene. Rammene blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum en gang årlig. Risikostørrelsen overvåkes løpende og følges opp gjennom periodevise rapporter til styret. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en endring på 1 prosentpoeng.

Som et ledd i den løpende likviditetsstyringen har SpareBank 1 Østfold Akershus behov for å disponere en beholdning av verdipapirer som kan benyttes på flere måter for å regulere konsernets behov for likviditet og som grunnlag for sikkerhetsstillelse i Norges Bank. Banken har kun rammer for å eie høykvalitetsobligasjoner. Beholdningen av verdipapirer var på 1 645,9 mill. kr (1 488,9 mill. kr) ved utgangen av 2018 og blir bokført til virkelig verdi over resultatet.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Menneskelig svikt og utilstrekkelig kompetanse
- Svikt i IKT-systemer
- Uklar policy, strategi eller rutiner
- Kriminalitet og interne misligheter
- Andre interne årsaker

Eierrisiko

Eierrisiko er risiko for at SpareBank 1 Østfold Akershus blir påført tap av innskutt kapital eller må tilføre ny kapital i strategisk eide selskap, som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift. SpareBank 1 Østfold Akershus har i hovedsak eierrisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS, BN Bank ASA, samt gjennom direkte eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Betaling AS og SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS.

Kapitalstyring

Kapitalstyringen skal sikre at SpareBank 1 Østfold Akershus balanserer forholdet mellom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte strategi.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra den valgte risikoprofil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører.

- Konkurransedyktig avkastning.
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene.
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse fremskrivningene tar hensyn til både forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Et viktig verktøy for å analysere en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag er stresstester. Det gjøres stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for en rekke ulike negative makroøkonomiske hendelser. SpareBank 1 Østfold Akershus har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser hvis de skulle oppstå.

Banken rapporterer kapitaldekning etter standardmetoden.

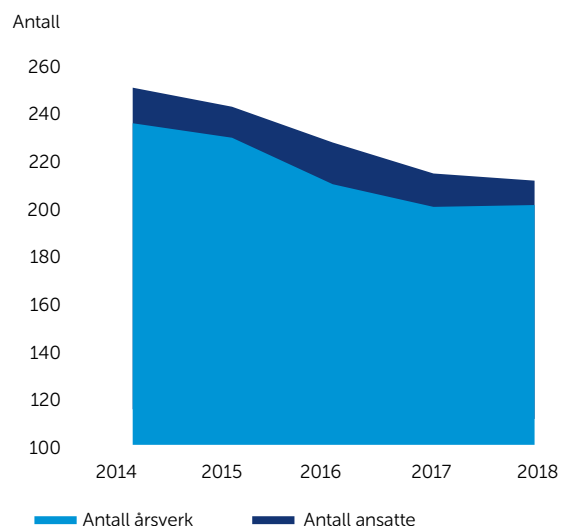
MEDARBEIDERE, KOMPETANSE OG ARBEIDSMILJØ

Det har de siste årene har vært en reduksjon i antall ansatte. I 2018 har antall ansatte vært holdt tilnærmet på samme nivå som året før 214 (213). Dette utgjorde 201 årsverk (198). Det har i perioden vært flere ansettelser, og banken tiltrekker dyktige medarbeidere til utlyste stillinger.

Kompetanseutvikling

Riktig kompetanse og omstillingsevne er avgjørende for vår fremtidige konkurransekraft. For å være attraktiv for privatkunder og næringslivet i regionen må vi kjennetegnes av god rådgivning og gode kundeopplevelser.

Ansatte og årsverk

Ny teknologi og endret kundeadferd gir nye måter å arbeide på i fremtidens finansforetak. Kompetanse utvikles etter hvert som behov oppstår som følge av nye oppgaver og nye måter å utføre prosesser på. Virkemidlene er både utvikling hos dagens medarbeidere og rekruttering av medarbeidere med annen type kompetanse.

Våre medarbeidere skal være oppdatert og holde en høy standard innen sitt fagområde, og det legges aktivt til rette for at medarbeidere kan utvikle seg. Kompetanseutvikling ivaretas gjennom systemer og fastlagte prosesser for jevnlig oppfølging og utvikling av medarbeidere, bl.a. gjennom kvartalsvise mål- og utviklingssamtaler. Det benyttes ulike læringsaktiviteter rettet mot fagområder eller hele organisasjonen som fagsamlinger, podcaster, treninger, interne og eksterne kurs, webbasert læringsportal og nanolæring.

Oppdatert fagkompetanse og digital kompetanse kombinert med endrings- og læringsevne er vesentlig for å være relevant for våre kunder i fremtiden. Den viktigste læringsarenaen er den enkeltes arbeidsoppgaver, og mesteparten av læringen skjer i det daglige. Derfor er det vesentlig for oss å stryke en god læringskultur – med bevissthet om hva man skal lære, hvordan man lærer og systematikk for å dele kunnskap.

Alle våre finansielle rådgivere er autorisert gjennom den nasjonale autorisasjonsordningen (AFR) og godkjenningsordningen for forsikringsrådgivere (GOS). Banken har også tilknyttet seg autorisasjonsordningen i kreditt og de fleste rådgivere har allerede gjennomført og bestått prøven. Samtlige medarbeidere får jevnlig kompetanseoppdatering innen områder som IT-sikkerhet, håndtering av personopplysninger, etikk og antihvitvasking/antiterrorfinansiering og økonomisk kriminalitet.

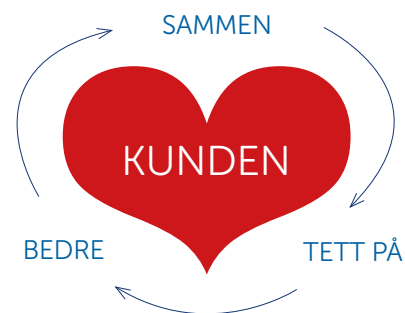
Medarbeiderskap, ledelse og organisasjonskultur

For å skape nødvendige resultater som gir gode vilkår til kunder, lokalsamfunn og eiere kreves dyktige, engasjerte medarbeidere og ledere med felles norm for fokus og handlinger.

Vår merkevarehåndbok og organisasjonskulturplattformen «bedre, sammen, tett på» identifiserer ønskelig adferd både overfor kunder og mellom medarbeidere.

Organisasjonskultur er fundamentet for å realisere strategi. Ved å ha kunden i fokus og ta kundens perspektiv utvikles banken i takt med kundebehov. Et eget Organisasjonsutviklingsprogram ble igangsatt i 2018. Programmet understøtter strategien gjennom å ha et sterkt kundefokus, styrke tverrfaglig samarbeid og bygge endringsevne med forståelse for utfordringer og muligheter fremover for å nå de langsiktige målene.

Det jobbes målrettet med metodikk for kontinuerlige forbedringer som en viktig del av vår organisasjonskultur, og medarbeidere tar aktivt del i ulike forbedringsprosesser

gjennom tverrfaglige grupper. En egen organisasjonskulturgruppe er etablert på tvers av organisasjonen og jobber aktivt med tiltak for trivsel og medarbeiderskap. I forbindelse med prosess med byggingen av nytt hovedkontor har et stort antall medarbeidere deltatt i ulike brukerinvolveringsgrupper.

God ledelse gjennom å utvikle medarbeidere og kultur er vesentlig for å nå målene vi har satt oss. Det har i 2018 vært gjennomført samlinger, treninger og individuelt rettede lederutviklingstiltak. Lederutviklingen er forankret i vår leder-, organisasjonskulturplattform og strategi, og skal bidra til å dyktiggjøre lederne. En viktig lederkompetanse fremover er å sikre at vi bruker hele potensialet i medarbeideres kunnskap og engasjementet gjennom god involvering i prosesser og beslutninger. Medarbeidere som er godt kjent med retningen og målene vil klare å ta gode beslutninger som gir gode kundeopplevelser. Fastsetting av mål for avdelingene skal gjennomføres med involvering av medarbeidere, og prosessen rundt resultatledelse bidrar til å utvikle lederteamenes kollektive ansvar for måloppnåelse. Teammøter, sammøter og individuelle utviklingssamtaler bidrar til å styrke medarbeiderskap og organisasjonskultur som gir kvalitet, gode kundeopplevelser og prestasjoner.

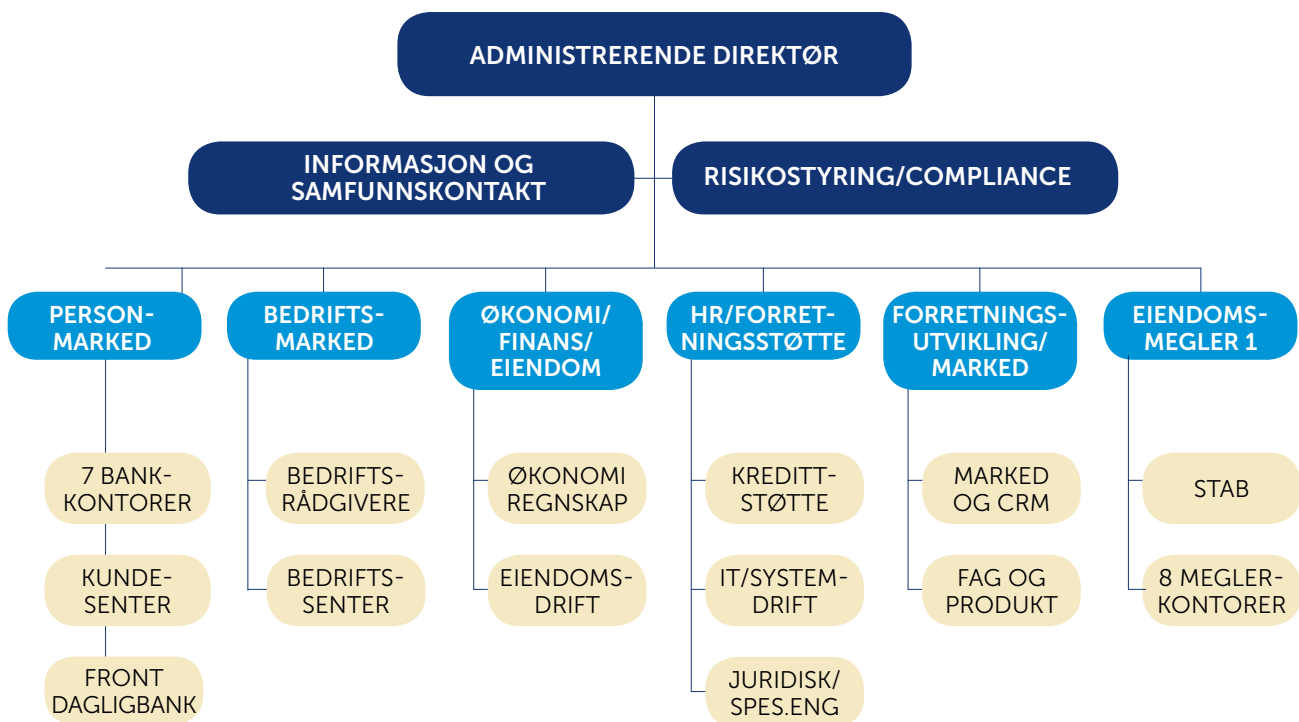
Profesjonalitet og ansvarlighet skal prege vårt arbeid så vel med kunder som internt. Medarbeidere skal være gode representanter for konsernet, og etterlevelse av etiske regler er en del av organisasjonskulturen. Konsernets etikkregler ble revidert i 2018 og det er gjennomført e-læringer og diskusjoner i avdelinger for å øke bevisstheten rundt etiske problemstillinger.

Helse, miljø og sikkerhet

En attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker, utvikler og beholder riktig kompetanse er en suksessfaktor for banken. Et godt og utviklende arbeidsmiljø, god ledelse, meningsfulle oppgaver og en god jobbsituasjon hva gjelder autonomi og fleksibilitet er vesentlig for medarbeiderne. Det gjennomføres flere organisasjonsundersøkelser i løpet av året som følges opp i avdelingene gjennom involvering

Konsernets organisasjonsstruktur er som følger:

av medarbeidere. Medarbeiderne er særlig stolte av banken, å hjelpe kunder og den viktige rollen knyttet til vårt samfunnsansvar er forhold mange trekker frem.

Det har gjennom året vært flere aktiviteter som har til hensikt å bygge et godt sosialt miljø på arbeidsplassen, både avdelingsvis og som konserntiltak. Gjennom tilknytning til «Aktiv bedrift» har vi i 2018 hatt aktiviteter og kampanjer som skal bidra til samhold og fysisk helse.

Det arbeides godt innenfor sikkerhetsområdet ved forebygging gjennom sikkerhetsrutiner og opplæring. Det gjennomføres jevnlig informasjon/øvelser for å håndtere krise- og trusselsituasjoner. I løpet av året har det vært gjennomført varslingsøvelser og kriseøvelse i Konsernledelse og krisestab. Det har i 2018 ikke vært ulykker eller skader på arbeidsplassen.

Sykefraværet viser også i år nedgang og er på 4,5% (4,9%). Det jobbes aktivt med forebygging, og sykemeldte følges tett opp med mulighet for tilrettelegging. Samtlige medarbeidere har tilgang på hev- og senkbare arbeidsbord og mulighet for ergonomisk veiledning gjennom bedriftshelsetjenesten. Banken er tilknyttet IA-avtalen.

Det arbeides for å forhindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, religion eller livssyn. Dette omfatter blant annet bevissthet og oppfølging knyttet til rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse og utviklingsmuligheter.

Det aksepteres ingen form for diskriminering, mobbing, trakassering, inkludert uønsket seksuell oppmerksomhet eller annen upassende atferd i forhold til kollegaer eller andre man forholder seg til som medarbeider.

Ytre miljø

Sparebank 1 Østfold Akershus er en miljøbevisst bedrift. Virksomheten til Sparebank 1 Østfold Akershus påvirker i liten grad det ytre miljø utover strøm, oppvarming, trykksaker og transport av ansatte. Konsernet vektlegger miljøriktige tiltak og har en utstrakt bruk av telefon- og videokonferanse i stedet for å benytte bil til møter. Jordvarme/fjernvarme benyttes til oppvarming og kjøling i noen av bankens bygninger. Avfall sorteres og gjenvinnes. Den samlede bruken av papir er redusert de siste årene gjennom økt bruk av elektronisk kommunikasjon med kunden og internt.

ORGANISASJON OG TILLITSVALGTE

Bankens konsernledelse består av Administrerende direktør Arild Bjørn Hansen, Viseadm. direktør/CFO Lillian E. Lundberg, PM direktør Therese Troy Prebensen, BM direktør Jon Tørmoen, Direktør HR/Forretningsstøtte Jorunn Solstad, Direktør Marked/Forretningsutvikling Geir Haugan og Direktør Risikostyring og Compliance Berit Gretland.

Bankens organisasjonsnummer er NO 837 884 942 og driver bankvirksomhet med hovedkontor (p.t.) i Kongensgate 21, 1501 Moss. For adresser på øvrige kundesentra vises til vår nettside.

Likestilling

I bankens representantskap er det 25 medlemmer hvorav 9 kvinner og 16 menn. I bankens styre er det 8 faste medlemmer, av disse er 3 kvinner og 5 menn. Det er 4 kvinner og 3 menn i konsernets ledergruppe. Blant bankens øvrige ledere, avdelingsledere/banksjefer er det 5 kvinner og 9 menn. Av morbankens 169 ansatte er det 98 kvinner og 71 menn.

Det er et mål at begge kjønn er representert i balansert grad der beslutningene treffes og at det er mangfold i ledergruppene. Det legges vekt på kompetanse og egnethet i utvelgesprosesser, og det er ingen forskjeller i forhold til kvinner og menns mulighet til å søke videre utvikling og nye stillinger. Kriterier for fastsettelse av lønn er heller ikke påvirket av den ansattes kjønn, og statistikk på lønnsforskjeller mellom kvinner og menn vurderes årlig. Det er fleksible ordninger som tilrettelegger for å kombinere karriere og familieliv. Morbanken er fleksibel i forhold til å innvilge deltidsordninger for kvinner og menn som er i en omsorgssituasjon.

Styrets oppfatning er at konsernets personalforvaltning utøves innenfor rammen av de intensjoner som likestillingsloven signaliserer.

PERSONVERN

Finansforetak har vært underlagt et strengt regime når det gjelder personopplysninger og bruk og vern av disse. Ved ikrafttredelse av ny personopplysningslov i 2018 ble kravene til vern og bruk av personopplysninger ytterligere skjerpet inn, krav som banken er opptatt av å etterleve. Styret og ledelse er klar over sitt ansvar og har hatt personvern som tema på ulike nivåer.

Advokat Trond Staff tiltrådte som nytt personvernombud 13.09.2018. I 2018 har det blitt gjennomført et GDPR-prosjekt i SB1-Alliansen, og det er iverksatt en rekke tiltak for å sikre etterlevelse av nytt personvernregelverk. Banken har vedtatt styrende dokumenter og revidert eksisterende retningslinjer for å sikre overholdelse av kravene i nytt regelverk. Organisasjonen har fått økt forståelse for viktigheten av og behovet for arbeid på området. Det har vært gjennomført holdningsskapende arbeid samt kurs i organisasjonen.

Et viktig aksjonspunkt i 2019 er det pågående compliancearbeidet som vil bidra til at personvern ivaretas i utviklings- og endringsaktiviteter. Personvernombudet involveres i alle prosesser og risikoanalyser hvor det er nye/vesentlige endringer av produkter eller tjenester og hvor disse omfatter personopplysninger.

EIERSTYRING, SELSKAPsledelse OG SAMFUNNSANSVAR

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østfold Akershus omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre kundenes, egenkapitalbeveiseiernes, medarbeidernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken. Konsernets prinsipper for god virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning, og gi økt trygghet for at kommuniserte mål og strategier blir nådd og realisert. SpareBank 1 Østfold Akershus følger Norsk Anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (corporate governance).

Se også redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse senere i rapporten.

UTSIKTENE FREMOVER

2018 ble et godt år for SpareBank 1 Østfold Akershus, banken hadde en total utlånsvekst på 7,3 %, en innskuddsvekst på 11,0 % og lave tap. EiendomsMegler 1 Østfold Akershus økte sin markedsandel fra 14 % ved inngangen til året til 16 % ved utgangen av året.

2019 blir spennende. Det skjer mye utvikling i vårt markedsområde, i de mange byene, langs toglinjene, i havnene og langs hovedveiene som går gjennom vårt markedsområde. Regional analyse utarbeidet av Telemarksforskning viser at bostedsattraktiviteten i vår region er høy, og Østfold spesielt har hatt den høyeste bostedsattraktiviteten av alle fylkene de siste ti årene. Høy bostedsattraktivitet gjenspeiles ved at Østfold og Akershus har landets høyeste netto tilflytting. Dette sammen med et fleksibelt og omstillingsdyktig næringsliv gjør at SpareBank 1 Østfold Akershus er optimistiske til 2019.

For å realisere strategien om å være i front på digitale kundeopplevelser, øke konkurransekraften og digitalisere arbeidsprosesser har SpareBank 1 Østfold Akershus sammen med de øvrige bankene i SamSpar innført et kommunikasjonsverktøy. Systemet ble tatt i bruk i oktober 2018 og skal bidra til at SpareBank 1 Østfold Akershus treffer kundene med relevante budskap, i riktige kanaler og til riktig tid.

I 2019 forventes fortsatt lave tap og det legges opp til en utlånsvekst på ca. 8 %. Det legges opp til en tilsvarende vekst på innskudd for å opprettholde innskuddsdekningen. Utbytte- og gavepolitikken videreføres med en utdeling på inntil 50 % av morbankens resultat. Målet om en egenkapitalavkastning over 10 % står fast. Målet på ren kjernekapitaldekning vil bli revidert når banken får sin tilbagemelding på pilar 2 fra Finanstilsynet.

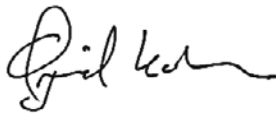
I løpet av mars 2019 flytter ca. 150 bankansatte og meglere inn i nytt hovedkontor i Rygge kommune. Helt siden fusjonen mellom Rygge Vaaler Sparebank og Halden SpareBank 1 i 2011 har det vært planlagt å bygge nytt hovedkontor i Rygge kommune. Det nye bankbygget vil ligge midt i hjertet av den nye storkommunen Moss (Rygge kommune og Moss kommune slår seg sammen fra og med 1.1.2020). Bankbygget legger godt til rette for å bygge vi-

dere på relasjonene vi har til kundene våre, samtidig som gode digital løsninger bidrar til at kundene kan ordne hverdagsøkonomien sin selv.

Styret er godt fornøyd med konsernets prestasjoner og resultater i 2018 og forventer at også 2019 blir et bra og utviklende år for SpareBank 1 Østfold Akershus.

Moss, 5. mars 2019

I styret for SpareBank 1 Østfold Akershus

Øyvind Karlsen
Styreleder

Tormod Johan Melnæs

Kristin Utakleiv

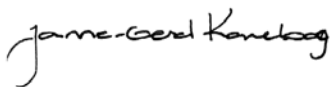
Tom Grip

Elin Cathrine Hagen

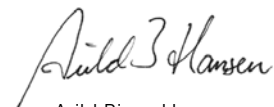
Vidar Løfshus

Janne-Gerd Kanebog
Ansattes repr.

Øystein U. Larsen
Ansattes repr.

Arild Bjørn Hansen
Adm. direktør

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus

Øyvind Karlsen – styreleder (1965)

Bor på Gressvik. Har økonomiutdannelse fra Høyskolen i Østfold supplert med 1. og 2. avd. juss, samt utdanning innen Geoteknikk fra NTNU og fagutdannelse innen Bergteknikk. Han er deleier og aktivt arbeidende styreleder i selskapet Geoteknikk AS. Arbeidserfaring fra blant annet ti år som bedriftsrådgiver i bank, fem år som økonomidirektør i offshoregruppen Mjørud og 14 år som leder for Skolt-konsernet. Leder for bankens Godtgjørelsesutvalg. Styreleder i SpareBank 1 Østfold Akershus fra 2017.

Tormod Melnæs – nestleder (1948)

Bor i Askim. Fagutdannet innen markedsføring og organisasjon og ledelse. Arbeidet mange år som adm.direktør innen eiendomsforvaltning og ulike mediebedrifter, aviser og tv. og 14 år som leder av Norges første business center innen næringsutvikling.

Leder av bankens Risikoutvalg og medlem av Revisjonsutvalget. Nestleder og styremedlem i SpareBank 1 Østfold Akershus siden 2008.

Janne-Gerd Kanebog – styremedlem ansattes representant (1961)

Bor i Våler. Hun har vært ansatt i banken siden 1980 og har bred bankfaglig erfaring og også som tillitsvalgt. Jobber i dag som leder for IT/Systemstøtte i banken.

Medlem av bankens Godtgjørelsesutvalg. Styremedlem i Sparebank1 Østfold Akershus fra 2007.

Øystein Ulrich Larsen – styremedlem ansattes representant (1975)

Bor i Moss. Er utdannet siviløkonom fra NHH i Bergen og internasjonal økonomi på Høyskolen i Halden. Har tidligere jobbet med større finansieringer innenfor nærings- og boligeiendom i Oslo og med privatmarkedet i Nordea.

Han har vært ansatt i banken siden 2008 og jobber på bedriftsmarkedet. Medlem av bankens Revisjonsutvalg og Risikoutvalg. Styremedlem i SpareBank 1 Østfold Akershus fra 2016

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus (forts.)

Kristin Utakleiv – styremedlem (1968)

Bor i Son. Arbeider som daglig leder i Moss i sentrum, tidligere salgs- og markedsdirektør ved Son spa og daglig leder Ving Moss. Styremedlem i SpareBank1 Østfold Akershus fra 2017.

Tom Ragnar Grip – Styremedlem (1961)

Bor på Gressvik. Utdannet bedriftsøkonom fra BI og elektro/automasjonsingeniør fra Høyskolen i Østfold. Tidligere Adm.direktør for Cronus Anker Engineering og arbeider i dag som regiondirektør for Goodtech, avdeling Fredrikstad. Tidligere medlem av bankens lokalstyre og revisjons- og risikoutvalg. Medlem av bankens Godtgjørelsesutvalg. Styremedlem i SpareBank 1 Østfold Akershus fra 2011

Elin Cathrine-Hagen Styremedlem (1976)

Bor i Halden. Utdannet siviløkonom og Master of Science in Business and Economics ved Södertörns högskola. Tidligere fagleder økonomi og konstituert Økonomisjef i Halden kommune. Arbeider i dag som Økonomidirektør ved institutt for Energiteknikk (IFE) Medlem av bankens Godtgjørelsesutvalg og styremedlem i Sparebankstiftelsen Halden. Styremedlem i SpareBank 1 Østfold Akershus fra 2016.

Vidar Løfshus – Styremedlem (1970)

Bor i Vestby. Utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bodø, Mellomfag Internasjonal Politikk. Tidligere arbeidet i KPMG, revisjon og rådgivning. Landslagstrener USA og Norge, deretter landslagssjef i Norges skiforbund. Leder av bankens Revisjonsutvalg og medlem av Risikoutvalget. Styremedlem i SpareBank 1 Østfold Akershus fra 2016.

Konsernledelsen i SpareBank 1 Østfold Akershus

Foto: Fotograf Jan Larsen

Bak fra venstre: Jon Tørmoen (Dir. Bedriftsmarked), Lillian E. Lundberg (Viseadm. dir Økonomi & Finans),
Terese Troy Prebesen (Dir. Personmarked), Geir A. Haugan (Dir. Forretningsutvikling & Marked)
Foran fra venstre: Jorunn Solstad (Dir. HR & Forr.støtte), Arild Bjørn Hansen (Adm. dir.), Berit Gretland (Dir. Risikostyring/compliance)

RESULTATREGNSKAP

MORBANK				KONSERN	
Året 2017	Året 2018	(i hele tusen kroner)	Note	Året 2018	Året 2017
511 029	548 482	Renteinntekter målt til amortisert kost		548 495	511 041
52 712	55 526	Renteinntekter målt til virkelig verdi		55 526	52 712
200 424	223 811	Rentekostnader		223 304	199 888
363 318	380 197	Netto renteinntekter	14, 18	380 716	363 866
212 762	221 582	Provisjonsinntekter		282 552	260 199
9 127	10 477	Provisjonskostnader		10 477	9 127
- 11	55 290	Andre driftsinntekter		31 985	9 184
203 624	266 395	Netto provisjonsinntekter og andre inntekter	19	304 060	260 256
13 173	23 787	Utbytte		23 787	13 173
103 292	64 749	Inntekter av eierinteresser		52 303	60 942
10 741	20 717	Netto resultat fra andre finansielle instrumenter		20 717	10 741
127 206	109 253	Netto inntekter på finansielle instrumenter	20, 38	96 807	84 856
694 147	755 845	Sum netto inntekter		781 583	708 978
139 210	150 505	Personalkostnader	21, 23	193 095	174 409
127 141	134 397	Andre driftskostnader	22	144 993	133 174
266 351	284 902	Sum driftskostnader før tap		338 088	307 583
427 796	470 943	Driftsresultat før tap		443 495	401 394
94	6 396	Tap på utlån og garantier	11	6 396	94
427 702	464 547	Resultat før skatt		437 099	401 300
76 634	76 823	Skattekostnad	24	78 881	80 446
351 067	387 724	Årsresultat		358 217	320 854
		Pr. egenkapitalbevis	40		
26,53	29,30	Resultat / Utvannet resultat		27,07	24,24

UTVIDET RESULTAT

MORBANK			KONSERN		
Året 2017	Året 2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>	Note	Året 2018	Året 2017
351 067	387 724	Periodens resultat		358 217	320 854
		<i>Poster som ikke kan bli reklassifisert over resultatet</i>			
- 269	376	Aktuarmessige gevinster og tap	23	376	- 269
67	- 94	Skatteeffekt		- 94	67
		<i>Poster som kan bli reklassifisert over resultatet</i>			
-	-	Andel utvidet resultat i felleskontrollert virksomhet		- 229	1 500
- 268	-	Endring virkelig verdi, finansielle instrumenter	30	-	- 268
-	519	Endring virkelig verdi, utlån		519	-
-	- 130	Skatteeffekt		- 130	-
- 470	672	Periodens utvidede resultat		443	1 030
350 598	388 396	Totalresultat		358 660	321 884
Pr. egenkapitalbevis					
-0,04	0,02	Utvidet resultat / Utvannet utvidet resultat		0,00	0,06
26,49	29,32	Totalresultat / Utvannet totalresultat		27,07	24,30

BALANSE

MORBANK				KONSERN	
31.12.2017	31.12.2018	(i hele tusen kroner)	Note	31.12.2018	31.12.2017
76 937	62 122	Kontanter og fordringer på sentralbanker		62 122	76 937
1 144 168	1 571 272	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	26	1 571 272	1 144 168
16 943 697	18 857 342	Netto utlån til kunder	8,10,11,12	18 857 342	16 943 697
1 488 829	1 645 437	Sertifikater og obligasjoner	26,28,35	1 645 437	1 488 829
12 152	11 323	Derivater	26,29	11 323	12 152
715 430	763 674	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	26,30	763 674	715 590
219 907	219 907	Investering i eierinteresser	38,39	403 639	396 109
27 026	35 934	Investering i konsernselskaper	38,39	-	-
13 584	-	Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	42	-	37 121
6 207	2 287	Immatrielle eiendeler	31	2 287	6 207
63 921	64 975	Varige driftsmidler	32	80 373	80 486
626	-	Utsatt skattefordel	24	757	2 322
29 573	17 101	Andre eiendeler	33	38 985	42 760
20 742 058	23 251 373	Sum eiendeler	17	23 437 210	20 946 378

Foto: Morten Borgestad

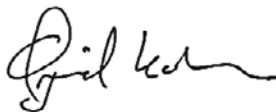

BALANSE (forts.)

MORBANK			KONSERN		
31.12.2017	31.12.2018	(i hele tusen kroner)	Note	31.12.2018	31.12.2017
175 338	176 047	Innskudd fra kredittinstitusjoner	26	176 047	175 338
12 962 994	14 376 967	Innskudd fra og gjeld til kunder	26,34	14 358 985	12 939 314
4 224 707	5 044 111	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	26,35	5 044 111	4 224 707
11 674	5 321	Derivater	25,26,29	5 321	11 674
75 691	74 181	Betalbar skatt	24	75 985	76 660
-	981	Utsatt skatt	24	981	-
103 470	123 210	Annen gjeld og pensjonsforpliktelser	36,23	135 165	110 703
150 348	150 723	Ansvarlig lånekapital	37	150 723	150 348
161 743	160 322	Fondsobligasjon	37	160 322	161 743
17 865 964	20 111 862	Sum gjeld	17	20 107 639	17 850 487
1 238 856	1 238 856	Egenkapitalbevis	40	1 238 856	1 238 856
- 1 079	- 39	Egenbeholdning egenkapitalbevis		- 39	- 1 079
246 531	246 531	Overkurs		246 531	246 531
931 297	1 123 741	Utjevningsfond		1 123 741	931 297
122 977	193 223	Avsatt utbytte og gaver		193 223	122 977
150 000	150 000	Hybridkapital		150 000	150 000
165 094	178 240	Grunnfondskapital		178 240	165 094
22 418	8 958	Fond for urealiserte gevinster		8 958	39 957
-	-	Annen egenkapital		190 060	202 258
2 876 094	3 139 511	Sum egenkapital		3 329 571	3 095 891
20 742 058	23 251 373	Sum gjeld og egenkapital		23 437 210	20 946 378

Moss, 5. mars 2019

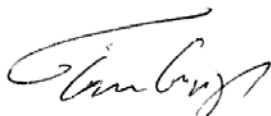
I styret for SpareBank 1 Østfold Akershus

Øyvind Karlsen
Styreleder

Tormod Johan Melnæs

Kristin Utakleiv

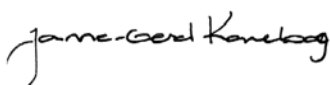
Tom Grip

Elin Cathrine Hagen

Vidar Løfshus

Janne-Gerd Kanebog
Ansattes repr.

Øystein U. Larsen
Ansattes repr.

Arild Bjørn Hansen
Adm. direktør

EGENKAPITAL

Endring i egenkapital – Morbank

(i hele tusen kroner)

	Egen- kapital- bevis	Egne egen- kapital- bevis	Over- kurs- fond	Utjevning- fond	Grunn- fonds- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital + fonds- obl.	Avsatt utbytte og gaver	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2016	1 126 745	- 2 011	152 487	724 553	150 970	19 475	150 000	89 661	2 411 880
Utbetalt renter på hybridkapital							- 4 184		- 4 184
Rettet emisjon desember 2017	112 111		97 537						209 648
Emisjonskostnader etter skatt			- 3 492						- 3 492
Salg av egne egenkapitalbevis		932					373		1 305
Utbetalt utbytte for 2016								- 83 385	- 83 385
Utbetalt gaver for 2016								- 6 276	- 6 276
Disponert resultat				206 744	14 124	3 210	4 012	122 977	351 067
Disponert utvidet resultat						- 268	- 202		- 470
Egenkapital pr. 31.12.2017	1 238 856	- 1 079	246 531	931 297	165 094	22 418	150 000	122 977	2 876 094
Implementeringseffekt IFRS9							901		901
Egenkapital pr. 01.01.2018	1 238 856	- 1 079	246 531	931 297	165 094	22 418	150 900	122 977	2 876 994
Utbetalt renter på hybridkapital							- 5 501		- 5 501
Emittert hybridkapital							150 000		150 000
Innfridd hybridkapital							- 150 000		- 150 000
Salg av egne egenkapitalbevis		1 040					1 556		2 596
Utbetalt utbytte for 2017								- 115 113	- 115 113
Utbetalt gaver for 2017								- 7 864	- 7 864
Disponert resultat				192 444	13 146	- 13 460	2 370	193 223	387 724
Disponert utvidet resultat							672		672
Egenkapital pr. 31.12.2018	1 238 856	- 39	246 531	1 123 741	178 240	8 958	150 000	193 223	3 139 511

EGENKAPITAL (forts.)

Endring i egenkapital – Konsern <i>(i hele tusen kroner)</i>	Egen- kapital- bevis	Egne egen- kapital- bevis	Over- kurs- fond	Utjevnings- fond	Grunn- fonds- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital + fonds- obl.	Avsatt utbytte og gaver	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2016	1 126 745	- 2 011	152 487	724 553	150 970	39 542	388 363	89 661	2 670 310
Utbetalt renter på hybridkapital							- 4 184		- 4 184
Rettet emisjon desember 2017	112 111		97 537						209 648
Emisjonskostnader etter skatt			- 3 492						- 3 492
Salg av egne egenkapitalbevis		932					373		1 305
Utbetalt utbytte for 2016								- 83 385	- 83 385
Utbetalt gaver for 2016								- 6 276	- 6 276
EK-korreksjoner i felleskontrollert virksomhet							- 9 919		- 9 919
Disponert resultat				206 744	14 124	683	- 23 673	122 977	320 854
Disponert utvidet resultat						- 268	1 298		1 030
Egenkapital pr. 31.12.2017	1 238 856	- 1 079	246 531	931 297	165 094	39 957	352 259	122 977	3 095 892
Implementeringseffekt IFRS9							901		901
Egenkapital pr. 01.01.2018	1 238 856	- 1 079	246 531	931 297	165 094	39 957	353 159	122 977	3 096 792
Utbetalt renter på hybridkapital							- 5 501		- 5 501
Emittert hybridkapital							150 000		150 000
Innfridd hybridkapital							- 150 000		- 150 000
Salg av egne egenkapitalbevis		1 040					1 556		2 596
Utbetalt utbytte for 2017								- 115 113	- 115 113
Utbetalt gaver for 2017								- 7 864	- 7 864
Disponert resultat				192 444	13 146	- 30 999	- 9 597	193 223	358 217
Disponert utvidet resultat							443		443
Egenkapital pr. 31.12.2018	1 238 856	- 39	246 531	1 123 741	178 240	8 958	340 060	193 223	3 329 571

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

MORBANK			KONSERN	
Året 2017	Året 2018	(i hele tusen kroner)	Året 2018	Året 2017
		Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
- 935 630	- 1 910 196	Netto utbetaling av lån til kunder	- 1 910 196	- 935 630
532 213	566 890	Renteinnbetaling på utlån til kunder	566 892	532 221
570 151	1 413 974	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra kunder	1 419 671	569 671
- 99 129	- 107 988	Renteutbetaling på innskudd fra kunder	- 107 473	- 98 568
12 203	- 47 638	Netto inn-/utbetaling av lån til kredittinstitusjoner	- 47 638	12 203
13 719	15 456	Renteinnbetaling på lån til kredittinstitusjoner	15 456	13 719
- 9 539	- 9 934	Andre renteutbetalinger	- 9 934	- 9 539
312 261	- 504 061	Innbetaling sertifikater og obligasjoner	- 504 061	312 261
- 586 209	347 454	Utbetaling sertifikater og obligasjoner	347 454	- 586 209
17 809	21 661	Renteinnbetalinger på sertifikat og obligasjoner	21 661	17 809
199 891	215 495	Netto provisjonsinnbetalinger	276 660	256 523
- 290 672	- 268 654	Utbetalinger til drift	- 314 970	- 362 413
- 68 874	- 75 691	Betalt skatt	- 76 660	- 69 745
- 331 805	- 343 230	A Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	- 323 135	- 347 696
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
- 3 170	4 380	Utbetaling ved investering i varige driftsmidler	4 380	- 4 730
-	65 734	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	65 734	35 381
- 81 191	- 29 920	Utbetaling ved kjøp av langsiktig investering i verdipapirer	- 29 920	- 81 191
7 073	257	Innbetaling fra salg av langsiktige investeringer i verdipapirer	257	7 073
116 465	68 556	Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer	48 461	98 536
39 177	109 007	B Netto kontantstrøm fra investeringsaktivitet	88 911	55 069
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
1 250 000	1 750 000	Innbetaling ved utstedelse av verdipapirgjeld	1 750 000	1 250 000
- 1 142 000	- 942 000	Utbetaling ved forfall verdipapirgjeld	- 942 000	- 1 142 000
- 67 588	- 79 240	Renteutbetaling på verdipapirgjeld	- 79 240	- 67 588
- 6 806	709	Netto inn-/utbetaling ved innskudd fra kredittinstitusjoner	709	- 6 806
- 2 693	- 2 879	Renteutbetaling på innskudd fra kredittinstitusjonar	- 2 879	- 2 693
- 21 475	- 21 346	Renteutbetalinger på ansvarlige lån og fondsobligasjon	- 21 346	- 21 475
- 5 579	- 7 335	Renteutbetalinger på ansvarlige lån	- 7 335	- 5 579
206 156	-	Emisjon knyttet til egenkapitalbevis	-	206 156
1 305	2 596	Salg av egne aksjer	2 596	1 305
- 89 661	- 122 977	Utbetaling av utbytte og gaver	- 122 977	- 89 661
121 659	598 875	C Netto kontantstrøm fra finansieringsaktivitet	598 875	121 659
- 170 969	323 479	A + B + C Netto endring likvider i perioden	347 099	- 170 969
1 108 427	937 459	Likviditetsbeholdning IB	937 459	1 108 427
937 459	1 302 111	Likviditetsbeholdning UB	1 302 111	937 459
		Likviditetsbeholdning spesifisert:		
76 937	62 122	Kontanter og fordringer på Sentralbanken	62 122	76 937
860 522	1 239 989	Fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid	1 239 989	860 522
937 459	1 302 111	Likviditetsbeholdning	1 302 111	937 459

INNHOLDSFORTEGNELSE NOTER

NOTE GENERELL INFORMASJON

1	Generell informasjon	31
2	Regnskapsprinsipper	32
3	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	43
4	IFRS 16 Leieavtaler	44
5	Segmentinformasjon	45
6	Kapitaldekning	47
7	Finansiell risikostyring	49

KREDITTRISIKO

8	Utlån til og fordringer på kunder	52
9	Overføring av utlån til kredittforetak	55
10	Likviditets- og motpartsrisiko	56
11	Tap på utlån og garantier	57
12	Maks kredittrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	62
13	Kredittkvalitet pr. klasse av finansielle eiendeler	65

MARKEDSRISIKO

14	Markedsrisiko knyttet til renterisiko	64
15	Markedsrisiko knyttet til valutarisiko	65

LIKVIDITETSRISIKO

16	Likviditetsrisiko / Gjenværende kontraktmessig løpetid på forpliktelser	65
17	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser	67

RESULTATREGNSKAP

18	Netto renteinntekter	69
19	Netto provisjonsinntekter	70
20	Netto inntekter fra finansielle instrumenter	71
21	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	72
22	Andre driftskostnader	76
23	Pensjoner	77
24	Skatt	79

BALANSE

25	Klassifikasjon av finansielle instrumenter	81
26	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	83
27	Virkelig verdi av finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost eller kostpris	85
28	Sertifikater og obligasjoner	86
29	Finansielle derivater	87
30	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	88
31	Andre immaterielle eiendeler	89
32	Eiendom, anlegg og utstyr	90
33	Andre eiendeler	92
34	Innskudd fra og gjeld til kunder	93
35	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	94
36	Annen gjeld og forpliktelse	95
37	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	96
38	Investeringer i eierinteresser	97

ØVRIGE OPPLYSNINGER

39	Vesentlige transaksjoner med nærstående parter	99
40	Eierandelskapital- og eierstruktur	100
41	Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper	104
42	Eiendeler klassifisert som holdt for salg og virksomhet under avhendelse	104
43	Hendelser etter balansedagen	105

NOTE 1 GENERELL INFORMASJON

Generell informasjon

SpareBank 1 Østfold Akershus har sitt hovedkontor i Moss kommune og lokalbanker i kommunene Askim, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Moss, Rygge, Frogn og Vestby. En rekke av bankkontorene er samlokalisert med konsernets eiendomsめglere.

Bankens organisasjonsnummer i Foretaksregistret er 837 884 942. Banken opererer i Norge og reguleres av norsk rett. SpareBank 1 Østfold Akershus er notert på Oslo Børs med ticker-kode SOAG.

Regnskapet for morbank og konsern 2018 ble vedtatt av styret 5. mars 2019.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet og morbankregnskapet for 2018 er utarbeidet i samsvar med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som fastsatt av EU. Dette Omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomitè for finansiell rapportering (IFRIC).

Målegrunnlaget for både konsernregnskapet og morbankregnskapet er historisk kost prinsippet med følgende modifikasjoner: finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet eller utvidet resultat og investeringseiendommer som vurderes til virkelig verdi.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i høy grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger eller høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Årsregnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskapet som avlegges pr 31.12.2018.

Standarder, endringer og fortolkninger som trådte i kraft for regnskapsåret

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstattet IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. SpareBank 1 Østfold Akershus tok i bruk standarden fra 1. januar 2018.

SpareBank 1 Østfold Akershus har valgt å innføre sikringsbokføring etter IFRS 9. Dette innebærer at sikringsbokføring skal gjennomføres etter prinsippene i IFRS 9 prospektivt fra dato for overgang til IFRS 9.

FINANSIELLE EIENDELER

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved første gangsregnskapsføring av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler

bestemmes ut fra kontraktmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

FINANSIELLE EIENDELER SOM ER GJELDSINSTRUMENTER

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene. Dette har medført at hele PM porteføljen med unntak av fastrenteutlån etter IFRS 9 reklassifiseres til målt til virkelig verdi over OCI.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold. Vurdering av fastrenteutlån til amortisert kost, vil medføre et regnskapsmessig misforhold og SpareBank 1 Østfold Akershus har valgt å måle disse til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

DERIVATER OG INVESTERINGER I EGENKAPITALINSTRUMENTER

Alle derivater skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi.

FINANSIELLE FORPLIKTELSE

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. Som hovedregel skal finansielle

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

forpliktelse fortsatt måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet.

SIKRINGSBOKFØRING

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, men etter IAS 39 måtte sikringseffektiviteten vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt. SpareBank 1 Østfold Akershus har valg å videreføre sikringsbokføringen i samme utstrekning som tidligere år.

TAPSNEDSKRIVNING UTLÅN

Etter reglene under IAS 39 skulle nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet. Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kreditttap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, det vil si forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet. I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor

det er påløpt kreditttap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kreditttap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelige fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas. Metodikken i IFRS 9 standarden innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

INNREGNING OG FRAREGNING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser. Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført. Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

MODIFISERTE EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

IMPLEMENTERINGSEFFEKTEN

Implementeringseffekten ved innføring av IFRS 9 ble 0,9 mill. kr og er ført mot egenkapital pr. 1.1.2018. Beskrivelse av implementeringseffekter etter IFRS 9 følger i tabellene under.

Følgende tabell viser effekter ved implementering av IFRS 9

KONSERN	Balansført beløp etter IAS 39 31. desember 2017	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balansført beløp etter IFRS 9 1. januar 2018
Finansielle eiendeler				
Amortisert kost				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	76 937	-	-	76 937
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 144 168	-	-	1 144 168
Utlån til kunder	15 769 201	-11 354 083	12 806	4 427 924
Sum amortisert kost	16 990 306	11 354 083	12 806	5 649 029
Virkelig verdi over resultatet				
Utlån til kunder	1 174 496	-	-	1 174 496
Sertifikater og obligasjoner	1 488 829	-	0	1 488 829
Finansielle derivater	12 152	-	0	12 152
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	715 590	0	715 590
Sum virkelig verdi over resultatet	2 675 477	715 590	0	3 391 068
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering				
Utlån til kunder	-	11 354 083	- 9 811	11 344 272
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	715 590	- 715 590	-	-
Sum virkelig verdi over OCI- med resirkulering	715 590	10 638 492	- 9 811	11 344 272
Sum finansielle eiendeler	19 665 783	-	2 995	20 384 368
Finansielle forpliktelser				
Amortisert kost				
Gjeld til kredittinstitusjoner	175 338	-	-	175 338
Innskudd fra kunder	12 939 314	-	-	12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 224 707	-	-	4 224 707
Ansvarlig lånekapital	150 348	-	-	150 348
Fondsobligasjon	161 743	-	-	161 743
Sum effekt amortisert kost	17 651 450	-	-	17 651 450
Virkelig verdi over resultatet				
Finansielle derivater	11 674	-	-	11 674
Sum effekt virkelig verdi over resultatet	11 674	-	-	11 674
Finansielle garantikontrakter og ubenyttet kreditt	-	-	2 094	2 094
Sum finansielle forpliktelser	17 663 123	-	2 094	17 665 217

Det vises ikke balansetall for morbank. Endringene er de samme for morbank.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

Endring tapsavsetninger	Tapsavsetning etter IAS 39 31.desember 2017	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning etter IFRS 9 1.januar 2018
Utlån og fordringer under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	61 048	- 18 524	- 12 806	29 718
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9	61 048	- 18 524	- 12 806	29 718
Utlån og fordringer under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9		18 524	17 256	35 780
Sum instrumenter målt til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	18 524	17 256	35 780
Finansielle garantikontrakter			809	809
Ubenyttet kreditt			1 285	1 285
Lånetilsagn			-	-
Sum finansielle garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	-	-	2 094	2 094
Sum endringer i forhold til klassifiseringsregler	61 048	-	6 544	67 592

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter er et omfattende rammeverk for inntektsføring etter IFRS som erstatter så godt som all tidligere veiledning på inntektsføring. SpareBank 1 Østfold Akershus tok i bruk standarden fra kraft 1. januar 2018. IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter har ikke fått vesentlige konsekvenser for konsernets regnskap.

Øvrige endringer med virkning for 2018

Utover IFRS 9 og IFRS 15 har konsernet i 2018 ikke tatt i bruk øvrige standarder, endringer eller fortolkninger som påvirker regnskapet vesentlig. Konsernet har ikke valgt tidliganvendelse av noen nye eller endrede IFRS-er eller IFRIC-fortolkninger.

IFRS 16 Leieavtaler

Implementering av IFRS 16 Leieavtaler, med virkning fra 1.1.2019, vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at vesentlige leieavtaler for konsernet balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for vesentlige leiekontrakter. Det gis en nærmere beskrivelse av IFRS 16 og implementeringseffekter i note 4.

Endringer i IFRS 10 Konsernregnskap og IAS 28 Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet

Endringen omhandler en inkonsistens mellom kravene i IFRS 10 og IAS 28 når det gjelder salg eller overføring av eiendeler mellom en investor og investorens tilknyttede foretak eller felleskontrollerte virksomhet. Den viktigste konsekvensen av endringen er at gevinst eller tap innregnes fullt ut når en transaksjon omfatter en virksomhet (uavhengig av om denne er lagt inn i et datterselskap eller ikke). Gevinst eller tap innregnes partielt når en transaksjon omfatter eiendeler som ikke utgjør en virksomhet, også når eiendelene er lagt inn i et datterselskap.

IASB har utsatt ikrafttredelsestidspunktet for endringen på ubestemt tid, men et selskap som likevel velger en tidliganvendelse av disse endringene må implementere disse prospektivt. Konsernet vil anvende disse endringene når de trer i kraft.

Øvrige endringer med virkning for fremtidige perioder

IFRS 17 Forsikringskontrakter erstatter IFRS 4 Forsikringskontrakter og angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger forsikringskontrakter. Ikrafttredelsestidspunktet er 1. januar 2021 med krav om sammenliknbare tall. Konsernet har vurdert virkningene av IFRS 17 og ser ikke at denne vil få vesentlige konsekvenser

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

for konsernets resultat og balanse. Videre er det endringer i IFRS3, IFRS 9, IFRS 11, IAS 12, IAS 19, IAS 23 og IAS 28. Konsernet har vurdert virkningene av endringene og ser ikke at disse vil få vesentlige konsekvenser for konsernets resultat og balanse.

For øvrig er det ingen andre IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens og samtlige selskaper i konsernet sin funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i hele tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Datterselskap

I morbankregnskapet til SpareBank 1 Østfold Akershus blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres året etter regnskapsåret.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og datterselskap. Datterselskap konsolideres hvis de oppfylder kriteriene til konsolidering etter IFRS 10. IFRS 10 angir tre vilkår som må være oppfylt av banken for at det skal foreligge konsolideringsplikt. Dette er at (i) banken må ha bestemmende innflytelse over virksomheten herunder kunne styre aktiviteter som i vesentlig grad har innvirkning på avkastningen i datterselskapet, (ii) banken har mulighet eller rett til å motta avkastning fra virksomheten, og (iii) banken har mulighet eller rett til å bruke sin innflytelse til å påvirke avkastningens størrelse. Datterselskap er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt slik kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg slik kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealisert fortjeneste mellom konsernselskaper er eliminert. Regnskapsprinsipper i datterselskaper endres når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at SpareBank 1 Østfold Akershus gjennom avtale utøver kontroll sammen med

andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og til kostmetoden i selskapsregnskapet.

SpareBank1 Gruppen AS eies med 19,5 % hver av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN, Samarbeidende Sparebanker AS. Videre eier SpareBank 1 Østlandet 12,4 % og Landsorganisasjonen og fagforbund tilknyttet LO 9,6 %. Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. SpareBank 1 Østfold Akershus eier 15,59 % av Samarbeidende Sparebanker AS. Styringsstrukturen for Samarbeidende Sparebanker er også regulert i en avtale mellom eierne som tilfredsstillende felleskontrollert virksomhet. SpareBank 1 Østfold Akershus klassifiserer sin deltakelse i Samarbeidende Sparebanker AS som en investering i felleskontrollert foretak.

SpareBank 1 Østfold Akershus eier også 12,62 % i Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS, som eier 20 % i BN Bank ASA. Styringsstrukturen for Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS er regulert i en avtale som tilfredsstillende kravene til felles kontroll.

Virksomhetssammenslutninger

Ved overtagelse av virksomhet anvendes overtagelsesmetoden. Vederlaget måles til virkelig verdi. Direkte overtagelsesutgifter kostnadsføres når de oppstår, med unntak av emisjons- og låneopptaksutgifter. Overtatte eiendeler og forpliktelser blir vurdert til virkelig verdi på tidspunkt for overtagelsen. Dersom vederlaget overstiger verdien av identifiserte eiendeler og forpliktelser, regnskapsføres differansen som goodwill. Dersom anskaffelseskost er lavere enn identifiserte eiendeler og forpliktelser, resultatføres differansen på transaksjonstidspunktet. Ved trinnvis oppkjøp av datterselskaper vil konsernet måle tidligere eierandeler i selskapet til virkelig verdi umiddelbart før kontrollovergang, og eventuelle gevinster eller tap resultatføres. Betingede vederlag vurderes til virkelig verdi uavhengig av sannsynligheten for at vederlaget vil bli betalt. Justering av betingede vederlaget i etterfølgende perioder regnskapsføres i henhold til relevante standarder.

Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

Konsernet klassifiserer virksomhet som holdt for salg når balanseført verdi i hovedsak vil bli gjenvunnet ved en salgstransaksjon. Klassifisering som holdt for salg skjer fra det tidspunktet ledelsen har vedtatt en konkret plan for avhendelse av virksomheten i sin nåværende form og det vurderes som svært sannsynlig at salget blir gjennomført i løpet av kort tid. Datterselskaper som er ervervet med tanke på videresalg, herunder selskaper overtatt som ledd

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

i restrukturering av utlån, klassifiseres som holdt for salg umiddelbart dersom konsernet forventer å avhende selskapet. Virksomhet holdt for salg vurderes til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Overtatt virksomhet som umiddelbart klassifiseres som holdt for salg balanseføres ved førstegangsinnregning til virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Resultat etter skatt fra slik virksomhet presenteres separat på linjen «Resultat virksomhet og anleggsmidler holdt for salg, etter skatt» i konsernregnskapet. Totale eiendeler og total gjeld fra slik virksomhet presenteres hver for seg på linjene «Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg» og «Virksomhet holdt for salg» i konsernets balanseoppstilling dersom verdiene er vesentlige. Se for øvrig note 42.

Kontanter

Kontanter består av kontanter i NOK og valuta, samt fordring på sentralbanken. Likviditetsbeholdningen i kontantstrømoppstillingen inkluderer i tillegg netto utlån og fordringer på andre kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid. Ingen del av likviditetsbeholdningen har bindingstid.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktmessige betingelser. Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført. Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt. Modifiserte eiendeler og forpliktelser Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med

instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført.

For en beskrivelse av prinsippene for finansielle eiendeler og forpliktelser 2017, se årsregnskapet 2017.

Utlån og tap på utlån

Måling av utlån avhenger i henhold IFRS 9 av forretningsmodell.

Gjeldsinstrumenter, herunder utlån, med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. BM porteføljen til konsernet tilfredsstillende disse kriteriene og måles, med unntak av fastrenteutlån, til amortisert kost.

Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene. Dette har medført at hele PM porteføljen med unntak av fastrenteutlån etter IFRS 9 reklassifiseres til målt til virkelig verdi over OCI.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold. Vurdering av fastrenteutlån til amortisert kost, vil medføre et regnskapsmessig misforhold og SpareBank1 Østfold Akershus har valgt å måle disse til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Resultateffekten av dette fremkommer i note 20 til regnskapet og balanseførte verdier fremkommer i note 29 og note 13.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

Tapsnedskrivning utlån

Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 gjelder for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, det vil si forskjellen mellom de kontraktmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er påløpt kredittap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kredittap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas.

Nærmere beskrivelse av bankens nedskrivningsmodell

Tapsanslaget lages kvartalsvis og bygger på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene beregnes basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD og danner grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD.

Tapsestimatene overstyres hvis individuelle vurderinger tilsier en annen tapsrisiko. Se nærmere beskrivelse under «Tap på utlån og garantier» i note 3.

Konter og fordringer på sentralbanker samt utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner er holdt utenfor tapsvurderingene med bakgrunn i lav kredittrisiko.

I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn:

TRINN 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3. I modellen forutsettes at kunder med PD på 0,6 % eller lavere kan kategoriseres som lav risiko og defineres som kategori 1 uavhengig av endring i PD.

TRINN 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig.

Følgende regler for kategorisering av trinn 2 gjelder:

1. En konto skal ha kategori 2 når kontoen er i overtrekk eller har restanse på 30 dagers varighet eller mer.
2. En konto skal ha kategori 2 når den tilhører en kunde som har blitt satt til særlig oppfølging. Kriteriene for dette fastsetter banken og kontoen settes i kategori 2 manuelt. Kriteriene kan bl.a. inneholde at kunden er på watchlist eller at kontoen er i såkalt forbearance. Kontoen skal flyttes tilbake i kategori 1 når:
  - a) Kunden fjernes fra watchlist/forbearance, eller
  - b) Engasjementet blir restrukturert med vilkår som tar hensyn til forholdene som forårsaket at kunden kom på watchlist/forbearance
3. En konto skal ha kategori 2 når kundens PD har økt med over 150 prosent til et nivå over 0,60 prosent. Endringen måles ved å sammenligne kundens PD samme måned som kontoen ble opprettet/fornyet («PD_IB») med kundens PD for måneden det rapporteres på («PD_UB»).

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

TRINN 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden.

Det benyttes ikke makroøkonomiske tall direkte inn i modellen, men modellen tillater scenariovæktning på porteføljenivå der det er mulig å overstyre vekten for tre makroøkonomiske scenario. Vektingen holdes stabil såfremt det ikke skjer noe vesentlig om underbygger justering. Vektningen til Sparebank 1 Østfold Akershus har i hele 2018 vært satt til 80/10/10.

Scenario 1: «Base case». Det scenarioet man tror mest på, avviker ikke vesentlig fra dagens situasjon. Her kan man legge til grunn makroøkonomiske prognosene (for eksempel til Norges Bank), men den enkelte bank kan ha grunner til å avvike fra dette f.eks når bankens markedsområde utvikler seg annerledes enn landet totalt sett.

Scenario 2: «Worst case». Økonomiske utsikter er dårligere enn scenario 1 (gitt at man faktisk ikke er i og står overfor en fortsatt alvorlig lavkonjunktur). Her bør det legges til grunn en lavkonjunktur tilsvarende det man bruker i ICAAP. PD og LGD er vesentlig høyere enn i scenario 1, f.eks tilsvare nivåene ved forrige finanskrisen, justert for endringer i porteføljekvalitet.

Scenario 3: «Best case». Økonomiske utsikter som er bedre enn scenario 1. Her bør det legges til grunn PD og LGD-nivå fra år da norsk økonomi var i en god konjunktursituasjon med høy oljepris, meget lav arbeidsledighet og lav rente. Banken må imidlertid fortsatt gjøre egne vurderinger.

Derivater og sikring

Derivater består av valuta og renteinstrumenter. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet, med mindre de er øremerket som sikringsinstrument. Renter bokføres som rentekostnad/renteinntekt, verdiendringer inngår i posten «netto resultat fra valuta og andre finansielle instrumenter».

Derivater benyttes i sikringsøyemed for å minimere renterisiko på fastrenteinstrumenter. Bruk av virkelig verdioptionen på fastrenteobligasjonsgjeld fases ut og erstattes av sikringsbokføring. Ved bruk av sikringsbokføring sikrer konsernet seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread mot markedsrenten er ikke en

del av sikret risiko og påvirker derfor ikke effektiviteten i sikringsbokføringen. Det forventes at denne endringen vil gi mindre svingninger i resultatene fremover enn det som har vært tilfelle tidligere.

Endringer i virkelig verdi på derivater som øremerkes og kvalifiserer for sikring av virkelig verdi og som er effektive, resultatføres sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på den tilhørende sikrede eiendel eller forpliktelse. Sikring av virkelig verdi benyttes kun til sikring av fastrenteinnlån.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består av kunderelasjoner og utsatt skattefordel. Kunderelasjonen tilfredsstiller kravet til kontraktsmessige rettigheter for identifikasjon som immateriell eiendel. Verdien i en kunderelasjon ligger i fordelene ved å få overført en kundeportefølje ved en transaksjon i motsetning til å måtte gå ut i markedet for selv å skaffe nye kunder ved ordinær drift. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er tilstede. Kunderelasjonen avskrives over forventet utnyttbar levetid.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr, med unntak av investerings-eiendommer og eierbenyttet eiendom, førstegangsinregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper.

Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av morbanken eller dens datterselskap til sin egen virksomhet. Banken benyttet seg av muligheten i regelverket som tillot virkelig verdi som ny kostpris ved overgangen til IFRS. Eierbenyttet eiendom regnskapsføres etter kostmetoden, i samsvar med IAS 16.

Tomter og kunst avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller revaluert verdi, avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	20-50 år
Påkostninger leide bygg	3- 12,5 år
Maskiner	3-5 år
Kjøretøy	4-5 år
Inventar	3-10 år

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det. Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Oppdaterte takster på eiendomsmassen innhentes hvert tredje år. I mellomperiodene vurderes takstene mot markedsutvikling. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til investeringseiendommer presenteres særskilt i note 32. På investeringseiendommer blir verdiendring fra inngående balanse resultatført under andre driftskostnader.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg og regnskapsføres etter henholdsvis IAS 2 eller IFRS 5. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tillegg eller fradrag i tap på utlån.

Langsiktige lån

Lån førstegangsinnregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån til flytende rente måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. For lån til fastrente ble opsjonen om virkelig verdivurdering med verdiendring over resultatet benyttet inntil høsten 2009. Resultateffekten av dette fremkommer i note 20 til regnskapet og balanseførte verdier fremkommer i note 29 og note 35.

Pensjoner

Konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

INNSKUDDSBASERT PENSJONSORDNING

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

AVTALEFESTET FØRTIDSPENSJON

Banken har inngått avtale om avtalefestet pensjon. AFP er en livsvarig ytelse som er frikoblet arbeidsinntekter som samtidig oppbæres. Det skjer derfor ingen avkortning i AFP-pensjonen om man på samme tid mottar lønn. Ny ordning lar seg foreløpig ikke aktuarberegne og inngår derfor ikke i pensjonsforpliktelsen. Inntil videre vil denne bli behandlet som en innskuddsbasert ordning og kostnadsført direkte.

ØVRIGE ORDNINGER

Tidligere administrerende direktører i banken har individuelle tilleggsavtaler som garanterer en viss ytelse. Alle avtalene er aktuarberegnet.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for tap på finansielle garantier fremkommer under annen gjeld og pensjonsforpliktelser i balansen.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlige lån klassifiseres som ansvarlig lånekapital i balansen. Flytende ansvarlig lån måles etter amortisert kost slik som andre langsiktige lån med flytende rente. Ansvarlig lån med fastrente tilfredsstiller kravene til sikringsbokføring. Sikringens effektivitet måles løpende og nettoeffekten blir resultatført. Se note 20 og note 37.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men konsernet har ingen plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, det vil si rentene akkumuleres ikke. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonen skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom Konsernets kjernekapitaldekning faller under 5 % eller samlet kapitaldekning faller under 8 %. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonen skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til egenkapitalbeveiserne eller egenkapitalen skrives opp.

Fondsobligasjonene klassifiseres som gjeld i balansen dersom de tilfredsstiller definisjonen av finansiell forpliktelse i henhold til IAS 32. Renter på fondsobligasjoner klassifiseres som gjeld resultatføres. Fondsobligasjoner som ikke tilfredsstiller betingelsene klassifiseres som egenkapital (posten hybridkapital). Renter på slike fondsobligasjoner pre-

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

senteres ikke som rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i egenkapitalen.

Fondsobligasjonene tilfredsstiller kravene til sikringsbokføring, sikringens effektivitet måles løpende og nettoeffekten er resultatført. Se note 20 og note 37.

Motregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser skal motregnes og presenteres netto i balansen når det er en motregningsrett som kan håndheves og en har til hensikt å gjøre opp netto eller realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen samtidig.

Utbytte og konsernbidrag

Hensyntatt bankens egenkapitalutvikling og soliditet, tar banken sikte på at opptil 50 % av årets overskudd kan benyttes til utbyttmidler (kontantutbytte og gaver til allmennyttige formål). Det er en målsetting for banken å likebehandle bankens to eiergrupperinger i tråd med intensjonene i gjeldende lovgivning. Dette medfører at banken vil søke å unngå uønskede inn- og utvanningseffekter som følge av ulik behandling av de to eiergrupperingene. Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital. Foreslått utbytte klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av bankens representantskap. Konsernbidrag bokføres regnskapsmessig året etter regnskapsåret.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost og virkelig verdi over utvidet resultat resultatføres løpende basert på en effektiv rente-metode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle instrumenter, mens renteelementet klassifiseres som renteinntekt.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Provisjonsinntekter knyttet til lån overført til kredittforetak inngår her. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Garantiprovisjoner blir beregnet som et fastbeløp per garanti utstedt og inntektsføres fortløpende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende

forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle investeringer, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres.

Transaksjoner og balanseposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kursen på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av balanseposter i valuta på balansedagen resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Leieavtaler

Leieavtaler der hele risikoen hovedsakelig påhviler utleier er klassifisert som operasjonelle. Leiebetalinger for disse regnskapsføres lineært som driftskostnader i regnskapet over leieperioden. Banken har ingen finansielle leieavtaler.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er derfor ført som driftskostnad.

Renter på fondsobligasjoner klassifisert som egenkapital er presentert som permanent forskjell og inngår i grunnlaget for betalbar skatt.

Segmentrapportering

Konsernets virksomhet er inndelt i primærsegmentene privatmarked, bedriftsmarked, eiendomsmegling og ei-

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

endomsdrift, dette er i henhold til konsernets interne rapportering. Det er i note 5 til regnskapet gitt informasjon om fordelingene.

Overføring av låneporteføljer

SpareBank 1 Østfold Akershus har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom banken og kredittforetakene, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Det vises til beskrivelse i note 9.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent

på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Alternative resultatmål (APM)

I kvartals- og årsrapporten presenteres det alternative resultatmål i tillegg til måltall som reguleres av IFRS. Dette vil kunne hjelpe brukere til å forstå virksomheten bedre og gi mer tydelig informasjon om hvordan konsernet har prestert eller forventer å prestere. For en nærmere beskrivelse av de alternative resultatmålene som benyttes henvises det til bankens hjemmeside: www.sparebank1.no/nb/ostfold-akershus/om-oss/investor.html.

Foto: Morten Borgestad

NOTE 3 KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Tap på utlån og garantier

Morbanken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporføljen kvartalsvis. Lån til privatpersoner gjennomgås også kvartalsvis med utgangspunkt i at de er misligholdt mer en 65 dager eller dersom de har en særlig dårlig betalingshistorikk. Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Objektiv hendelse vil kunne være mislighold, konkurs, likviditet eller andre vesentlige finansielle problemer.

Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert forventet kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuelle nedskrivninger. For lån med flytende renter tas det hensyn til senere renteendringer.

Øvrige nedskrivninger i trinn 1 – 3 baserer seg på tapsestimat beregnet med grunnlag på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD og danner grunnlag for gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD.

Se forøvrig beskrivelse av bankes tapsmodell i note 2.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Egenkapitalinteresser vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet. Egenkapitalinteresser vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verddivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen.

For eiendeler som ikke handles i aktivt marked baseres på beste estimat, f.eks. diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike estimat vil kunne være beheftet med betydelig usikker-

het. For egenkapitalinteresser som ikke lar seg verddivurdere anses kostpris som beste estimat på virkelig verdi såfremt ikke annet tilsier lavere verdi.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

For derivater der motpart har svakere kredittrating enn banken, vil prisen reflektere en underliggende kredittrisiko. I den utstrekning markedspriser innhentes med utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittrisiko, vil dette bli tatt hensyn til ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittrisiko amortiseres over løpetiden.

Immaterielle eiendeler

Nedskrivningstester av immaterielle eiendeler er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimater, og i noen tilfeller vil også metoden for tilordning av kontantstrømmene til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Investerings eiendommer

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Oppdaterte takster på eiendomsmassen innhentes hvert tredje år, senest høsten 2016. I mellomperiodene vurderes takstene mot markedsutviklingen.

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering, hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser, regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, innberegnes i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill).

Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstids-

NOTE 3 KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

punktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er etter beste evne underbygget av beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv.

Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

SpareBank 1 Østfold Akershus sin strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal

ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg ved enlinjes konsolidering.

NOTE 4 IFRS 16 LEIEAVTALER

Implementering av IFRS 16 Leieavtaler, med virkning fra 1.1.2019, vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at vesentlige leieavtaler for konsernet balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for vesentlige leiekontrakter.

IFRS 16 inneholder valgmulighet til å unnlate å innregne bruksretten og tilhørende leieforpliktelsen for en leieavtaler dersom leieavtalen er kortsiktig (under 12 måneder) eller leie av eiendelen har lav verdi. Konsernet vil benytte seg av dette fritaket.

SpareBank 1 Østfold Akershus har valgt å anvende IFRS 16 modifisert retrospektivt og sammenligningstall vil ikke bli utarbeidet. Eiendel og forpliktelse settes dermed lik per 1. januar 2019. Konsernet har kun faste leieforpliktelser. Nåverdien av leieforpliktelsen beregnes ved å neddiskontere resterende leiebetalinger med bankens marginale lånerente (fundingrente). Opsjoner til å forlenge leieperioden tas med dersom de med rimelig sikkerhet forventes å bli benyttet. Nåverdien for opsjonen innregnes da i leieforpliktelsen og bruksretten.

Resultatregnskapet vil også påvirkes fordi driftskostnader vil bli erstattet med renter på leieforpliktelsen og avskrivninger på bruksretten. Den totale kostnaden blir høyere de første årene av en leiekontrakt (renteelementet da er større) og lavere i senere år. Rentekostnader beregnes ved å bruke neddiskonteringsrenten på leieforpliktelsen. Utleiers regnskapsføring forblir i hovedsak uendret fra IAS 17. Utleier fortsetter å regnskapsføre leieavtaler enten som operasjonelle eller finansielle leieavtaler avhengig av om leieavtalene i all hovedsak overføres risiko og avkastning

knyttet til eierskap av den underliggende eiendelen til leietaker. SpareBank 1 Østfold Akershus har kun operasjonelle leieavtaler som dermed beholdes i balansen og inntektsføres over leieperioden som tidligere.

Basert på leieavtalene som er inngått per 31. desember 2018 vil implementering av IFRS 16 gi en «rett til bruk»-eiendel og leieforpliktelse som balanseføres fra 1. januar 2019 på 14,6 millioner kroner for morbank og konsern. Netto endring i resultat som følge av IFRS 16 vil for 2019 være i størrelsesorden 1,5 millioner kroner for morbank og konsern.

Tallene baserer seg på status 31.12.2018 og angir implementeringseffekt. De inkluderer ikke konsernets nye hovedkontor som er kjøpt i første kvartal 2019. Det nye hovedkontoret eies av et datterselskap og vil følgelig komme inn i morbankens balanse som «rett til bruk»-eiendel og leieforpliktelse.

Leieavtalen som omfattes over er primært konsernets leie av lokaler i Askim, Fredrikstad, Vestby, Sarpsborg. Gjennstående leieavtaler i Moss og Rygge er ikke medtatt da disse utløper første halvår 2019. Utover dette har konsernet kun mindre leieavtaler som kommer inn under unn-taket for lav verdi.

Balanseførte leieforpliktelser i henhold til IFRS16

(tall i hele tusen)

Kontantstrøm knyttet til fremtidig leie pr. 31.12.2018	17 997
Neddiskontert leieforpliktelse pr. 31.12.2018 med marginal lånerente 2,11%	17 543
Fratrukket leieforhold med kort varighet som ikke balanseføres	-2 608
Fratrukket leieforhold med lav verdi	-360
Balanseført leieforpliktelse pr. 01.01.2019	14 575

NOTE 5 SEGMENTINFORMASJON

Segmentinformasjon er definert som virksomhetsområder eller geografiske markeder. Det vurderes ikke å foreligge vesentlige forskjeller i risiko og avkastning på produkter og tjenester i markedene som er definert som bankens hovedmarkeder.

Konsernet har tre virksomhetsområder. Bankvirksomheten er delt i personmarked (PM) og bedriftsmarked (BM). Videre driver konsernet eiendomsmegling gjennom datterselskapet EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS og

utleie av eiendom via andre datterselskap. Sistnevnte er fra og med 2018 ikke ansett som eget segment og inngår i «Ufordelt».

Segment PM og segment BM er definert som kunder håndtert av henholdsvis PM og BM avdelingene. Det vil være kunder med BM sektor som behandles av PM avdelingene, og motsatt. Segmentinformasjonen vil derfor ikke samsvar med sektorinndelingen i note 8.

(i hele tusen kroner)	2018					Konsern
	PM	BM	Eiendoms- megling	Eiendoms- utleie	Ufordelt	
Resultatregnskap						
Netto renteinntekter	226 665	157 598	517		- 4 065	380 716
Netto provisjonsinntekter	177 137	36 354	61 538		- 2 954	272 075
Andre driftsinntekter					31 985	31 985
Netto avkastning på finansielle investeringer					96 807	96 807
Driftskostnader	- 87 465	- 26 607	- 53 033		- 170 983	- 338 088
Driftsresultat før tap pr segment	316 336	167 346	9 023		- 49 210	443 495
Tap på utlån og garantier	- 604	- 5 977			185	- 6 396
Resultat før skatt pr segment	315 732	161 369	9 023		- 49 025	437 099
Balanse						
Brutto Utlån til kunder	14 147 692	4 411 392			351 758	18 910 841
Avsetning for tap	- 35 813	- 34 252			- 98	- 70 163
Virkelig verdivurdering utover tap	16 664					16 664
Andre eiendeler			43 089		4 536 780	4 579 868
Sum eiendeler per segment	14 128 543	4 377 140	43 089		4 888 439	23 437 210
Innskudd fra og gjeld til kunder	10 046 591	4 214 867			97 526	14 358 985
Annen gjeld			16 323		5 732 331	5 748 654
Sum gjeld pr segment	10 046 591	4 214 867	16 323		5 829 857	20 107 639
Egenkapital			26 765		3 302 806	3 329 571
Sum gjeld og egenkapital pr segment	10 046 591	4 214 867	43 089		9 132 663	23 437 210

NOTE 5 SEGMENTINFORMASJON (forts.)

<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017					Konsern
	PM	BM	Eiendoms- megling	Eiendoms- utleie	Ufordelt	
Resultatregnskap						
Netto renteinntekter	220 663	146 936	554	- 6	- 4 281	363 866
Netto provisjonsinntekter	171 651	29 598	47 470		2 354	251 072
Andre driftsinntekter				9 184		9 184
Netto avkastning på finansielle investeringer					84 856	84 856
Driftskostnader	- 86 349	- 26 568	- 43 702	- 3 655	- 147 308	- 307 583
Driftsresultat før tap pr segment	367 289	150 487	4 321	11 274	- 131 976	401 394
Tap på utlån og garantier	196	- 536			246	- 94
Resultat før skatt pr segment	367 485	149 951	4 321	11 274	- 131 730	401 300
Balanse						
Brutto Utlån til kunder	12 649 601	4 040 651			314 492	17 004 745
Individuell nedskrivning utlån	- 4 170	- 7 525				- 11 696
Gruppenedskrivning	- 11 671	- 37 681				- 49 352
Andre eiendeler			33 665	25 675	3 943 341	4 002 681
Sum eiendeler per segment	12 633 760	3 995 445	33 665	25 675	4 257 833	20 946 378
Innskudd fra og gjeld til kunder	9 041 434	3 811 884			85 995	12 939 314
Annen gjeld			11 841		4 899 332	4 911 173
Sum gjeld pr segment	9 041 434	3 811 884	11 841		4 985 327	17 850 487
Egenkapital			21 824	22 551	3 051 517	3 095 892
Sum gjeld og egenkapital pr segment	9 041 434	3 811 884	33 665	22 551	8 036 844	20 946 378

NOTE 6 KAPITALDEKNING

Fra og med 2018 foretar banken forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe, jf Finansforetaksloven § 17-13. Banken foretar forholdsmessig konsolidering for eierandeler i SB1 Boligkreditt AS, SB1 Næringskreditt AS, SB1 Kredittkort AS, SB1 Finans Midt-Norge AS og SamSpar Bankinvest I AS (BN Bank). I tillegg er full innfasing av overgangsregelverket under CRD IV gjennomført. Sammenligningstallene i noten er ikke endret.

Bankens investering i datterselskapene EiendomsMegler 1 AS, Nekor Gårdsselskap AS og Våler Park AS faller inn under

størrelsesunntaket i Forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV § 17 og det utarbeides således ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

SpareBank 1 Østfold Akershus benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning er minimum 14,5 %. Målet for kjernekapitaldekning er på 15,5 % og målet for totalkapitaldekning er på 17,5 %.

Forholdsmessig konsolidering (hele tusen kroner)	31.12.2018	31.12.2017
Ren kjernekapital	2 760 834	-
Kjernekapital	3 049 532	-
Ansvarlig kapital	3 283 838	-
Totalt beregningsgrunnlag	17 103 655	-
Ren kjernekapitaldekning	16,1 %	-
Kjernekapitaldekning	17,8 %	-
Kapitaldekning	19,2 %	-
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	8,8 %	-
Morbank (hele tusen kroner)	31.12.2018	31.12.2017
Egenkapitalbevis	1 238 817	1 237 777
Overkursfond	246 531	246 531
Utjevningsfond	1 123 741	931 297
Grunnfondskapital	178 240	165 094
Fond for urealiserte gevinster	8 958	22 418
Sum balanseført egenkapital ex. hybridkapital	2 796 288	2 603 117
Andre immatrielle eiendeler	- 1 715	- 4 656
Justering i ren kjernekapital knyttet til regulatoriske filtre	- 16 540	- 3 409
Gvinster/tap knyttet endring i institusjonens kredittverdighet		
Tilleggsfradrag i ren kjernekapital som institusjonen anser som nødvendige	- 27 605	
Frdrag for ikke vesentlig eierandel i finansiell sektor ¹⁾	- 687 852	- 551 326
Sum ren kjernekapital	2 062 576	2 043 727
Hybridkapital	153 625	153 625
Frdrag for ikke vesentlig eierandel i finansiell sektor	- 3 512	- 60 201
Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsregler	76 000	95 000
Sum kjernekapital	2 288 688	2 232 150
Tilleggskapital	150 000	149 963
Frdrag for ikke vesentlig eierandel i finansiell sektor	- 7 804	- 65 275
Sum ansvarlig kapital	2 430 884	2 316 839

NOTE 6 KAPITALDEKNING (forts.)

	31.12.2018	31.12.2017
Risikoveid beregningsgrunnlag		
Kreditt- motparts,- og forringelsesrisiko	11 400 504	10 536 217
Operasjonell risiko	1 176 441	1 100 631
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	3 444	3 929
Beregningsgrunnlag	12 580 388	11 640 776
Ren kjernekapitaldekning	16,4 %	17,6 %
Kjernekapitaldekning	18,2 %	19,2 %
Kapitaldekning	19,3 %	19,9 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage Ratio)	10,0 %	11,7 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,5%)	314 510	291 019
Motsyklisk buffer (2%)	251 608	232 816
Systemrisikobuffer (3,0%)	377 412	349 223
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	943 529	873 058
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,5%)	566 117	523 835
Tilgjengelig ren kjernekapital utover bufferkrav	552 929	646 833

1) I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke-vesentlige investeringer i selskaper i finansiell sektor fases inn med 80% i 2017.

Foto: Morten Borgestad

NOTE 7 FINANSIELL RISIKOSTYRING

Kjernevirksomheten i banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider med å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis. SpareBank 1 Østfold Akershus har de siste årene investert betydelige ressurser på å videreutvikle og ta i bruk risikostyringssystemer og prosesser i tråd med beste praksis for sammenlignbare banker i Norge.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 Østfold Akershus skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inn-tjeningen.
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatte forretningsstrategi.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Struktur for risikostyring

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer SpareBank 1 Østfold Akershus på.

- Strategisk mål bilde
- Organisering og bredriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Risikoidentifikasjon og risikoanalyse

Prosessen for risikoidentifikasjon tar utgangspunkt i konsernets strategiske mål bilde, er fremoverskuende og dekker alle vesentlige risikoområder. For de områder hvor effekten av de etablerte kontroll- og styringstiltakene ikke vurderes som tilfredsstillende, implementeres det forbedringstiltak.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap og risikojustert kapital beregnes for alle hovedgrupper av

risiko fordelt på forretningsområder. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige forventede tap. Det er lagt til grunn både statistiske og ikke statistiske metoder for beregning av risikojustert kapital, og beregningen forutsetter i noen tilfeller bruk av kvalitative vurderinger.

Finansiell framskrivning: På grunnlag av det strategiske mål bildet, risikoprofil og forventet makroøkonomisk utvikling, utarbeides det en framskrivning av forventet finansiell utvikling for de neste tre årene. Formålet med framskrivningene er å beregne hvordan den finansielle utviklingen i aktiviteter, makroøkonomi og eventuelle endringer i regelverk påvirker konsernets finansielle utvikling, herunder blant annet egenkapitalavkastning, fundingsituasjon og kapitaldekning. I tillegg gjennomføres det en tre års framskrivning av en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag i økonomien. For å vurdere konsekvensene av et alvorlig økonomisk tilbakeslag for SpareBank 1 Østfold Akershus fokuserer konsernet i betydelig grad på de områder av økonomien som påvirker den finansielle utviklingen. Dette er først og fremst utvikling i kredittterspørsel, aksjemarkedet, rentemarkedet og utvikling i kreditt risikoen. I tillegg til å ha konsekvenser for avkastningen på de underliggende eiendeler vil et alvorlig økonomisk tilbakeslag også ha konsekvenser for kundenes spareadferd og evne til å oppfylle sine forpliktelser.

Evaluering og tiltak: Analysene har som formål å gi administrasjonen og styret tilstrekkelig risikoforståelse slik at de kan vurdere om konsernet har en akseptabel risikoprofil og om konsernet er tilstrekkelig kapitalisert ut fra risikoprofil og strategiske mål. På bakgrunn av analysene utarbeides det kapitalplaner for å oppnå en langsiktig og effektiv kapitalstyring og sikre at konsernet har en forsvarlig kapitaldekning ut fra risikoeksponering og strategisk mål bilde. Konsernet har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner for i størst mulig grad å kunne håndtere kriser hvis de likevel skulle oppstå.

Rapportering og oppfølging: Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom kvartalsvise risikoreporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdelingen Risikostyring/Compliance som er organisert uavhengige av forretningsenhetene.

Organisering og organisasjonskultur: SpareBank 1 Østfold Akershus er opptatt av å ha en sterk og sunn organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om

NOTE 7 FINANSIELL RISIKOSTYRING (forts.)

risikostyring. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En usunn organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Østfold Akershus har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Risikoeksponering

SpareBank 1 Østfold Akershus er eksponert for en rekke ulike typer risikoer, og de viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg i henhold til skrevne avtaler, og mottatte sikkerheter ikke dekker utstående krav. Kredittrisikoen styres gjennom konsernets kredittstrategi, retningslinjer/policy for kreditt og bevilgningsreglement. Kredittstrategien fastsettes årlig av styret. Konsernets kredittstrategi fokuserer på risikosensitive måltall og rammer, som er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte styrer konsernets risikoprofil på kredittområdet. Dette gjøres i første rekke ved å knytte måltall og rammer opp til henholdsvis misligholdssannsynlighet (PD), risikjustert kapital og forventet tap. I tillegg setter kredittstrategien begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljenivå, bransjer og enkeltkunder. Kredittrisiko er kapitalbehovsvurdert med utgangspunkt i SpareBank 1-alliansens modell for beregning av misligholdssannsynlighet (PD), forventet tap (EL), tap gitt mislighold (LGD) og uventet tap (UL).

Konsernet bruker aktivt risikoklassifiseringssystem, risikopriingsmodell og et porteføljestyringssystem for å styre utlånsporføljen i tråd med de kredittstrategiske rammene, de kredittpolitiske retningslinjene og kredittfullmaktsreglementet. Dette setter sammen med kredittbehandlingsrutinene klare krav til kredittbehandlingsprosessen og risikovurderingene. De ovennevnte risikostyringssystemene dekker både kunder i bedrifts- og personmarkedsområdet. Risikomodelle som ligger til grunn for risikostyringssystemene tar utgangspunkt i statistiske beregninger. Modellene valideres minst årlig og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg på tre hovedkomponenter:

1. Sannsynlighet for mislighold. Kundene blir klassifisert i risikoklasse ut fra sannsynligheten for at kunden skal misligholde sine forpliktelser i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynligheten for mislighold beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall, samt ikke fi-

nansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser (A – I). I tillegg benyttes 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

2. Forventet eksponering ved mislighold: Dette er en beregnet størrelse over hvor stor den forventede eksponeringen er hvis en kunde går i mislighold.

3. Tap ved mislighold: Dette er en vurdering av hvor mye konsernet vil tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Vurderingen tar hensyn til de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Disse størrelsene fastsettes på bakgrunn av erfaringer over tid. Det benyttes syv klasser (1 – 7) for klassifisering etter tapsgrad ved mislighold.

De tre overnevnte komponentene danner også grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk baserte beregninger av forventet tap og behovet for risikjustert kapital. Porteføljeklassifiseringen har som formål å gi informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen, og porteføljen er derfor delt inn i fem risikogrupper – henholdsvis laveste, lav, middels, høy og høyeste risiko. Inndelingen i risikogrupper foretas på grunnlag av statistisk beregning av hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold.

NOTE 7 FINANSIELL RISIKOSTYRING (forts.)

Konsernet tilstreber å prise engasjementene ut fra risikoeksponeringen slik at engasjementer med høyest risiko får høyest pris.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedspriser som renter. Risikoen for endringer i generelle kredittpriser blir også regnet som markedsrisiko.

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig fra konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften som funding og rentehandel.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente markedene. Rammene gjennomgås og fornyes på årlig basis. Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av negative markedsbevegelser. Konsernets markedsrisikoeksponering er lav.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. I og med at SpareBank 1 Østfold Akershus er valutaagent, vil valutarisikoen bestå av valutaeksponering i utenlandske sedler. Sett i forhold til bankens størrelse er denne beholdningen ubetydelig og følgelig blir bankens valutarisiko marginal.

Likviditets- og oppgjørsmarkedsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene, og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.

Styring av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets lave risikoprofil. Som en del av likviditetsstrategien inngår beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder.

Konsernets økonomi/finansavdeling har ansvaret for likviditetsstyringen og rapporterer utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien, mens Risikostyring/Compliance overvåker og rapporterer utnyttelsen av rammer i henhold til likviditetsstrategien. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. For å redusere likviditetsrisikoen ytterligere, holdes en reserve i form av kommiterte trekkrettigheter.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko omhandler risiko for tap som følge av:

- Mennesker: Brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: Svikt i IKT og andre systemer
- Eksterne årsaker: Kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet. Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå. Lederens viktigste hjelpemiddel i arbeidet er faglig innsikt og ledelseskompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger og styringstiltak bidrar til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet.

Konsernet har en egen database for registrering av uønskede hendelser. Operasjonelle hendelser som medfører tap blir registrert slik at forbedringstiltak kan vurderes og igangsettes der dette finnes hensiktsmessig. Risikostyring/Compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen. Konsernet benytter basismetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko.

Compliancerisiko

Risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter. Compliancerisiko (etterlevelsesrisiko) styres gjennom policy for compliancearbeidet som skal sikre at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende implementering og etterlevelse av lover og forskrifter. Compliancefunksjonen er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har overordnet ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet.

NOTE 8 UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER

Tabellene i noten spesifiserer tall for både morbank og konsern. Morbank har ikke utlån til konsernselskap i 2018 og 2017.

<i>(i hele tusen kroner)</i>	Utlån	
	2018	2017
Fordelt på fordringstype		
Kasse-/drifts- og brukskreditter	1 823 887	1 608 107
Byggelån	699 068	390 474
Nedbetalingslån	16 387 886	15 006 164
Brutto utlån	18 910 841	17 004 745
Fordelt på geografiske områder		
Østfold	12 866 873	11 709 667
Akershus	3 465 866	3 045 334
Landet for øvrig	2 495 918	2 182 482
Utlandet	82 184	67 263
Brutto utlån	18 910 841	17 004 745
Fordelt på sektor		
Personmarkedet	14 010 148	12 477 900
Bedriftsmarkedet	4 900 693	4 416 927
Brutto utlån	18 910 841	17 004 745
Brutto utlån	18 910 841	17 004 745
Nedskrivninger for tap på utlån	- 70 163	- 61 048
Virkelig verddivurdering utlån vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat (PM)	7 964	0
Virkelig verddivurdering fastrente	8 700	
Netto utlån og fordringer på kunder	18 857 342	16 943 697

Fordelt på risikogruppe	Totalt engasjement		Brutto utlån		Nedskrivninger		Usikret eksponering*	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Svært lav	9 500 335	11 794 325	8 597 803	10 940 636	1 818	3 004	6,7 %	15,8 %
Lav	4 815 713	3 011 407	4 673 500	2 791 279	3 203	4 121	27,2 %	25,6 %
Middels	4 472 403	2 807 789	4 243 703	2 380 868	12 001	22 101	28,1 %	35,2 %
Høy	659 631	458 869	585 741	432 599	9 793	5 364	41,7 %	17,9 %
Svært høy	820 723	402 562	737 852	389 317	22 797	9 310	34,7 %	18,0 %
Misligholdt og nedskrevne	72 895	71 106	72 241	70 047	20 552	17 148	35,4 %	26,5 %
Sum	20 341 700	18 546 058	18 910 841	17 004 745	70 163	61 048	18,6 %	20,3 %

* Usikret eksponering er engasjement utover panteverdi. Lån er i hovedsak gitt med pant i bolig- eller næringseiendom av god kvalitet. Det har ikke vært vesentlig endring i bankens retningslinjer eller vesentlig endring i panteverdier i 2018.

NOTE 8 UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER (forts.)

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jmf note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement.

Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Misligholdssannsynligheten benyttes deretter til å klassifisere kundene i ulike risikogrupper. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem.

Banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgelsestidspunktet. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for risikoklassifisering av kunden. Kundene re-scores månedlig i bankens porte-

føljestyringssystem. Engasjementsoppfølging gjøres ut i fra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risiko-prising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste 12 måneder. Beregning av nedskrivninger på gruppenivå er knyttet til vekst i utlånsvolum, konjunktursituasjon og porteføljesammensetning næring

Kredittkvaliteten måles og håndteres ved et kredittratingsystem utviklet for og med interne retningslinjer for SpareBank 1 – alliansen. SpareBank 1 Østfold Akershus fastsetter realisasjonsverdien på stille sikkerheter slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. Den konservative vurderingen innebærer at faktisk oppnådd realisasjonsverdi kan bli høyere enn estimert realisasjonsverdi.

NOTE 8 UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER (forts.)

Fordelt på sektor og næring	Totalt engasjement		Utlån	
	2018	2017	2018	2017
Annen tjenesteyting	93 449	116 818	85 280	109 918
Bergverksdrift og utvinning	3 211	4 187	2 237	667
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 359 853	1 097 572	1 096 391	906 685
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	45 000	50 000	46 768	52 400
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	115 473	175 348	96 616	146 512
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	51 449	30 592	51 656	30 056
Forretningsmessig tjenesteyting	78 396	90 385	63 189	77 449
Helse- og sosialtjenester	52 222	53 370	49 196	44 996
Industri	134 047	120 301	83 355	70 071
Informasjon og kommunikasjon	17 959	24 599	5 547	3 182
Internasjonale organisasjoner og organer	0	0	0	0
Jordbruk, skogbruk og fiske	516 006	448 793	462 034	440 256
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	80 906	66 271	80 673	64 896
Lønnet arbeid i private husholdninger	5 997	7 580	6 232	7 894
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	0	0	0	0
Omsetning og drift av fast eiendom	2 554 286	2 621 196	2 509 366	2 310 573
Overnattings- og serveringsvirksomhet	36 603	36 961	31 468	34 238
Transport og lagring	67 470	70 704	29 962	40 299
Undervisning	24 225	23 001	21 383	23 295
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	15 081	19 724	2 780	8 606
Varehandel, reparasjon av motorvogner	310 655	290 135	176 558	154 854
Sum næring	5 562 288	5 347 537	4 900 693	4 526 845
Lønnstakere o.l.	14 779 412	13 198 521	14 010 148	12 477 900
Sum brutto	20 341 700	18 546 058	18 910 841	17 004 745

NOTE 9 OVERFØRING AV UTLÅN TIL KREDITTFORETAK

SpareBank 1 Østfold Akershus har avtaler om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen forestår SpareBank 1 Østfold Akershus forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. SpareBank 1 Østfold Akershus mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. SpareBank 1 Østfold Akershus har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. SpareBank 1 Østfold Akershus innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetakene får tap på overtatte lån har de en viss motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. SpareBank 1 Østfold Akershus sin maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av SpareBank 1 Østfold Akershus, samtidig som SpareBank 1 Østfold Akershus sin rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom SpareBank 1 Østfold Akershus ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan SpareBank 1 Østfold Akershus ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

Eierandel i kredittforetak fremgår av note 30.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 70 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Østfold Akershus har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Østfold Akershus forestår forvaltningen

av de solgte utlånene og SpareBank 1 Østfold Akershus mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene SpareBank 1 Østfold Akershus har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 8,0 mrd kroner ved utgangen av regnskapsåret.

SpareBank 1 Østfold Akershus har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at SpareBank 1 Østfold Akershus kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for SpareBank 1 Østfold Akershus. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av SpareBank 1 Østfold Akershus ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at SpareBank 1 Østfold Akershus vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 Østfold Akershus også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapital-dekning på minimum 9 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS ble etablert i 2009 og har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF utstedt av SpareBank 1 Næringskreditt AS har en Aaa rating fra Moody's. Foretaket er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Boligkreditt AS i Stavanger. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av næringseiendom til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant i næringseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån

er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og SpareBank 1 Østfold Akershus har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Østfold Akershus forestår forvaltningen av de solgte utlånene og SpareBank 1 Østfold Akershus

mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene SpareBank 1 Østfold Akershus har solgt og kostnadene i selskapet.

Ved utgangen av regnskapsåret er bokført verdi av solgte utlån til SpareBank 1 Næringskreditt AS 276,0 mill. kr.

NOTE 10 ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVET UTLÅN

De misligholdte engasjementene uten nedskrivning, anses å ha underliggende verdier som dekker engasjementet. Engasjementene er gjennomgått gjennom året og sist per balansedato. Ved vurdering av underliggende verdier legges takst redusert før usikkerhet og transaksjonskostnader til grunn. Dersom takster ikke foreligger baseres verdiestima-

tet på saksbehandlers verdivurdering.

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/inskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

MORBANK/KONSERN <i>(i hele tusen kroner)</i>	2018				Totalt
	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	
Privatmarked	843	332	273	794	2 242
Bedriftsmarked	37	50	0	0	87
Sum	880	382	273	794	2 329

MORBANK/KONSERN <i>(i hele tusen kroner)</i>	2017				Totalt
	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	916	270	125	871	2 182
Bedriftsmarked	81	0	0	0	81
Sum	997	270	125	871	2 263

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER

IFRS 9

IFRS 9 er implementert fra 01.01.18. Siden sammenligningstall ikke er omarbeidet, følger sammenligningstallene under etter prinsippene i IAS 39. For detaljert beskrivelse av tapsmodellen for 2017 se årsregnskapet 2017.

Morbank og konsern

Alle beløp er like for morbank og konsern. Tall i hele tusen kroner. Merk at fordelingen i denne noten ikke samsvarer med sektorinndelingen i regnskapet, dette da risikodata er fordelt på hhv. personnummer og orgnummer.

Tap på utlån og garantier	01.01.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbetalt tidligere konstatert	31.12.2018
Avsetning til tap etter amortisert kost – organisasjoner	31 812	4 999	-1 118	35 693
Virkelig verdi over utvidet resultat (OCI) – privatpersoner	35 780	1 910	0	37 690
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	67 592	6 908	-1 118	73 383
Presentert som:				
Netto utlån; avsetning til tap på utlån reduserer brutto utlån	65 498	5 783	-1 118	70 164
Annen gjeld; avsetning til tap på garantier, ubenyttet kreditt, lånetilsagn	2 094	1 125	0	3 219

Tabellene under avstemmer inngående og utgående balanse per trinn. Avstemmingsposter inkluderer:

- bevegelser mellom trinn, IB for lån som er flyttet til trinnene.
- nye utstedte lån, som reflekterer tapsavsetningen for nye innregnede lån, inkludert utlån som tidligere er fraregnet som følge av endrede vilkår.
- Utlån som er fraregnet reflekterer avsetning for utlån som er fraregnet i perioden uten at det er nedskrevet som følge av kredittap inkludert lån som er fraregnet som følge av endringer i vilkår
- Ny måling av tap inkluderer effekt av endringer i input eller forutsetninger i modellen, delvis tilbakebetaling, opptrekk i eksisterende kreditt, og endringer i måling som følge av overføring mellom trinn.

	Total balanseført tapsavsetning				2017*		
	2018			Total	Gruppe	Individuell	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3				
01.01.	25 450	25 666	16 476	67 592	49 352	10 231	59 583
Overført til (fra) Trinn 1	6 242	-5 463	-779	0	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 2	-1 332	1 954	-622	0	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 3	-218	-691	909	0	0	0	0
Nye utstedte eller kjøpte utlån	10 128	4 946	747	15 821	0	0	0
Økning i måling av tap	4 325	12 041	7 648	24 013	0	4 151	4 151
Reduksjon i måling av tap	-13 025	-5 416	-2 398	-20 839	0	-2 686	-2 686
Utlån som har blitt fraregnet	-5 763	-5 077	-1 247	-12 087	0	0	0
Konstaterte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger	0	0	-1 118	-1 118	0	0	0
31.12.	25 805	27 961	19 617	73 383	49 352	11 696	61 048

* For 2017 inkluderer økning i måling av tap nye lån, tilsvarende inneholder i reduksjon i måling av tap fraregnede tap

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER (forts.)

Tapsavsetning på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat (lån til privatpersoner)

	2018				2017*		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
01.01.	7 318	19 420	8 765	35 502	11 671	7 153	18 824
Overført til (fra) Trinn 1	4 666	-3 888	-779	0	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 2	-597	1 217	-621	0	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 3	-16	-691	707	0	0	0	0
Nye utstedte eller kjøpte utlån	3 741	4 387	746	8 873	0	0	0
Økning i måling av tap	786	7 863	1 505	10 154	0	0	0
Reduksjon i måling av tap	-5 838	-3 794	-463	-10 095	0	-300	-300
Utlån som har blitt fraregnet	-2 096	-4 174	-1 162	-7 432	0	0	0
Konstaterte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
31.12.	7 964	20 340	8 698	37 003	11 671	6 853	18 524
01.01., tapsavsetning i prosent av utlån	0,06 %	1,99 %	18,29 %	0,28 %	0,10 %	9,99 %	0,16 %
31.12., tapsavsetning i prosent av utlån	0,06 %	1,82 %	15,73 %	0,26 %	0,09 %	15,18 %	0,14 %

* For 2017 inkluderer økning i måling av tap nye lån, tilsvarende inneholder i reduksjon i måling av tap fraregnede tap

Brutto utlån til virkelig verdi over utvidet resultat (lån til privatpersoner)

	2018				2017		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
01.01.	11 782 735	976 128	47 908	12 806 771	11 830 080	71 627	11 901 707
Overført til (fra) Trinn 1	313 467	-307 908	-5 559	0			
Overført til (fra) Trinn 2	-383 947	391 905	-7 958	0			
Overført til (fra) Trinn 3	-9 135	-12 866	22 000	0			
Nye utstedte eller kjøpte utlån	5 374 953	285 935	7 344	5 668 231			
Økning i måling av tap	247 149	35 726	6 359	289 234			
Reduksjon i måling av tap	-745 902	-54 939	-986	-801 827			
Utlån som har blitt fraregnet	-3 664 992	-196 331	-13 805	-3 875 129			
Konstaterte nedskrivninger	0	0	0	0			
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger	0	0	0	0			
31.12.	12 914 328	1 117 649	55 303	14 087 281	12 761 638	45 133	12 806 771

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER (forts.)

Kredittrisiko, utlån til virkelig verdi over utvidet resultat (lån til privatpersoner)

	2018				2017*		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
Svært lav	7 370 159	37 627	0	7 407 787	1 147 288	0	1 147 288
Lav	3 832 570	86 442	0	3 919 013	1 604 512	0	1 604 512
Middels	1 553 634	553 182	0	2 106 815	2 815 567	0	2 815 567
Høy	54 341	127 266	0	181 606	1 447 329	0	1 447 329
Svært høy	103 624	313 132	0	416 757	5 746 942	0	5 746 942
Misligholdt og nedskrevne	0	0	55 303	55 303	0	45 133	45 133
31.12.	12 914 328	1 117 649	55 303	14 087 281	12 761 638	45 133	12 806 771

* For 2017 er gruppenedskrivning fordel basert på forventet kredittap

Tapsavsetning på utlån til amortisert kost (lån til selskap og andre enheter med orgnr.)

	2018				2017*		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
01.01.	17 028	4 849	7 646	29 523	37 681	3 078	40 759
Overført til (fra) Trinn 1	1 324	-1 324	0	0	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 2	-623	623	0	0	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 3	-189	0	189	0	0	0	0
Nye utstedte eller kjøpte utlån	4 961	504	2	5 467	0	-2 145	-2 145
Økning i måling av tap	3 313	3 726	5 141	12 179	0	3 910	3 910
Reduksjon i måling av tap	-6 901	-949	-1 000	-8 850	0	0	0
Utlån som har blitt fraregnet	-3 329	-684	-28	-4 041	0	0	0
Konstaterte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger	0	0	-1 118	-1 118	0	0	0
31.12.	15 584	6 745	10 831	33 161	37 681	4 843	42 524
01.01., tapsavsetning i prosent av utlån	0,62 %	2,13 %	34,76 %	0,98 %	1,35 %	12,55 %	1,45 %
31.12., tapsavsetning i prosent av utlån	0,51 %	2,79 %	32,87 %	0,99 %	1,26 %	19,34 %	1,41 %

* For 2017 inkluderer økning i måling av tap nye lån, tilsvarende inneholder i reduksjon i måling av tap fraregnede tap

Brutto utlån til amortisert kost (lån til selskap og andre enheter med orgnr.)

	2018				2017		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
01.01.	2 767 535	227 514	21 996	3 017 044	2 785 486	24 523	2 810 009
Overført til (fra) Trinn 1	55 889	-55 889	0	0			
Overført til (fra) Trinn 2	-82 293	82 293	0	0			
Overført til (fra) Trinn 3	-12 782	0	12 782	0			
Nye utstedte eller kjøpte utlån	988 999	35 108	2	1 024 110			
Økning i måling av tap	310 672	31 063	2 592	344 327			
Reduksjon i måling av tap	-178 543	-57 659	-1 261	-237 464			
Utlån som har blitt fraregnet	-788 973	-20 436	-1 954	-811 363			
Konstaterte nedskrivninger	0	0	0	0			
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger	0	0	-1 202	-1 202			
31.12.	3 060 505	241 993	32 954	3 335 453	2 991 997	25 047	3 017 044

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER (forts.)

Kreditrisiko, utlån til amortisert kost (lån til selskap og andre enheter med orgnr.)

	2018				2017*		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
Svært lav	502 951	777	0	503 729	63 976	0	63 976
Lav	462 520	35 517	0	498 037	82 793	0	82 793
Middels	1 633 292	82 952	0	1 716 244	1 402 891	0	1 402 891
Høy	433 307	32 361	0	465 668	1 027 066	0	1 027 066
Svært høy	28 436	90 385	0	118 821	415 271	0	415 271
Misligholdt og nedskrevne	0	0	32 954	32 954	0	25 047	25 047
31.12.	3 060 505	241 993	32 954	3 335 453	2 991 997	25 047	3 017 044

* For 2017 er gruppenedskrivning fordelt i henhold til forventet kredittap.

Tapsavsetning på ubenyttet, garantier og tilsagn

	2018				2017		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
01.01.	1 104	1 398	66	2 567	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 1	252	-252	0	0			
Overført til (fra) Trinn 2	-112	114	-1	0			
Overført til (fra) Trinn 3	-13	0	13	0			
Nye utstedte eller kjøpte poster	1 425	55	0	1 481			
Økning i måling av tap	225	452	1 002	1 680			
Reduksjon i måling av tap	-286	-673	-935	-1 894			
Poster som har blitt fraregnet	-338	-219	-57	-614			
Konstaterte nedskrivninger	0	0	0	0			
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger	0	0	0	0			
31.12.	2 257	875	87	3 219	0	0	0

Ikke balanseførte poster (ubenyttet, garantier og tilsagn)

	2018				2017		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
01.01.	1 487 338	80 189	1 059	1 568 586	0	0	0
Overført til (fra) Trinn 1	15 975	-15 975	0	0			
Overført til (fra) Trinn 2	-43 189	43 267	-78	0			
Overført til (fra) Trinn 3	-997	0	997	0			
Nye utstedte eller kjøpte poster	350 908	7 505	0	358 413			
Økning i måling av tap	148 940	13 681	475	163 096			
Reduksjon i måling av tap	-324 586	-47 065	-869	-372 519			
Poster som har blitt fraregnet	-232 823	-8 125	-851	-241 799			
Konstaterte nedskrivninger							
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger							
31.12.	1 401 565	73 477	733	1 475 776	0	0	0

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER (forts.)

	Kredittrisiko, ubenyttet, garantier og tilsagn						
	2018				2017		
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Gruppe	Individuell	Total
Svært lav	1 053 850	4 821	0	1 058 671			
Lav	80 679	13 536	0	94 215			
Middels	191 974	29 979	0	221 954			
Høy	41 369	17 103	0	58 472			
Svært høy	33 692	8 039	0	41 732			
Misligholdt og nedskrevne	0	0	733	733			
31.12.	1 401 565	73 477	733	1 475 776	0	0	0

Misligholdte engasjement:

	31.12.2018	31.12.2017
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	64 024	44 928
Trinn 3 nedskrivning	-700	-1 610
Netto misligholdte engasjement	63 324	43 318
Avsetningsgrad	1,1 %	3,6 %
Brutto misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,34 %	0,26 %

Øvrige tapsutsatte engasjement:

	31.12.2018	31.12.2017
Øvrig tapsutsatte engasjement	25 358	25 300
Trinn 3 nedskrivning	-17 920	-10 200
Netto tapsutsatte engasjement	7 438	15 100
Avsetningsgrad	70,7 %	40,3 %
Øvrig tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,13 %	0,15 %

Resultatførte tap på utlån og garantier:

	31.12.2018	31.12.2017
Endring i individuelle nedskrivninger	0	1 223
Endring i gruppenedskrivninger	0	0
Endring i nedskrivninger	5 791	0
Konstaterte tap	2 740	1 281
Inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger	-967	-1 892
Andre korreksjoner / amortisering av nedskrivninger	-1 168	-518
Sum tap på utlån og garantier	6 396	94

Utestående kontraktsmessige beløp av finansielle eiendeler som er nedskrevet i året men som fremdeles er gjenstand for håndhevingsaktiviteter utgjorde 0,8 mill. kr.

NOTE 12 MAKS KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTSTILLELSER

Kredittrisiko representerer det største risikoområdet for bankkonsernet og vedrører alle fordringer på kunder, i hovedsak utlån. Ansvar i henhold til andre utstedte kreditter, garantier, rentebærende verdipapirer, innvilgede, ikke trukne kreditter samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter, innebærer også kredittrisiko. Oppgjørisiko, som oppstår i forbindelse med betalingsformidling som et resultat av at ikke alle transaksjonene skjer i realtid, medfører også motpartsrisiko.

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Tabellene i noten spesifiserer tall for både morbank og konsern. Morbank har ikke utlån til konsernselskap i 2018 og 2017.

Kredittrisikoeksponering (i hele tusen kroner)	2018	2017
Eiendeler på balansen		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 571 272	1 144 168
Brutto utlån til og fordringer på kunder	18 910 841	16 998 345
Sertifikater og obligasjoner	1 645 437	1 488 829
Finansielle derivater	11 323	12 152
Sum eiendeler på balansen	22 138 873	19 643 494
Forpliktelser ikke balanseført		
Betingede forpliktelser	413 975	447 733
Ubenyttede kreditter	1 166 526	1 255 458
Lånetilsagn	845 630	606 700
Sum finansielle garantistillelser	2 426 131	2 309 891
Sum kredittrisikoeksponering	24 565 004	21 953 385
Kreditteksponering fordelt på geografisk område		
(i hele tusen kroner)	2018	2017
Østfold	14 055 452	13 013 627
Akershus	3 789 452	3 360 559
Landet for øvrig	6 635 372	5 505 251
Utlandet	84 728	73 949
Sum kredittrisikoeksponering	24 565 004	21 953 385

NOTE 13 KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER

Kredittesponering mot norske finansinstitusjoner er vurdert med lav risiko og mot utenlandske finansinstitusjoner med middels risiko. Norske kraftselskaper er vurdert til lav risiko. Kredittesponering mot eiendomsselskaper og eiendomsfond som investerer i norsk eiendom er vurdert med middels risiko, likeså konsernets industriobligasjoner.

Kredittkvaliteten på utlån og fordringer på kunder er basert på en modell utarbeidet av SpareBank 1 -alliansen.

Tabellene nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem. Se note 7.

Tabellene i noten spesifiserer tall for både morbank og konsern. Morbank har ikke utlån til konsernselskap i 2018 og 2017.

Konsern – fordelt på risikogruppe

	Utlån til kredittinstitusjoner		Brutto utlån PM		Brutto utlån BM		Noterte obligasjoner		Unoterte obligasjoner		TOTALT	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Svært lav	0	0	7 387 681	6 911 804	1 189 812	1 115 060	0	0	0	0	8 577 493	8 026 864
Lav	1 571 272	1 144 168	3 945 141	3 388 053	737 989	643 206	1 373 503	1 199 041	15 873	15 992	7 643 778	6 390 459
Middels	0	0	2 076 820	1 607 705	2 177 563	2 293 582	256 077	250 817	0	22 979	4 510 460	4 175 083
Høy	0	0	191 987	228 639	393 754	351 908	0	0	0	0	585 741	580 546
Svært høy	0	0	359 355	296 566	378 497	98 042	0	0	0	0	737 852	394 608
Misligholdt og nedskrevne	0	0	49 164	45 133	23 077	25 047	0	0	0	0	72 241	70 181
Sum	1 571 272	1 144 168	14 010 148	12 477 900	4 900 693	4 526 845	1 629 580	1 449 858	15 873	38 971	22 127 566	19 637 742

NOTE 14 MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisikoen kan splittes i fire elementer:

- basisrisiko
- administrativ renterisiko
- rentekurverisiko
- spreadrisiko

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå på plasseringer og innlån gjennom rentebinding, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor ved at renterisiko er beregnet som effekten på instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven

forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og åtte uker ved rentereduksjon på innskudd.

Banken måler renterisiko som resultateffekten ved parallelt skift i rentekurven.

Konsernets og morbankens renterisiko er lik. Konsernet har kun renterisiko knyttet til norske kroner.

Renterisiko knyttet til konsernets fastrenteprodukter fremkommer som følger:

	Renterisiko, 1 % endring	
	2018	2017
Basisrisiko konsern (i hele tusen kroner)		
Obligasjoner og sertifikater	- 2 329	- 2 201
Fastrenteutlån	- 24 095	- 7 022
Fastrenteinnskudd	2 791	1 976
Sertifikatlån	0	0
Obligasjonslån	17 857	7 993
Lån fra kredittinstitusjoner	204	185
Derivater	- 11 423	- 2 684
Total renterisiko	- 16 994	- 1 754
Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	- 12 745	- 1 316

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Sum renterisiko utgjør negativt kr. 12,7 mill. kr. Dvs. at banken vil tape på en renteoppgang. Det er imidlertid ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at

rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

	Renterisiko, 1 % endring	
	2018	2017
Rentekurverisiko konsern (i hele tusen kroner)		
0–1 mnd	0	0
1–3 mndr	- 2 125	5 976
3–6 mndr	20 648	- 7 022
6–12 mndr	- 24 095	1 976
1–2 år		- 2 684
2–3 år		0
3–4 år	- 11 423	0
4–5 år	0	0
5–7 år	0	0
7–10 år	0	0
Total renterisiko	- 16 994	- 1 754
Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	- 12 745	- 1 316

NOTE 15 MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

SpareBank 1 Østfold Akershus tilbyr kunder valutilån. Valutilån skal fortrinnsvis tilbys bedrifter med formål å redusere valutarisikoen. Unntak kan gjøres, men da kun til bedrifter med god soliditet og meget god likviditet. Valutilån skal kun gis med sikkerhet i fast eiendom. Valutilån skal alltid gis som konvertible lån, slik at lånet enkelt kan konverteres til NOK. SpareBank 1 SMN er kundens kontraktspartner. SpareBank 1 Østfold Akershus har avgitt en garanti til SMN

I november 2015 inngikk Visa Inc. avtale om kjøp av Visa Europe. I den forbindelse vil banken motta vederlag for sin indirekte andel av Visa Europe gjennom sin deltakelse i VN Norge AS. Utbetaling av tilleggsvederlag og overføring av råderett til vederlagsaksjer skjer på et senere tidspunkt. Verdsettelsen av VN Norge AS fremgår av note 30. Verdien er utsatt for valutarisiko og svingninger i markedsverdien til Visa Inc.

NOTE 16 LIKVIDITETSRISIKO / GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FORPLIKTELSER

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser når disse forfaller, eller erstatte innskudd når disse trekkes ut, med den konsekvens at konsernet misligholder forpliktelsene til å innfri innskudd og gi lån. Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere metoder.

Styringen av likviditetsrisikoen tar utgangspunkt i likviditetsstrategien samt "Rammer for likviditet og markedsrisiko" som årlig vedtas av styret. Disse dokumenter setter rammer for størrelsen på likviditetsreserven samt netto likviditetsbehov for ulike løpetider. Det er vedtatt at størrelsen på likviditetsreserven til enhver tid skal være slik at banken i en ordinær driftssituasjon er uavhengig av ekstern finansiering i 12 måneder. I tillegg skal banken i et scenario med høy stress i både markedet og i banken kunne opprettholde sin drift i minimum 3 måneder.

Basert på forutsetningene som er lagt til grunn for en normalsituasjon i bank og marked overlever banken pr. 31.12.2018 i mer enn 24 måneder (modellen er ikke utar-

beidet for lengere enn 24 måneder). Basert på forutsetningene som er lagt til grunn for stor krise i bank og marked overlever banken pr. 31.12.2018 i mer enn 9 måneder.

Likviditetsreserven består av kontanter, deponerte papirer i Norges Bank som gir låneadgang, ikke benyttede kommitterte trekkrettigheter samt lån som er klargjort for salg til kredittforetak.

Tabellen på neste side viser en analyse av når finansiell gjeld har sitt kontraktsmessige forfallstidspunkt. I tabellen er lagt til grunn nominelle verdier, samt rentenivå slik det foreligger pr. 31.12.2018. Kontraktsmessig kontantstrøm på derivater er ikke balanseført. Det er ikke medtatt renter på gjeld som ikke har kontraktsmessig forfall, dvs. på forespørsel. Forfall på ansvarlige lån og fondsobligasjon er forutsatt til call-tidspunktet.

Tabellene i noten spesifiserer tall for både morbank og konsern. Morbank har ikke utlån til konsernselskap i 2018 og 2017.

NOTE 16 LIKVIDITETSRISIKO / GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FORPLIKTELSER

Morbank/konsern							
Per 31.12.2018 <i>(i hele tusen kroner)</i>	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-3 år	4-5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSER							
Avdrag/forfall gjeld til kredittinstitusjoner	0	176 047	0	0	0	0	176 047
Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	0	373	0	0	0	0	373
Innskudd fra og gjeld til kunder (bindingsprofil)	13 715 867	202 799	440 319	0	0	0	14 358 985
Renter på innskudd til kunder	0	2 376	2 707	0	0	0	5 083
Avdrag gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	415 000	550 000	1 610 000	2 450 000	0	5 025 000
Renter på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	24 259	68 216	172 870	18 819	0	284 164
Derivater	0	3 061	2 260	0	0	0	5 321
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	150 000	0	150 000
Renter på ansvarlig lån	0	943	2 882	11 475	1 220	0	16 520
Fondsobligasjon (call mulighet sept. 2019)	0	0	0	0	0	155 000	155 000
Renter på fondsobligasjon	0	3 005	5 943	0	0	0	8 947
Sum kontantstrøm forpliktelser	13 715 867	827 862	1 072 327	1 794 345	2 620 039	155 000	20 185 440
Per 31.12.2017 <i>(i hele tusen kroner)</i>	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-3 år	4-5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSER							
Avdrag/forfall gjeld til kredittinstitusjoner	338	0	0	175 000	0	0	175 338
Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	0	612	1 868	2 772	0	0	5 252
Innskudd fra og gjeld til kunder (bindingsprofil)	12 502 020	156 700	268 403	12 191	0	0	12 939 314
Renter på innskudd til kunder	0	1 554	1 938	1	0	0	3 493
Avdrag gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	132 000	625 000	1 550 000	1 910 000	0	4 217 000
Renter på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	15 329	44 921	104 470	12 636	0	177 356
Derivater	0	3 276	678	926	- 133	0	4 746
Ansvarlig lånekapital	0	0	150 000	0	0	0	150 000
Renter på ansvarlig lån	0	1 036	690	0	0	0	1 726
Fondsobligasjon	0	0	0	155 000	0	0	155 000
Renter på fondsobligasjon	0	2 998	9 162	21 022	0	0	33 182
Sum kontantstrøm forpliktelser	12 502 358	313 504	1 102 660	2 021 382	1 922 503	0	17 862 406

NOTE 17 FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Kasse-, drifts- og brukskreditter (inkludert flexilån) og opptjente renter er inkludert i intervallet «På forespørsel». Tabellene i noten spesifiserer tall for både morbank og konsern. Morbank har ikke utlån til konsernselskap i 2018 og 2017.

Morbank/konsern								
Per 31.12.2018 <i>(i hele tusen kroner)</i>	På	Under 3	3-12	1-3 år	4-5 år	over 5 år	Uten	Totalt
	forespørsel	måneder	måneder				restløpetid	
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	62 122	0	0	0	0	0	0	62 122
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 239 989	162 325	126 398	34 087	8 474	0	0	1 571 272
Brutto utlån til og fordringer på kunder	2 568 902	387 954	911 514	1 936 266	1 654 960	11 451 245	0	18 910 841
Nedskrivninger på utlån	- 73 383	0	0	0	0	0	0	- 73 383
Virkelig verddivurdering	19 883	0	0	0	0	0	0	19 883
Netto utlån til og fordringer på kunder	2 515 403	387 954	911 514	1 936 266	1 654 960	11 451 245	0	18 857 342
Sertifikater og obligasjoner	0	150 877	40 147	256 508	702 315	495 589	0	1 645 437
Finansielle derivater	0	0	6 927	1 268	0	3 128	0	11 323
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	0	0	763 674	763 674
Investering i eierinteresser	0	0	0	0	0	0	403 639	403 639
Immatrielle eiendeler	0	0	0	0	0	0	2 287	2 287
Varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	80 373	80 373
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	757	757
Andre eiendeler	0	0	0	0	0	0	38 985	38 985
Sum eiendeler	3 817 513	701 156	1 084 985	2 228 129	2 365 749	11 949 963	1 289 714	23 437 210
Gjeld								
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	176 047	0	0	0	0	0	176 047
Innskudd fra og gjeld til kunder	12 871 786	42 091	119 798	1 033 424	291 886	0	0	14 358 985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	434 111	550 000	1 610 000	2 250 000	200 000	0	5 044 111
Finansielle derivater	0	0	0	419	2 432	2 471	0	5 321
Betalbar skatt	0	75 985	0	0	0	0	0	75 985
Utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	981	981
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	18 869	36 630	58 997	15 721	2 474	2 474	0	135 165
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	150 723	0	0	150 723
Fondsobligasjon (call mulighet sept. 2019)	0	0	0	0	0	0	160 322	160 322
Sum gjeld	12 890 654	764 864	728 796	2 659 564	2 697 514	204 945	161 302	20 107 641

NOTE 17 FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER (forts.)

Konsern								
Per 31.12.2017 <i>(i hele tusen kroner)</i>	På	Under 3	3-12	1-3 år	4-5 år	over 5 år	Uten	Totalt
	forespørsel	måneder	måneder				restløpetid	
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	76 937	0	0	0	0	0	0	76 937
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	860 522	52 505	151 542	79 599	0	0	0	1 144 168
Brutto utlån til og fordringer på kunder	2 026 758	373 060	856 669	1 811 203	1 569 483	10 367 572	0	17 004 745
Individuelle nedskrivninger	- 11 696	0	0	0	0	0	0	- 11 696
Nedskrivninger på grupper av utlån	- 49 352	0	0	0	0	0	0	- 49 352
Netto utlån til og fordringer på kunder	1 965 711	373 060	856 669	1 811 203	1 569 483	10 367 572	0	16 943 697
Sertifikater og obligasjoner	0	121 178	38 141	206 583	659 125	463 803	0	1 488 829
Finansielle derivater	0	0	0	11 394	758	0	0	12 152
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	0	0	715 590	715 590
Investering i eierinteresser	0	0	0	0	0	0	396 109	396 109
Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	0	37 121	0	0	0	0	0	37 121
Immatrielle eiendeler	0	0	0	0	0	0	6 207	6 207
Varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	80 486	80 486
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	2 322	2 322
Andre eiendeler	0	0	0	0	0	0	42 760	42 760
Sum eiendeler	2 903 169	583 864	1 046 352	2 108 779	2 229 365	10 831 375	1 243 474	20 946 379
Gjeld								
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	338	0	0	175 000	0	0	0	175 338
Innskudd fra og gjeld til kunder	11 606 637	53 213	72 488	1 103 256	103 719	0	0	12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	139 707	625 000	1 550 000	1 610 000	300 000	0	4 224 707
Finansielle derivater	0	0	4 273	7 401	0	0	0	11 674
Betalbar skatt	0	76 660	0	0	0	0	0	76 660
Utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	14 863	27 153	49 208	14 531	2 474	2 474	0	110 703
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	150 348	0	0	0	150 348
Fondsobligasjon	0	0	0	0	0	0	161 743	161 743
Sum gjeld	11 621 838	296 733	750 969	3 000 536	1 716 193	302 474	161 743	17 850 489

NOTE 18 NETTO RENTEINNEKTER

Morbank			Konsern	
2017	2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2018	2017
		Renteinntekter		
13 719	15 456	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	15 456	13 719
497 310	533 025	Renter av utlån til og fordringer på kunder, målt til amortisert kost	533 028	497 318
34 903	33 865	Renter av utlån til og fordringer på kunder, målt til virkelig verdi	33 865	34 903
3 960	3 872	Renter av sertifikater og obligasjoner	3 872	3 960
13 850	17 789	Renter av OMF	17 789	13 850
0	0	Andre renteinntekter	10	4
563 741	604 007	Sum renteinntekter	604 020	563 753
		Rentekostnader		
2 693	2 879	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	2 879	2 706
99 129	110 413	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	109 897	98 568
67 588	79 240	Renter på utstedte verdipapirer vurdert til amortisert kost	79 240	67 588
4 550	4 421	Renter på ansvarlig lånekapital	4 421	4 550
16 925	16 925	Renter på fondsobligasjon	16 925	16 925
9 539	9 934	Avgifter til bankenes sikringsfond	9 934	9 539
0	0	Andre rentekostnader og lignende kostnader	9	12
200 424	223 811	Sum rentekostnader	223 304	199 888
363 318	380 197	Netto renteinntekter	380 716	363 866

NOTE 19 NETTO PROVISJONSINNTEKTER

Morbank			Konsern	
2017	2018	(i hele tusen kroner)	2018	2017
		Provisjonsinntekter		
78 360	73 582	Provisjon knyttet til utlån overført til kredittforetak	73 582	78 360
79 973	92 202	Betalingsformidling	92 202	79 973
38 932	38 945	Forsikringstjenester	38 945	38 932
0	0	Eiendomsmegling	60 970	47 437
5 373	8 632	Verdipapirromsetning	8 632	5 373
3 208	3 052	Garantiprovisjon	3 052	3 208
4 041	4 528	Interbankprovisjon	4 528	4 041
2 876	640	Andre provisjonsinntekter	640	5 112
212 762	221 582	Sum provisjonsinntekter	282 552	262 435
		Provisjonskostnader		
9 127	10 477	Betalingsformidling	10 477	11 672
9 127	10 477	Sum provisjonskostnader	10 477	11 672
		Andre driftsinntekter		
0	2 284	Driftsinntekter faste eiendommer	2 309	2 099
- 482	51 077	Gevinst/tap Anleggsmidler	27 400	7 791
779	1 929	Andre driftsinntekter	2 276	- 398
297	55 290	Sum andre driftsinntekter	31 985	9 492
203 624	266 395	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	304 060	260 256

Foto: Morten Borgestad

NOTE 20 NETTO INNETEKTER FRA FINANSIELLE INSTRUMENTER

Morbank			Konsern	
2017	2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2018	2017
22 460	16 437	Netto verdiendring på aksjer og andre verdipapirer	16 437	22 460
- 13 200	2 300	Verdiendring på fastrenteutlån	2 300	- 13 200
- 72	- 2 448	Verdiendring på fin eiendeler og gjeld	- 2 448	- 72
- 13 272	- 148	Sum netto verdiending på finansielle eiendeler	- 148	- 13 272
13 173	23 787	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	23 787	13 173
13 173	23 787	Sum netto inntekt fra finansielle eiendeler	23 787	13 173
17 929	20 095	- døtre	0	0
85 363	44 654	- felleskontrollert virksomhet	52 303	60 942
103 292	64 749	Sum inntekter av eierinteresser	52 303	60 942
1 553	4 429	Netto verdiendringer fra finansielle derivater	4 429	1 553
127 206	109 253	Sum netto inntekter fra andre finansielle instrumenter	96 807	84 856

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSER TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE

Morbank <i>(i hele tusen kroner)</i>			Konsern	
2017	2018	Personalkostnader	2018	2017
100 335	109 344	Lønn	144 648	129 085
		Pensjonskostnader		
11 783	12 124	- tilskuddsplaner (inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt)	14 267	13 846
320	342	- ytelsesplaner (inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt)	342	320
		Sosiale kostnader		
21 567	23 065	- arbeidsgiveravgift og finansskatt	28 043	25 595
2 855	2 955	- personalforsikring	2 955	2 855
2 349	2 675	- øvrige sosiale kostnader	2 841	2 707
139 210	150 505	Sum personalkostnader	193 095	174 409
		Antall ansatte/årsverk		
172	170	Gjennomsnittlig antall ansatte	214	213
162	161	Antall årsverk pr 31.12	201	199
171	169	Antall ansatte pr 31.12	214	213

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret:

Godtgjørelse til administrerende direktør

Administrerende direktørs lønn og overskuddsdeling skal fastsettes på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor hovedvekten legges på følgende forhold: finansielt resultat, kundetilfredshet, medarbeidertilfredshet og konsernets omdømme. Administrerende direktør er omfattet av SpareBank 1 Østfold Akershus sin innskuddspensjon og har også en avtale om tilleggspensjon med en årlig sparing på 25% av lønn ut over 12 G, samt en uførepensjon der forsikringsbeløpet utgjør en årlig utbetaling på 70% utover 12 G til 67 år. Videre er det tegnet en livsforsikring for administrerende direktørs to barn med barna som begunstiget. Kombinert med avtaler om barnepensjon utgjør dette ca 33 % av uførepensjonen frem til barna fyller 22 år. Tilsammen er det innbetalt 374.680,- på disse forsikringene i 2018 (inkludert i lønn for beskatning). Administrerende direktør kan i tillegg til overskuddsdeling gis naturalytelser som bilordning, aviser/tidsskrifter, fri privattelefon og fri mobil. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med adm. direktørs funksjon i konsernet eller være i tråd med markedsmessig praksis og bør ikke være vesentlig i forhold til adm. banksjefs grunnlønn.

Godtgjørelse til øvrige ledende ansatte

Adm. Direktør fastsetter godtgjørelse til ledende ansatte. Lønnen bør fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike områdene. Lønnen bør gjøre konsernet konkurransedyktig i det aktuelle arbeidsmarkedet og skal fremme konsernets lønnsomhet (herunder ønsket inntekts- og kostnadsutvikling). Lønnen bør sikre at konsernet trekker til seg og beholder ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring. Naturalytelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en saklig sammenheng med den ansattes funksjon i konsernet eller er i tråd med markedsmessig praksis. Ytelsene bør ikke være vesentlige i forhold til den ansattes grunnlønn.

Overskuddsdeling til ledende ansatte fastsettes på lik linje med øvrige ansatte.

Pensjonsordning og eventuell avtale om sluttvederlag og lignende skal sees i sammenheng med øvrig godtgjørelse og skal gi konkurransedyktige betingelser. I henhold til konsernets ordning for alle ansatte skal rettigheter til pen-

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSER TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE (forts.)

sjon ikke inntre før fylte 70 år og bør ikke overstige 70 prosent av lønn. Etterlønsordninger bør normalt ikke gis. Ingen ledende ansatte har avtale om etterlønn.

Lønn og annen godtgjørelse er i tillegg grunnlag for arbeidsgiveravgift på 14,1 % og finansavgift på 5,0 %.

Når det gjelder lån, garantier og antall egenkapitalbevis inkluderer dette nærstående parter i følge IAS 24, dvs ektefelle/samboer, barn og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr. Aksjelovens §1-5.

Alle tall er i hele tusen kroner.

Godtgjørelse til ledende ansatte og tillitsvalgte:

(i hele tusen kroner)	2018	2017
Godtgjørelse til ledelsen	11 810	10 939
Godtgjørelse til styret (inkl. ledere lokalstyrer)	1 039	1 107
Godtgjørelse til representantskapet	218	194

Ytelser til konsernledelsen 2018

Navn	Tittel	Lønn	Andre ytelser	Pensjonspremie	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Arild B Hansen *	Administrerende direktør	3 112	221	176	3 509	3 000	0	2 419
Lillian E. Lundberg	Viseadministrerende direktør	1 436	194	177	1 807	3 780	0	1 569
Jorunn Solstad	Direktør HR/Forretningsstøtte	996	135	129	1 260	3 538	1 454	562
Geir A. Haugan	Direktør Forretningsutvikling/Marked	881	168	92	1 141	1 497	0	552
Terese Troy Prebensen	Direktør Personmarkedet (fom. høsten 2018)	252	35	29	316	0	0	100
Per Skauen	Direktør Personmarkedet (tom. høsten 2018)	964	123	107	1 194	2 199	0	461
Jon Tørmoen	Direktør Bedriftsmarkedet	1 107	169	157	1 433	1 378	0	869
Inger Berit Gretland	Direktør Risikostyring/compliance	907	149	94	1 150	0	0	3 576
Totalt ledende ansatte		9 655	1 194	961	11 810	15 392	1 454	10 108

* I samlet godtgjørelse er inkludert skattepliktig del pensjonsordning og tilhørende lønnskompensasjon for skatt med kr 720'. Denne ytelsen er derfor ikke inkl. i oppgitt pensjonspremie.

Ytelser til konsernledelsen 2017

Navn	Tittel	Lønn	Andre ytelser	Pensjonspremie	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Arild B Hansen *	Administrerende direktør	2 911	184	169	3 264	141	0	2 226
Lillian E. Lundberg	Viseadministrerende direktør	1 383	174	171	1 728	3 993	0	1 376
Jorunn Solstad	Direktør HR/Forretningsstøtte	952	124	121	1 197	3 493	1 493	476
Geir A. Haugan	Direktør Forretningsutvikling/Marked	856	161	89	1 106	1 679	0	393
Per Skauen	Direktør Personmarkedet	954	143	116	1 213	1 999	0	461
Jon Tørmoen	Direktør Bedriftsmarkedet	1 034	144	140	1 318	1 378	0	676
Inger Berit Gretland	Direktør Risikostyring/compliance	886	130	97	1 113	0	0	3 383
Totalt ledende ansatte		8 976	1 060	903	10 939	12 683	1 493	8 991

* I samlet godtgjørelse er inkludert skattepliktig del pensjonsordning og tilhørende lønnskompensasjon for skatt med kr 719'. Denne ytelsen er derfor ikke inkl. i oppgitt pensjonspremie.

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE (forts.)

Ytelser til styret 2018

Styrets medlemmer:		Honorar ¹⁾	Honorar Revisjons-utvalg	Andre godtgjørelser	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Øyvind Karlsen	Styrets leder	250			250	0	0	0
Tormod Melnæs	Nestleder	125	35	1	161	0	1 201	0
Kristin Utakleiv		90			90	1 237	0	20
Tom Ragnar Grip		90			90	2 308	0	641
Vidar Løfshus		90		13	103	1 509	0	369
Elin Cathrine Hagen		90	30	6	126	0	0	204
Janne-Gerd Kanebog	Ansattes repr.	90			90	1 438	0	869
Øystein Ulrich Larsen	Ansattes repr.	90	30		120	1 999	0	0
Utbetalt til varamedlemmer		9			9			
Totalt styrets medlemmer		924	95	20	1 039	8 491	1 201	2 103

1) Honorar, inkludert styrehonorar i datterselskaper med mer.

Ytelser til styret 2017

Styrets medlemmer:		Honorar ¹⁾	Honorar Revisjons-utvalg	Andre godtgjørelser	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Øyvind Karlsen (f.o.m. 20.4.17)	Styrets leder	0	0	0	0	0	0	0
Per A. Lilleng (t.o.m. 20.4.17)	Styrets leder	250	0	0	250	0	150	3 945
Tormod Melnæs	Nestleder	125	35	0	160	0	1 243	0
Kristin Utakleiv (f.o.m. 20.4.17)		0	0	0	0	1 316	0	0
Thorleif Hersleth (t.o.m. 20.4.17)		90	30	90	210	4 025	0	5 300
Tom Ragnar Grip		90	0	0	90	2 485	0	600
Vidar Løfshus		90	0	0	90	1 653	0	176
Elin Cathrine Hagen		90	30	4	124	0	0	87
Janne-Gerd Kanebog	Ansattes repr.	90	0	0	90	1 524	0	676
Øystein Ulrich Larsen	Ansattes repr.	90	0	0	90	1 901	0	0
Utbetalt til varamedlemmer		3	0	0	3			
Totalt styrets medlemmer		918	95	94	1 107	12 904	1 393	10 784

1) Honorar, inkludert styrehonorar i datterselskaper med mer.

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSER TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE (forts.)

Ytelser til representantskapet 2018

Representantskapets medlemmer		Honorar	Andre godt-gjørelser	Sum	Lån/ forskudd pr 31.12.	Garantier/ kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Tollef Myrvang Jensen	Repretantskapets leder	75		75	0	0	5 200
Øvrige medlemmer		143		143	32 336	5 583	25 487
Totalt representantskapets medlemmer		218	0	218	32 336	5 583	30 687

Ytelser til representantskapet 2017

Representantskapets medlemmer		Honorar	Andre godt-gjørelser	Sum	Lån/ forskudd pr 31.12.	Garantier/ kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Tollef Myrvang Jensen	Repretantskapets leder	75	0	75	0	0	5 200
Øvrige medlemmer		119	0	119	31 580	5 742	21 091
Totalt representantskapets medlemmer		194	0	194	31 580	5 742	26 291

NOTE 22 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Morbank			Konsern	
2017	2018	(i hele tusen kroner)	2018	2017
9 978	9 974	Avskrivninger/nedskrivninger	11 542	11 703
15 864	17 591	Lokaler	20 374	14 516
47 658	47 583	IKT	48 835	48 815
14 611	14 768	Markedskostnader	15 895	15 935
2 515	2 371	Reiser, transportmidler, gaver, mv.	3 276	3 540
8 347	7 519	Kjøpte tjenester	7 829	8 392
28 169	34 590	Andre kostnader	37 243	30 274
127 141	134 397	Sum andre driftskostnader	144 993	133 174

Morbank			Konsern	
2017	2018	(i hele tusen kroner)	2018	2017
		Godtgjørelse til revisor		
617	544	Lovpålagt revisjon	712	781
0	0	Andre attestasjonsoppgaver	0	0
0	0	Granskningstjenester	0	0
68	0	Skatterådgiving	0	94
0	16	Andre tjenester	113	73
685	560	Sum godtgjørelse til revisor	825	947

Godtgjørelse til revisor er inklusive merverdiavgift.

NOTE 23 PENSJONER

Innskuddsbasert pensjonsordning

Fra januar 2017 er alle ansatte er inkludert i felles innskuddsbasert pensjonsordning, denne har følgende betingelser:

- Totalt årlig innskudd er 7 % av lønn mellom 0 og 7,1 G.
- Totalt årlig innskudd er 22 % av lønn mellom 7,1 og 12 G

Innskuddspensjonen inkluderer en uførepensjon som sammen med ny uførepensjon fra folketrygd gir en snittytelse på 74,5% av grunnlaget. Ordningen inkluderer også en ektefelle og barnpensjon ved arbeidstakers død tilsvarende sparesaldoen, men garantert minst en årlig pensjon på 1 G til hvert barn under 21 år.

Øvrige ordninger

I tillegg har morbanken usikrede pensjonsforpliktelser i form av avtalefestet førtids-pensjon (AFP) for ansatte fra

fylte 62 år. Ordningen lar seg foreløpig ikke aktuarberegne og behandles som en innskuddsbasert ordning.

Tidligere administrerende direktører i banken har individuelle tilleggsavtaler som garanterer en viss ytelse. Alle avtalene er aktuarberegnet i 2016 og justert ift. endringer i parametre i 2017 og 2018. Ved aktuarberegning i 2016 ble det lagt til grunn en OmF-kurve basert på gjenstående løpetid, en lønnskurve basert på alder samt levetidstabellen GAP07. Avtalene dekkes over løpende drift. Det er følgelig ikke dedikerte pensjonsmilder for å dekke forpliktelsene.

For administrerende direktør er det for lønn over 12 G i tillegg tegnet en «Pensjonskonto» i SpareBank 1 Livsforsikring. Avtalen inkluderer i tillegg uføre og barnpensjon. Avtalen innberettes som skattepliktig inntekt.

Økonomiske forutsetninger

	2018	2017
Diskonteringsrente	2,60 %	2,30 %
Forventet pensjonsregulering	0,50 %	0,50 %

NOTE 23 PENSJONER (forts.)

Morbank		<i>(i hele tusen kroner)</i>	Konsern	
2017	2018		2018	2017
		Pensjonskostnad (ytelse, usikret ordning)		
0	0	Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	0	0
320	342	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	342	320
320	342	Periodens pensjonskostnad usikret ordning	342	320
9 894	10 180	Resultatført innskuddspensjon, AFP og gavepensjon	12 058	11 702
1 890	1 944	Arbeidsgiveravgift og finansskatt	2 209	2 145
11 783	12 124	Netto pensjonskostnad innskuddspensjon	14 267	13 846
12 103	12 466	Periodens pensjonskostnad innskuddspensjon og usikret ordning	14 609	14 166

Morbank		<i>(i hele tusen kroner)</i>	Konsern	
2017	2018		2018	2017
		Pensjonsforpliktelse		
- 14 387	- 13 739	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1 (nåverdi)	- 13 739	- 14 387
- 320	- 342	Netto resultatført pensjonskostnad	- 342	- 320
-	-	Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	-	-
- 269	376	Estimatavvik over utvidet resultat	376	- 269
1 237	1 188	Utbetalt	1 188	1 237
- 13 739	- 12 516	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12 (nåverdi)	- 12 516	- 13 739

Medlemmer lukket ordning:

2017	2018	<i>Medlemmer lukket ordning:</i>	2018	2017
2	2		Antall personer som er med i ytelsespensjonsordningen	2

Netto pensjonsforpliktelse i balansen*(i hele tusen kroner)*

	2018	2017	Konsern		
			2016	2015	2014
Nåverdi pensjonsforpliktelse	- 12 516	13 739	14 387	178 131	185 377
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-	-	-	- 206 573	- 193 655
Underskudd/ – overskudd	- 12 516	13 739	14 387	- 28 442	- 8 278
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	- 376	269	4 253	600	1 272
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-	-	6 523	12 590	10 376

Netto pensjonsforpliktelse i balansen*(i hele tusen kroner)*

	2018	2017	Morbank		
			2016	2015	2014
Nåverdi pensjonsforpliktelse	- 12 516	13 739	14 387	166 739	174 646
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-	-	-	- 194 086	- 182 205
Underskudd/ – overskudd	- 12 516	13 739	14 387	- 27 347	- 7 559
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	- 376	269	4 046	641	657
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-	-	6 193	11 661	9 364

NOTE 24 SKATT

Morbank		Sammensetning av resultatført skatt		Konsern	
2017	2018	(i hele tusen kroner)	2018	2017	
427 702	464 547	Resultat før skattekostnad	437 099	401 300	
- 122 913	- 155 231	+/-permanente forskjeller	- 119 830	- 82 967	
8 480	- 6 154	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	13 434	8 421	
313 268	303 162	Årets skattegrunnlag fra ordinært resultat	330 702	326 754	
- 269	376	Aktuarielle gevinster og tap ført over utvidet resultat	376	- 269	
0	519	Endring i virkerlig verdi på utlån ført over utvidet resultat	519	0	
- 269	895	Årets skattegrunnlag fra utvidet resultat	895	- 269	
- 4 656	0	Emisjonskostnader	0	- 4 656	
- 5 579	- 7 335	Renter på hybridkapital ført direkte mot egenkapital	- 7 335	- 5 579	
- 10 235	- 7 335	Årets skattegrunnlag på poster ført direkte mot egenkapital	- 7 335	- 10 235	
302 765	296 723	Skattepliktig inntekt (grunnlag for betalbar skatt i balansen)	324 263	316 250	
75 691	74 181	Herav betalbar skatt i balansen	75 985	76 660	
		Herav betalbar skatt klassifisert som eiendel holdt for salg	0	1 838	
78 317	75 790	Betalbar skatt av årets skattegrunnlag fra ordinært resultat	82 125	81 554	
0	- 257	Konsernbidrag	0	0	
437	- 249	For (mye)/lite avsatt skatt forrige år	- 249	453	
78 754	75 284	Årets endring i betalbar skatt i resultatet	81 876	82 007	
0	0	+/- endring i utsatt skatt som følge av endret skattesats	34	546	
- 2 120	1 539	+/- endring i utsatt skatt	- 3 029	- 2 106	
76 634	76 823	Årets skattekostnad i ordinært resultat	78 881	80 446	
- 67	224	Årets skattekostnad i utvidet resultat	224	- 67	
- 2 559	- 1 834	Årets skatt på poster ført direkte mot egenkapital	- 1 834	- 2 559	
Morbank		Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt		Konsern	
2017	2018	(i hele tusen kroner)	2018	2017	
- 2 053	1 315	Resultatført utsatt skatt	- 2 995	- 1 493	
- 67	224	Utsatt skatt ført mot egenkapital eller over utvidet resultat	224	- 67	
- 2 120	1 539	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	- 2 771	- 1 561	

NOTE 24 SKATT (forts.)

Morbank		Sammensetning av balanseført utsatt skatt:		Konsern	
31.12.2017	31.12.2018	Midlertidige forskjeller på:		31.12.2018	31.12.2017
		<i>(i hele tusen kroner)</i>			
6 974	12 331	- Driftsmidler		11 522	26 414
- 1 850	- 8 631	- Gevinst og tapskonto		- 11 261	- 5 138
6 400	8 700	- Utlån og tap		8 700	6 400
- 13 739	- 12 517	- Netto pensjonsforpliktelse		- 12 517	- 13 739
2 001	5 365	- Verdipapirer og sikringsinstrumenter		5 365	2 001
- 2 291	- 1 324	- Andre midlertidige forskjeller		- 1 324	- 2 291
- 2 505	3 924	Sum midlertidige forskjeller som inngår i utsatt skatt		485	13 647
- 626	981	Utsatt skatt/ utsatt skattefordel (-)		224	3 089
0	0	Herav klassifisert som eiendel holdt for salg		0	- 5 411
- 626	981	Utsatt skatt/ utsatt skattefordel (-) i balansen		224	- 2 322

Morbank		Sammensetning av resultatført utsatt skatt		Konsern	
2017	2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>		2018	2017
Endring i midlertidige forskjeller på:					
- 3 712	5 357	- Driftsmidler		- 14 892	- 7 277
462	- 6 781	- Gevinst og tapskonto		- 6 123	- 2 826
- 13 200	2 300	- Utlån og tap		2 300	- 13 200
658	1 222	- Netto pensjonsforpliktelse		1 222	658
7 539	3 364	- Verdipapirer		3 364	7 539
423	967	- Andre midlertidige forskjeller		967	625
- 7 830	6 429	Sum endring midlertidige forskjeller		- 13 162	- 14 482
0	- 272	- Korreksjon utsatt skatt forrige år		- 272	0
- 650	0	- Korreksjon for direkte balanseførte forskjeller		0	650
-	-	- Korreksjon for eiendel holdt for salg		0	5 411
- 8 480	6 157	Sum endring midlertidige forskjeller som inngår i utsatt skatt		- 13 434	- 8 421
- 2 120	1 539	Endring i utsatt skatt resultatført		- 2 771	- 2 106

Morbank		Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt		Konsern	
2017	2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>		2018	2017
106 925	116 137	25% av resultat før skatt		109 824	100 325
- 30 728	- 38 808	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller)		- 30 666	- 22 176
0	0	Endring i utsatt skatt grunnet endret skattesats		34	546
	- 257	Konsernbidrag			
437	- 249	For mye/lite avsatt skatt tidligere år og øvrige korreksjon		- 310	520
76 634	76 823	Resultatført periodeskatt i ordinært resultat		78 881	80 446

Formuesskatt blir etter IFRS regelverket klassifisert som en avgift og ikke som en skattekostnad og inngår derfor ikke.

NOTE 25 KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre. Se note 8.

Konsern 2018

(i hele tusen kroner)

	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle instrumenter til amortisert kost ¹⁾	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker				62 122	62 122
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1 571 272	1 571 272
Netto utlån til kunder	1 488 108	14 087 281		3 281 953	18 857 342
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende	1 645 437				1 645 437
Finansielle derivater			11 323		11 323
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	763 674				763 674
Sum finansielle instrumenter eiendeler	3 897 218	14 087 281	11 323	4 915 347	22 911 169
Gjeld til kredittinstitusjoner				176 047	176 047
Innskudd fra og gjeld til kunder				14 358 985	14 358 985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				5 044 111	5 044 111
Finansielle derivater	-1 007		6 328		5 321
Ansvarlig lånekapital				311 044	311 044
Fondsobligasjon				0	0
Sum finansielle instrumenter gjeld	-1 007	0	6 328	19 890 186	19 895 508

¹⁾ Inkluderer sikret gjeld

NOTE 25 KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Konsern 2017*(i hele tusen kroner)*

	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, trading	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost ¹⁾	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker				76 937		76 937
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1 144 168		1 144 168
Netto utlån til kunder		1 174 496		15 769 201		16 943 697
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende		1 488 829				1 488 829
Finansielle derivater			12 152			12 152
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser					715 590	715 590
Sum finansielle instrumenter eiendeler	0	2 663 325	12 152	16 990 306	715 590	20 381 373
Gjeld til kredittinstitusjoner				175 338		175 338
Innskudd fra og gjeld til kunder				12 939 314		12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				4 224 707		4 224 707
Finansielle derivater		8 234	3 440			11 674
Ansvarlig lånekapital				150 348		150 348
Fondsobligasjon				161 743		161 743
Sum finansielle instrumenter gjeld	0	8 234	3 440	17 651 450	0	17 663 123

1) Inkluderer sikret gjeld

NOTE 26 VURDERING AV VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi.

Nivå 1: Verdssettelse etter priser i aktivt marked

Nivå 2: Verdssettelse etter observerbare markedsdata

Nivå 3: Verdssettelse etter annet enn observerbare markedsdata

Konsern/morbank (i hele tusen kroner)	31.12.2018				31.12.2017			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
- Obligasjoner og sertifikater		1 645 437		1 645 437		1 488 829		1 488 829
- Egenkapitalinstrumenter	72 802		690 872	763 674	77 486			77 486
- Fastrentelån			1 488 108	1 488 108			1 174 530	1 174 496
Finansielle instrumenter som sikringsinstrument								
Derivater		11 323		11 323		12 152		12 152
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultat								
- Netto utlån PM		14 058 242		14 058 242				
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg								
- Egenkapitalinstrumenter					1 472		636 472	637 944
Sum eiendeler	72 802	15 715 001	2 178 980	17 966 783	77 486	1 500 745	1 888 454	3 390 671
Finansiell gjeld til virkelig verdi over resultatet								
Finansielle derivater forpliktelser		6 328		6 328		8 233		8 233
Finansielle instrumenter som sikringsinstrument								
Derivater		- 1 007		- 1 007		3 440		3 440
Sum forpliktelser		5 321		5 321		11 674		11 674

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Disse instrumentene er inkludert i nivå 1.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel enkelte OTC derivater) bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på

konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3. Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3.

NOTE 26 VURDERING AV VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Konsern/Morbank <i>(i hele tusen kroner)</i>	31.12.2018		31.12.2017	
	Fastrentelån	Egenkapital- instrumenter	Fastrentelån	Egenkapital- instrumenter
Inngående balanse	1 174 496	636 472	1 350 999	625 394
Tilgang	649 984	29 920	87 159	81 191
Avgang / overgang til nivå 1	- 337 024	- 257	- 250 462	- 22 023
Endring av nivå	0	0	0	- 61 986
Verdiendring og utdelinger ført i resultatet	2 300	24 738	- 13 200	14 164
Verdiendring og utdelinger ført i utvidet resultat	0	0	0	- 268
Utgående balanse	1 489 756	690 872	1 174 496	636 472
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	0	0	0	0

Foto: Morten Borgestad

NOTE 27 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST ELLER KOSTPRIS

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre.

Konsern						
<i>(i hele tusen kroner)</i>		Nivå*	2018		2017	
EIENDELER			Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1		62 122	62 122	76 937	76 937
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	3		1 571 272	1 571 272	1 144 168	1 144 168
Netto utlån til kunder	3		3 335 453	3 351 037	3 017 044	3 017 044
Sum finansielle eiendeler			4 968 847	4 984 431	18 164 802	18 164 802
FORPLIKTELSER						
Gjeld til kredittinstitusjoner	1		176 047	176 047	175 338	175 338
Innskudd fra og gjeld til kunder	3		14 358 985	14 358 985	12 939 314	12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1		5 044 111	5 046 277	4 224 707	4 240 233
Ansvarlig lånekapital	1		150 723	147 975	150 348	150 720
Fondsobligasjoner	1		160 322	148 755	161 743	172 736
Sum finansielle forpliktelser			19 890 186	19 878 038	17 651 450	17 678 340

* Se note 26 for beskrivelse av nivå

Prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi på finansielle instrumenter:

Utlån

Fastrente utlån er etter IFRS bokført til neddiskontert nåverdi av kontantstrøm, og bokført verdi er derav lik virkelig verdi. Flytende utlån er bokført til amortisert kost. Utlån er videre korrigert for nedskrivninger i trinn 2 og trinn 3 samt tillagt påløpte renter. Dette anses som beste tilnærming til virkelig verdi.

Verdipapirer

Verdipapirene er i utgangspunktet verdsatt til virkelig verdi. Som virkelig verdi på beholdning av obligasjoner og sertifikater er benyttet markedskurser pr. 31.12 tillagt påløpt rente. Sertifikater og obligasjoner er bestemt bokført til virkelig verdi over resultatet.

Derivater

Derivater består av renteswapper, valutaterminkontrakter og instrumenter forbundet med strukturerte produkter. Derivatene er i sin helhet bokført til virkelig verdi over resultatet basert på kurser fastsatt av uavhengig part.

Innskudd

For innskudd med kort rentebinding er bokført verdi tilnærmet lik virkelig verdi. Innskudd med avkastningskrav er balanseført til virkelig verdi med utgangspunkt i renteswappen på det strukturerte produktet.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Fastrente obligasjonslån og ansvarlig lånekapital er bokført til virkelig verdi basert på markedskurser pr. 31.12 tillagt påløpt rente.

Obligasjonslån med flytende renter bokført i balansen til amortisert kost. I balansen er påløpte rentekostnader på gjeld bokført til amortisert kost klassifisert sammen med obligasjonsgjelden. Obligasjonslån ved flytende rente er i oppstillingen ovenfor vurdert til virkelig verdi fastsatt av uavhengig part.

NOTE 28 SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Konsern/morbank	2018	2017
Stat		
– pålydende	140 000	90 000
– virkelig verdi	145 069	90 311
Annen offentlig utsteder		
– pålydende	90 000	80 000
– virkelig verdi	90 152	79 923
Finansielle foretak		
– pålydende	1 400 650	1 317 749
– virkelig verdi	1 407 640	1 316 644
Ikke-finansielle foretak		
– pålydende	0	0
– virkelig verdi	0	0
Påløpte renter	2 576	1 951
Sum rentepapirer, pålydende verdi	1 630 650	1 487 749
Sum rentepapirer, bokført verdi	1 645 437	1 488 829

Foto: Morten Borgestad

NOTE 29 FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse:

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Dersom «dirty price» på derivatet viser en nettogevinst blir derivatet ført som eiendel og tilsvarende. Dersom «dirty price» på derivatet viser netto tap blir derivatet ført som gjeld. Virkelig verdi av finansielle derivater framkommer ved bruk av verdivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis rente og valuta innhentes i markedet.

Konsernet gjennomfører en verdisikring av fastrenteinnlån. Hver enkelt sikring er dokumentert i konsernets verdipapirsystem.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto. Mot kunder i person- og bedriftsmarkedet anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. Mot finansielle institusjoner har banken inngått ISDA-avtaler med CSA tillegg for å regulere motpartsrisiko.

Alle beløp er like for morbank og konsern.

Konsern/ morbank Til virkelig verdi over resultatet	(i hele tusen kroner) 31.12.2018			(i hele tusen kroner) 31.12.2017		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser		Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser	
Renteinstrumenter						
Renteswapper fastrente utlån						
Renteswapper fastrente utlån	900 000	1 243	3 316	1 050 000	783	4 924
Renteswapper fastrente obl. lån						
Valutarenteswap obligasjoner				10 198		481
Påløpte renter på rente- og valutaswapper		5 164	3 012		4 432	2 829
Sum renteinstrumenter		6 407	6 328		5 214	8 233
Renteinstrumenter sikring						
Renteswapper, nettoeffekt	355 000	4 916	- 1 007	155 000	6 938	3 440
Sum renteinstrumenter sikring		4 916	- 1 007		6 938	3 440
Sum alle renteinstrumenter		11 323	5 321		12 152	11 674

Konsernet har gjennomført en verdisikring av fastrenteinnlån med en balanseverdi på kr. 355 mill. Innlånene sikres 1:1 gjennom eksterne kontrakter hvor det er samsvar mellom løpetid og fastrenten i sikringsobjektet og sikringsforretningen.

Banken utarbeider kvartalsvis dokumentasjon på at sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er sikringseffektivt. Totalt er 3 lån sikringsbokført pr. 31.12.2018. Det var ikke ineffektivt resultat på sikringsinstrumenter i 2018. Det forventes at sikringen vil være effektiv også i fremtiden.

NOTE 30 AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER

Aksjer og andeler

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tall i hele tusen)	2018	2017
		Til virkelig verdi over resultat		
0	72 802	– Børsnoterte	72 802	0
0	690 872	– Unoterte	690 872	0
		Tilgjengelig for salg, virkelig verdi over utvidet resultat		
78 934	0	– Børsnoterte	0	78 934
636 496	0	– Unoterte	0	636 656
715 430	763 674	Sum aksjer og andeler	763 674	715 590

Morbank og Konsern**Spesifikasjon av aksjer og andeler:**

	Eierandel %	Beholdning (antall)	Anskaffelses-kost	Markeds-verdi	Bokført verdi
Børsnoterte selskaper:					
Visa Inc.	0,00 %	4 507	2 062	3 088	3 088
SpareBank 1 Østlandet	0,73 %	839 930	53 588	69 714	69 714
Unoterte selskaper:					
SpareBank 1 Boligkreditt AS	4,36 %	3 134 912	470 524	472 250	472 250
SpareBank 1 Næringskreditt AS	3,86 %	601 489	76 023	75 277	75 277
SpareBank 1 Kredittkort AS	5,28 %	152 563	47 257	47 257	47 257
SpareBank 1 Asept AS *		3 834	338	10 888	10 888
SpareBank 1 Betaling AS	2,86 %	237	7 418	13 028	13 028
SpareBank 1 ID AS *		4 049	672	3 690	3 690
SpareBank 1 Markets AS	1,47 %	46 644	9 311	9 311	9 311
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	4,10 %	3 168	39 128	39 128	39 128
VN Norge AS (beholdning oppgitt i milliard aksjer)		8 184 165	0	11 440	11 440
Øvrige aksjer og andeler			7 600	8 605	8 605
Sum aksjer i morbank			713 922	763 674	763 674
Øvrige aksjer og andeler			0	0	0
Sum aksjer i konsern			713 922	763 674	763 674

* Selskapene ble besluttet fusjonert inn i SpareBank 1 Betaling AS høsten 2018, endelig gjennomført januar 2019.

Aksjer er målt til virkelig verdi over resultat iht. IFRS 9 (med unntak av konsernselskap, tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet).

Aksjer som ikke kan måles pålitelig vurderes til kostpris som tilnærming til virkelig verdi.

Konsern/Morbank

(i hele tusen kroner)

	2018	2017
Inngående balanse	715 590	627 577
Investeringer i perioden	29 920	81 191
Salg i perioden (til bokført verdi)	-6 575	-7 073
Verdiendring ført over resultat	24 738	14 164
Verdiendring ført over utvidet resultat	0	-268
Utgående balanse	763 674	715 590

NOTE 31 ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

Morbank/Konsern

(i hele tusen kroner)

	2018	2017
Anskaffelsekost 01.01	30 178	30 178
Tilgang/avgang		
Anskaffelsekost 31.12	30 178	30 178
Akkumulerte avskrivninger 01.01	23 971	20 077
Avgang akkumulerte avskrivninger		
Årets avskrivninger	3 920	3 894
Akkumulerte avskrivninger 31.12	27 891	23 971
Andre immaterielle eiendeler 31.12	2 287	6 207

Andre immaterielle eiendeler består av kjøpte kunderettigheter i forbindelse fusjon med Halden Sparebank og avskrives over 8 år.

NOTE 32 EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

Morbank 2018				Konsern 2018				
Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt	(i hele tusen kroner)	Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt
62 213	27 750	14 741	104 704	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 1.1.	98 058	36 948	25 452	160 458
0	0	4 381	4 381	Tilgang	0	0	5 856	5 856
-1 100	0	0	-1 100	Avgang	-1 100	0	-1 074	-2 174
0	0	0	0	Verdiregulering	0	0	0	0
61 114	27 750	19 122	107 985	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 31.12.	96 959	36 948	30 234	164 140
-14 022	-20 128	-6 633	-40 783	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.	-41 771	-23 335	-14 866	-79 972
-2 122	-1 945	-1 986	-6 054	Årets avskrivning	-2 122	-2 862	-2 637	-7 621
0	0	0	0	Årets nedskrivning				0
0	0	0	0	Akkumulert avskrivning årets avgang*				0
-16 144	-22 073	-8 619	-46 837	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.	-43 894	-26 197	-17 503	-87 594
3 694		133	3 827	Anskaffelser som ikke er tatt i bruk pr. 31.12.	3 694	0	133	3 827
48 664	5 676	10 635	64 975	Balansført verdi pr 31.12.	56 759	10 751	12 864	80 373
48 664				Balansført verdi ved historisk kost	56 759			
0				Verdireguleringsreserve pr 31.12.	0			
48 664				Virkelig verdi pr. 31.12.	56 759			

Morbank 2017				Konsern 2017				
Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt	(i hele tusen kroner)	Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt
91 180	35 878	74 141	201 199	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 1.1.	156 510	52 764	84 571	293 846
0	117	2 808	2 925	Tilgang	0	117	4 368	4 485
-28 967	-8 011	-56 592	-93 569	Avgang (inkluderer flytting av anleggsmiddel til holdt for salg)	-55 366	-42 478	-64 692	-162 536
0	0	0	0	Verdiregulering	-3 086	0	0	-3 086
62 213	27 750	14 741	104 704	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 31.12.	98 058	36 948	25 452	160 458
-32 795	-28 287	-62 224	-123 306	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.	-64 825	-28 298	-73 310	-166 433
-1 879	-2 645	-1 560	-6 084	Årets avskrivning	-1 792	-3 561	-2 456	-7 809
0	0	0	0	Årets nedskrivning	0	0	0	0
20 651	10 805	57 151	88 607	Akkumulert avskrivning årets avgang	24 845	8 524	60 901	94 270
-14 022	-20 128	-6 633	-40 783	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.	-41 771	-23 335	-14 866	-79 972
48 191	7 622	8 108	63 921	Balansført verdi per 31.12.	56 286	13 613	10 587	80 486
48 191				Balansført verdi ved historisk kost	48 191			
0				Verdireguleringsreserve pr 31.12.	0			
48 191				Virkelig verdi pr. 31.12.	48 191			

NOTE 32 EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR (forts.)

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Bruttoverdi av fullt ut avskrevne eiendeler fortsatt i bruk

Bruttoverdien av anleggsmidler som er fullt ut avskrevet og fortsatt i bruk anses å være uvesentlig.

Uutnyttede driftsmidler

Alle driftsmidler benyttes av konsernet.

Omvurderinger

Det er foretatt verdivurdering av samtlige bygninger pr. 31.12. Banken foretar ikke løpende omvurderinger av an-

leggsmidler som benyttes i egen virksomhet. Investerings-eiendom verdireguleres løpende og avskrives ikke, men endringer i markedsverdien føres over resultatet. Prosent-sats for ordinære avskrivninger er 10-33 prosent for mas- kiner, inventar og transportmidler, og 2-4 prosent for bankbygg og annen fast eiendom.

Forpliktelser

I 2016 inngikk SpareBank 1 Østfold Akershus avtale om bygging av nytt hovedkontor, estimert totalkostnad er ca kr 150 mill. Bygget ferdigstilles våren 2019.

Herav investeringseiendommer konsern

2018 (i hele tusen kroner)	Inngående balanse 1.1	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering	Akkumulert verdi- regulering	Utgående balanse 31.12.	Anskaffelses- kost	Leie- inntekter	Drifts- kost- nader	Utleid andel pr 31.12.
Sum	0	0	0	0	0	0	0	0	

Herav investeringseiendommer konsern

2017 (i hele tusen kroner)	Inngående balanse 1.1	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering	Akkumulert verdi- regulering	Utgående balanse 31.12.	Anskaffelses- kost	Leie- inntekter	Drifts- kost- nader	Utleid andel pr 31.12.
Kongensgt. 21, utleid andel*	24 300	24 300					1 628	326	
Midtveien, utleid andel**	1 611	1 611					8	1	
Sum	25 911	25 911	0	0	0	0	1 636	327	

* Inkluderer også adressene Svaebakken 2 og Svaebakken 4 da disse benyttes samlet med Kongensgt. 21. Eiendommen er ved utgangen av 2017 klassifisert som eiendel holdt for salg.

** Eiendommen ble solgt i første kvartal 2017.

NOTE 33 ANDRE EIENDELER

Morbank			Konsern	
2017	2018	(i hele tusen kroner)	2018	2017
1 500	1 500	Opptjente ikke mottatte inntekter	1 500	1 500
0	0	Netto klientmidler og utlegg	23 287	19 111
7 495	6 092	Fordring provisjon Boligkreditt / Næringskreditt	6 092	7 495
5 250	5 250	Medlemsinnskudd KFS	5 250	5 250
15 328	4 259	Forskuddsbetalt, øvrige debitorer og annet	2 856	9 404
29 573	17 101	Sum andre eiendeler	38 985	42 760

NOTE 34 INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av innskudd fra døtre. Disse tilhører sektor «Omsetning/drift eiendommer». Alle tall i hele tusen kroner.

Følgende innskudd fra døtre som er eliminert i konsern:
2018: 17 982
2017: 23 680

Innskudd fra og gjeld til kunder (i hele tusen kroner)	2018	2017
Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	13 179 201	12 025 988
Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	1 179 783	913 325
Sum innskudd fra og gjeld til kunder	14 358 985	12 939 314
Gjennomsnittlig amortisert rente	0,82 %	0,77 %
Andel fastrenteinnskudd av totale innskudd	4,51 %	3,38 %
Innskudd fordelt på sektor og næring (i hele tusen kroner)	2018	2017
Annen tjenesteyting	402 089	403 470
Bergverksdrift og utvinning	890	2 586
Bygge- og anleggsvirksomhet	431 742	398 167
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	17 283	11 797
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	236 965	257 912
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	261 387	254 052
Forretningsmessig tjenesteyting	124 923	101 686
Helse- og sosialtjenester	217 344	209 411
Industri	103 577	88 743
Informasjon og kommunikasjon	108 988	103 121
Internasjonale organisasjoner og organer	4	4
Jordbruk, skogbruk og fiske	167 497	186 787
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	256 815	155 572
Lønnet arbeid i private husholdninger	3 038	4 571
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	895 612	692 873
Omsetning og drift av fast eiendom	637 612	680 345
Overnattings- og serveringsvirksomhet	52 982	42 530
Transport og lagring	157 025	149 392
Undervisning	40 901	37 594
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	32 431	20 192
Varehandel, reparasjon av motorvogner	388 790	338 155
Sum næring	4 537 894	4 138 959
Lønnstakere o.l.*	9 821 091	8 800 354
Sum innskudd	14 358 985	12 939 314
*Utland er lagt under lønnstakere o.l. i oppstillingen over.		
Innskudd fordelt på geografiske områder (i hele tusen kroner)	2018	2017
Østfold	10 836 920	10 061 634
Akershus	2 102 578	1 839 045
Landet for øvrig	1 172 098	803 660
Utlandet	247 388	234 975
Sum innskudd fordelt på geografiske områder	14 358 985	12 939 314

NOTE 35 GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

Morbank og konsern (i hele tusen kroner)	2018	2017
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak, nominell verdi	110 000	0
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4 915 000	4 217 000
Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, pålydende verdi	5 025 000	4 217 000
Virkelig verdi justering	6 814	- 585
Påløpte renter	12 297	8 292
Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi inkludert påløpte renter	5 044 111	4 224 707
Gjennomsnittlig rente sertifikater og obligasjonsgjeld for året	1,66 %	1,67 %
Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2018	2017
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2018		757 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2019	965 000	1 000 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2020	550 000	550 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2021	1 060 000	760 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2022	1 050 000	850 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2023	1 200 000	300 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2024	200 000	
Sum verdipapirgjeld, pålydende verdi	5 025 000	4 217 000

Morbank og konsern	31.12.2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2017
Endring i verdipapirgjeld					
Sertifikatgjeld, pålydende verdi	110 000	110 000	0	0	0
Obligasjonsgjeld, pålydende verdi	4 915 000	1 640 000	- 942 000	0	4 217 000
Verdijusteringer	6 814	0	0	7 399	- 585
Opptjente renter	12 297	0	0	4 005	8 292
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5 044 111	1 750 000	- 942 000	11 404	4 224 707

NOTE 36 ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSE

Morbank			Konsern	
2017	2018	Annen gjeld og balanseført forpliktelse (i hele tusen kroner)	2018	2017
13 739	12 517	Pensjonsforpliktelser (note 23)	12 517	13 739
29 410	29 881	Påløpte kostnader og mottatt ikke opptj innt	37 134	34 398
2 871	3 497	Margintrekk og annen mellomregning	3 497	2 871
57 450	77 315	Leverandørgjeld og øvrig kortsiktig gjeld	82 017	59 695
103 470	123 210	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	135 165	110 703
Avsetninger gavekonto				
15 137	17 622	Avsetning per 1.1	17 622	15 137
- 3 797	- 3 276	Brukt i løpet av året	- 3 276	- 3 797
6 282	6 282	Avsatt i løpet av året	6 282	6 282
17 622	20 627	Sum avsetninger gavekonto	20 627	17 622
Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)				
323 374	302 451	Betalingsgarantier	301 938	322 712
100 429	88 797	Kontraktsgarantier	88 797	100 429
23 929	22 728	Annet garantiansvar	22 728	23 929
447 733	413 975	Sum stilte garantier	413 462	447 070
Andre forpliktelser ikke balanseført				
1 255 458	1 166 526	Ubenyttede kreditter	1 166 526	1 255 458
606 700	845 630	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	845 630	606 700
1 862 159	2 012 156	Sum andre forpliktelser	2 012 156	1 862 159
2 430 983	2 569 968	Totale forpliktelser	2 581 411	2 437 554
Pantstillelser				
0	0	Pantstillelse Verdipapirer	0	0
0	0	Tilhørende forpliktelse pantsatte verdipapirer	0	0

Forpliktende avtaler om anskaffelser av eiendom, anlegg og utstyr

I 2016 inngikk SpareBank 1 Østfold Akershus avtale om bygging av nytt hovedkontor, estimert totalkostnad er ca 150 mill. kr. Bygget ferdigstilles våren 2019.

Pågående rettstvister

Per 31.12.2018 er konsernet ikke involvert i pågående rettstvister.

Operasjonelle leasingbetalinger

Konsernet har kun et fåtall mindre leasingavtaler. Fremtidig forpliktet leie er mindre enn 0,1 mnok.

NOTE 37 ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

Konsern/morbank

(i hele tusen kroner)

	2018	2017
Tidsbegrenset ansvarlig lån:		
FRN ansvarlig obligasjonslån 2013/2023 med innløsningsrett for utsteder.	150 000	150 000
Påløpt renter	723	385
Over-/underkurs/markedsverdi	0	- 36
Sum tidsbegrenset	150 723	150 349
Fondsobligasjonslån*:		
Fastrente 11% (swappet til 3 mnd Nibor + 6,50). Call opsjon 2019	130 000	130 000
Fastrente 10,5% (swappet til 3 mnd Nibor + 6,6 %) Call opsjon 2019	25 000	25 000
Påløpte renter	5 975	3 118
Over-/underkurs/markedsverdi	3 625	3 625
Sum fondsobligasjonslån	160 323	161 743
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	311 045	312 092
Gjennomsnittlig rente tidsbegrenset ansv. lånekapital 150 mill	2,55 %	2,94 %
Gjennomsnittlig rente fondsobligasjon 130 mill	7,97 %	7,94 %
Gjennomsnittlig rente fondsobligasjon 25 mill	7,62 %	7,60 %

I 2018 ble det utstedet nytt fondsobligasjonslån og ansvarlig lån pålydende 150 mill. kr som erstatning for samme volum som forfalt mai 2018.

Evigvarende fondsobligasjonslån pålydende MNOK 150 har innløsningsrett for utsteder 12.09.2023 er klassifisert som egenkapital og er ikke med i oversikten over. Rente på dette lånet er 3 mnd. Nibor +360 bp.

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2018	Emittert	Forfalt/innløst	Øvrige endringer	31.12.2017
Ordinær ansvarlig lånekapital, nominell verdi	150 000	0	0	0	150 000
**Fondsobligasjonslån, nominell verdi	155 000	0	0	0	155 000
Verdijusteringer	3 625	0	0	36	3 589
Påløpte renter	6 698	0	0	3 195	3 503
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	311 045	0	0	3 231	312 092

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2017	Emittert	Forfalt/innløst	Øvrige endringer	31.12.2016
Ordinær ansvarlig lånekapital, nominell verdi	150 000	0	0	0	150 000
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	155 000	0	0	0	155 000
Verdijusteringer	3 589	0	0	91	3 498
Påløpte renter	3 503	0	0	- 1 549	5 052
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	312 092	0	0	- 1 458	313 550

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER

Morbankens aksjer i datterselskaper 2018*(i hele tusen kroner)*

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
Eiendomsmegler 1 Østfold Akershus AS	Rygge	2 177	100 %	2 177	29 071	24 492
Våler Park AS	Moss	100	100 %	100	8 095	8 095
Nekor Gårdsselskap AS	Moss	838	100 %	838 225	3 346	3 346
Sum aksjer i datterselskaper					40 512	35 934

Morbankens aksjer i datterselskaper 2017*(i hele tusen kroner)*

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
Eiendomsmegler 1 Østfold Akershus AS	Rygge	2 177	100 %	2 177	29 071	24 493
Nekor Gårdsselskap AS	Moss	838	100 %	838 225	1 174	1 174
Kongensgate 21 Moss AS (Eiendel holdt for salg)	Moss	2 162	100 %	2 161 775	3 026	0
Fasett Eiendom AS	Moss	1 200	100 %	600	23 535	1 360
Sum aksjer i datterselskaper					56 806	27 026

Morbankens aksjer i felleskontrollert virksomhet 2018*(i hele tusen kroner)*

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
Samarbeidende Sparebanker AS	Oslo	337 356	15,59 %	138 274	193 319	193 319
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Oslo	9 197	12,61 %	1 366	22 992	22 992
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	Oslo	-	15,44 %	-	3 596	3 596
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet					219 907	219 907

Morbankens aksjer i felleskontrollert virksomhet 2017*(i hele tusen kroner)*

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
Samarbeidende Sparebanker AS	Oslo	337 356	15,59 %	138 274	193 319	193 319
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Oslo	9 197	12,61 %	1 366	22 992	22 992
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	Oslo	-	15,44 %	-	3 596	3 596
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet					219 907	219 907

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER (forts.)

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet 2018*(i hele tusen kroner)*

	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat
Samarbeidende Sparebanker AS	319 699	3 720	49 627	4 396	45 231
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	94 864	10 800	7 136	65	7 072
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	3 596	0	0	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	418 159	14 520	56 764	4 461	52 303

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet 2017*(i hele tusen kroner)*

	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat
Samarbeidende Sparebanker AS	320 235	4 833	59 378	3 555	55 824
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	87 947	10 836	5 170	52	5 118
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	3 596	0	0	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	411 778	15 669	64 549	3 607	60 942

Felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden. Konsernet har goodwill ved kjøp av aksjer i Samarbeidende Sparebanker AS som utgjør 100,1 mill.

Balansført verdi i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2017	2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2018	2017
168 214	219 907	Per 01.01.	396 109	374 952
51 693	0	Tilgang	0	51 693
0	0	Avgang	0	0
0	0	Ek-endringer	- 119	45 579
0	0	Resultatandel	52 303	60 942
0	0	Utbetalt utbytte	-44 654	- 137 056
219 907	219 907	Balansført verdi 31.12	403 639	396 109

Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2017	2018	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2018	2017
0	0	Res.andel fra Sam.arb Sparebanker AS	45 231	55 824
0	0	Res.andel fra Sam.arb Sparebanker Bankinvest AS	7 072	5 118
70 956	44 654	Utbytte fra Sam.arb Sparebanker AS	0	0
14 407	0	Utbytte fra Sam.arb Sparebanker Bankinvest AS	0	0
85 363	44 654	Sum inntekter	52 303	60 942

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER (forts.)

Spesifikasjon av årets endring på konsern

(i hele tusen kroner)

	Tilgang	Avgang	EK-endring	Resultatandel	Utbetalt utbytte
Samarbeidende Sparebanker AS	0	0	- 119	45 231	- 44 654
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	0	0	0	7 072	0
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	0	0	0		0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	0	0	- 119	52 303	- 44 654

Fordringer og gjeld til felleskontrollerte virksomheter

(i hele tusen kroner)

	Lån	Innskudd	Ansvarlig lån
Samarbeidende Sparebanker AS	0	0	5 325
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	10 730	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	10 730	0	5 325

NOTE 39 VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og datterselskaper. Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 9 og 13.

	Datterselskaper		TS, FKV og andre nærstående	
	2018	2017	2018	2017
Lån (i hele tusen kroner)				
Lån utestående pr 1.1.	0	0	10 730	16 055
Eiendeler klassifisert som holdt for salg (lån)	0	0	0	0
Lån innvilget i perioden / Innfusjonert	0	0	0	0
Tilbakebetaling	0	0	0	5 325
Utestående lån per 31.12.	0	0	10 730	10 730
Innskudd (i hele tusen kroner)				
Innskudd per 1.1.	22 953	23 200	0	0
Netto endring	- 4 971	- 247	0	0
Innskudd per 31.12.	17 982	22 953	0	0
Renteinntekter	13	12	231	221
Tap ved utlån	0	0	0	0
Nedskrivning aksjer i datterselskap	0	0	0	0
Eiendeler klassifisert som holdt for salg (lån)	0	0	0	0
Rentekostnader	507	536	0	0
Valutahandel	0	0	0	0
Provisjonsinntekt	0	0	0	0
Utstedte garantier og kausjonsansvar	513	663	0	0

Leiekostnader fakturert fra datterselskapet Nekor Gårdselskap AS og tidligere eiet Kongensgate 21 Moss AS (sistnevnte ble solgt i februar 2018, beløpet spesifiserer fakturert beløp i eiertiden) til øvrige konsernselskaper i 2018 utgjorde kr 2 633 TNOK. Tilsvarende tall for 2017 var kr 6 380 TNOK

Alle lån til nærstående parter er bokført i morbanken.

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR

Eierandelskapital

Eierandelskapital

Bankens eierandelskapital utgjør 1 238 856 000 kroner fordelt på 12 388 560 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i eierandels-kapital	Total eierandels-kapital	Antall egenkapital-bevis
2007			147 260	1 472 600
2008			147 260	1 472 600
2009			147 260	1 472 600
2010			147 260	1 472 600
2011	Fondsemisjon og tingsinnskudd	781 580	928 840	9 288 399
2012			928 840	9 288 399
2013			928 840	9 288 399
2014			928 840	9 288 399
2015	Rettet emisjon og reprasjonsemisjon, ansattemisjon	197 905	1 126 745	11 267 449
2016			1 126 745	11 267 449
2017	Rettet emisjon	112 111	1 238 856	12 388 560
2018			1 238 856	12 388 560

Egenkapitalbevisbrøk

(tall i hele tusen)

	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
Egenkapitalbevis	1 238 856	1 238 856	1 126 745	1 126 745	928 840	928 840
Overkursfond	246 531	246 531	152 487	152 487	147 575	147 575
Utjevningsfond	1 123 741	931 297	724 553	386 050	267 553	164 956
Andel fond for urealiserte gevinster	8 386	20 984	18 111	37 097	30 809	54 573
Andel annen egenkapital				11 862	14 627	14 627
A. Sum egenkapitalbevisernes kapital	2 617 514	2 437 669	2 021 896	1 714 241	1 389 404	1 310 571
Grunnfondskapital	178 240	165 094	150 970	125 466	115 302	106 502
Andel fond for urealiserte gevinster	573	1 434	1 365	2 795	3 728	4 681
Andel annen egenkapital				894	1 255	1 255
B. Sum sparebankens fond	178 813	166 527	152 335	129 155	120 285	112 437
Egenkapital ekskl. avsatt utbytte og gaver	2 796 328	2 604 196	2 174 230	1 843 396	1 508 603	1 423 008
Egenkapitalbevisbrøk (A/(A+B))	93,6 %	93,6 %	93,0 %	93,0 %	92,1 %	92,1 %

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR (forts.)

Egenkapitalbevisiere pr. 31.12.2018

Det var 1 008 eiere av egenkapitalbevis pr. 31.12.2018. De 20 største var:

	Antall	% av totalt antall grunnfonds-bevis
1 SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus	5 038 436	40,7 %
2 SpareBank 1 Stiftelsen Halden	3 126 414	25,2 %
3 Pareto Invest As	1 101 560	8,9 %
4 Landkreditt Utbytte	300 000	2,4 %
5 Vpf Eika Egenkapitalbevis	236 710	1,9 %
6 Pareto Aksje Norge Verdipapirfond	189 956	1,5 %
7 Arctic Funds Plc	165 583	1,3 %
8 Wenaasgruppen As	118 267	1,0 %
9 Salt Value As	90 607	0,7 %
10 Verdipapirfondet Sr Bank Utbytte	82 505	0,7 %
11 Catilina Invest As	68 467	0,6 %
12 Haugaland Kraft Pensjonskasse	67 537	0,5 %
13 Espedal & Co As	67 402	0,5 %
14 Melesio Capital As	67 158	0,5 %
15 Sanden As	67 158	0,5 %
16 Bergen Kommunale Pensjonskasse	60 000	0,5 %
17 Horten	50 000	0,4 %
18 Mp Pensjon Pk	45 292	0,4 %
19 Sole Active As	43 767	0,4 %
20 Stavanger Kommune	39 502	0,3 %
Sum 20 største	11 026 321	89,0 %
Øvrige egenkapitalbevisiere	1 362 239	11,0 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr. 100)	12 388 560	100,0 %

Spredning av egenkapitalbevis pr. 31.12.2018

Intervall	Antall eiere	%	Antall Ek-bevis	%
10001-	45	4,46 %	11 551 104	93,2 %
5001-10000	31	3,08 %	202 875	1,6 %
1001-5000	174	17,26 %	385 157	3,1 %
201-1000	390	38,69 %	209 168	1,7 %
0-200	368	36,51 %	40 256	0,3 %
	1 008	100,00 %	12 388 560	100,0 %

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR (forts.)

Egenkapitalbevisiere fordelt på kommuner pr. 31.12.2018

Kommune	Antall eiere	%	Antall Ek-bevis	%
Fredrikstad	56	5,56 %	36 369	0,3 %
Moss	95	9,42 %	5 138 210	41,5 %
Rygge	90	8,93 %	78 882	0,6 %
Råde	31	3,08 %	16 533	0,1 %
Vestby	32	3,17 %	22 979	0,2 %
Våler	47	4,66 %	46 026	0,4 %
Halden	31	3,08 %	3 142 232	25,4 %
Sarpsborg	24	2,38 %	9 882	0,1 %
Sum	406	40,28 %	8 491 113	68,5 %
Oslo	183	18,15 %	2 567 859	20,7 %
Øvrige	419	41,57 %	1 329 588	10,7 %
Totalt	1 008	100,00 %	12 388 560	100,0 %

Egenkapitalbevisiere pr. 31.12.2017

Det var 1 023 eiere av egenkapitalbevis pr. 31.12.2017. De 20 største var:

	Antall	% av totalt antall grunnfonds-bevis
1 SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus	5 038 436	40,7 %
2 SpareBank 1 Stiftelsen Halden	3 126 414	25,2 %
3 Pareto As	1 101 560	8,9 %
4 Vpf Eika Egenkapitalbevis	224 478	1,8 %
5 Landkreditt Utbytte	200 000	1,6 %
6 Pareto Aksje Norge	187 167	1,5 %
7 Merrill Lynch Prof. Clearing Corp.	155 073	1,3 %
8 Wenaasgruppen As	118 267	1,0 %
9 Apollo Asset Limited	100 000	0,8 %
10 Verdipapirfondet Sr-Utbytte	81 401	0,7 %
11 Salt Value As	79 984	0,6 %
12 Catilina Invest As	68 467	0,6 %
13 Haugaland Kraft Pensjonskasse	67 503	0,5 %
14 Espedal & Co As	67 402	0,5 %
15 Sanden A/S	62 960	0,5 %
16 Melesio Capital As	62 959	0,5 %
17 Arctic Funds Plc	52 989	0,4 %
18 Dnb Nor Bank Asa	50 000	0,4 %
19 Horten Gunnar	50 000	0,4 %
20 Mp Pensjon Pk	45 292	0,4 %
Sum 20 største	10 940 352	88,3 %
Øvrige egenkapitalbevisiere	1 448 208	11,7 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr. 100)	12 388 560	100,0 %

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR (forts.)

Nøkkeltall Egenkapitalbevis morbank

Nøkkeltall (i hele tusen kroner)	2018	2017	2016	2015	2014
Børskurs per egenkapitalbevis	195,00	192,00	166,00	123,50	117,00
Antall utstedte EKB (i hele tall)	12 388 560	12 388 560	11 267 449	11 267 449	9 288 399
Egenkapitalbeviskapital	1 238 856	1 238 856	1 126 745	1 126 745	928 840
Børsverdi	2 415 769	2 378 604	2 152 083	1 391 530	1 086 743
Utjevningsfond	1 123 741	931 297	724 553	541 974	386 050
Overkursfond	246 531	246 531	152 487	152 487	147 575
Utbytte per egenkapitalbevis	14,60	9,30	7,40	3,90	4,40
Direkte avkastning ¹⁾	7,5 %	4,8 %	4,5 %	3,2 %	3,8 %
Effektiv avkastning ²⁾	9,2 %	21,3 %	40,4 %	8,9 %	36,4 %
Bokført verdi per egenkapitalbevis ³⁾	211,28	196,77	177,84	161,63	157,45
Resultat per egenkapitalbevis ⁴⁾	27,07	24,24	27,40	19,56	21,80
P/E (børskurs/resultat per bevis)	7,20	7,92	6,06	6,31	5,37
P/B etter utdeling (børskurs/bokført EK per bevis)	0,92	0,98	0,93	0,76	0,74
Utdelingsforhold ⁵⁾	50,00 %	35,0 %	30,1 %	25,3 %	25,0 %
Egenkapitalbevisprosent ⁶⁾	93,6 %	93,6 %	93,0 %	93,0 %	92,1 %

1) Utbytte i prosent av børskurs ved årets slutt.

2) Kursstigning gjennom året pluss utbetalt utbytte i prosent av børskurs ved årets begynnelse.

3) Egenkapitalbeviskapitalen, utjevningsfondet og overkursfondet dividert på antall utestående egenkapitalbevis.

4) Egenkapitalbevisenes andel av konsernets resultat etter skatt

5) Utbytte per bevis i prosent av fortjeneste per bevis

6) Bokført EK til egenkapitalbeviserne i prosent av morbankens EK ved utgangen av året.

Resultat pr egenkapitalbevis:

	Morbank		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis (kvartalsvis beregning)	12 388 560	11 547 727	12 388 560	11 547 727
Gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis, utvannet (kvartalsvis beregning)	12 388 560	11 547 727	12 388 560	11 547 727
Årsresultat	387 724	351 067	358 217	320 854
Årsresultat fra videreført virksomhet	387 724	351 067	358 217	320 854
Totalresultat	388 396	350 598	358 660	321 884
Egenkapitaleiernes andel av årsresultat	362 931	328 618	335 311	300 337
Egenkapitaleiernes andel av årsresultat fra videreført virksomhet	362 931	328 618	335 311	300 337
Egenkapitaleiernes andel av totalresultat	363 560	328 178	335 725	301 301
Pr egenkapitalbevis, årsresultat/utvannet årsresultat ⁷⁾	29,30	28,50	27,07	25,86
Pr egenkapitalbevis, årsresultat/utvannet årsresultat fra videreført virksomhet ⁷⁾	29,30	28,50	27,07	25,86
Pr egenkapitalbevis, totalresultat/utvannet totalresultat ⁷⁾	29,35	28,46	27,10	25,92

7) Resultat delt på gjennomsnittlig egenkapitalbevis, kvartalsvis beregning

NOTE 41 UTBYTTE/KONSERNBIDRAG FRA DATTERSELSKAPER

Mottatt utbytte/konsernbidrag (i hele tusen kroner)	2018	2017
Eiendomsmegler 1 Østfold Akershus AS (100 %)	2 000	5 600
Nekor Gårdselskap AS (100 %)	18 095	2 499
Fasett Eiendom AS (fusjonert med Nekor Gårdselskap AS i 2017)	0	5 830
Kongensgate 21 Moss AS (solgt i 2018)	0	4 000
Sum utbytte/konsernbidrag	20 095	17 929

NOTE 42 EIENDELER KLASSIFISERT SOM HOLDT FOR SALG OG VIRKSOMHET UNDER AVHENDELSE

Resultat fra virksomhet under avhendelse og virkningen av ny måling av eiendeler klassifisert som holdt for salg	Resultat 2018	Resultat 2017
Sum driftsinntekter	0	0
Sum driftskostnader	0	0
Driftsresultat	0	0
Resultat av finansposter (renter er her eliminert bort)	0	0
Resultat før skattekostnad	0	0
Skattekostnad	0	0
Ordinært resultat	0	0

	Balanse pr 31.12.18	Balanse pr 31.12.17
Anleggsmidler	0	37 695
Omløpsmidler	0	595
Sum Eiendeler	0	38 290
Langsiktig gjeld	0	0
Utsatt skatt	0	0
Kortsiktig gjeld	0	1 169
Sum gjeld	0	1 169

Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	0	37 121
---	----------	---------------

Kontantstrøm	2018	2017
Kontantstrøm fra drift	0	0
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	0	0
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0	- 4 481
Netto kontantstrøm virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	0	- 4 481
Likvider 31.12	0	0

NOTE 43

Styret eller bankens ledelse er ikke kjent med hendelser etter 31. desember 2018 som er egnet til å påvirke det fremlagte årsregnskapet.

Til generalforsamlingen i Sparebank 1 Østfold Akershus

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sparebank 1 Østfold Akershus' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultat, endring i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultat, endring i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Sparebank 1 Østfold Akershus per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Sparebank 1 Østfold Akershus per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Virksomheten i banken har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Vi har ikke identifisert regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser som kvalifiserer som nye Sentrale forhold. Implementeringen av IFRS 9 har ledet til endringer i vår revisjon av verdien av utlån til kunder, men våre fokusområdene har vært de samme i 2018 som i fjoråret.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdien av utlån til kunder

Utlån utgjør en betydelig andel av verdien av eiendelene i balansen. Vurdering av nedskrivninger er basert på et modellbasert rammeverk med elementer som krever at ledelsen bruker skjønn. Rammeverket er komplekst og omfatter store mengder data og skjønnsmessige parametere.

Vi fokuserte på verdsettelsen av utlån på grunn av betydningen nedskrivningsvurderingene har for verdien, og det faktum at bruk av skjønn har en potensiell virkning på resultatet for perioden. I tillegg er det en iboende risiko for feil på grunn av kompleksiteten og mengden data som benyttes i modellen.

IFRS 9 ble implementert med virkning fra 1. januar 2018. Den største endringen dette medfører sammenlignet med de tidligere prinsippene er at nedskrivningsmodellen nå skal reflektere forventet kreditttap mens det tidligere ble beregnet nedskrivninger basert på inntruffet kreditttap.

Bruk av modeller for å beregne forventet kreditttap omfatter bruk av skjønn. Vi har særlig fokusert på:

- klassifisering av porteføljene etter risiko og type segment;
- identifisering av lån hvor det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko,
- hvordan lånene blir kategorisert i ulike trinn;
- ulike parametere som PD, LGD og EAD samt bruk av scenarioer.

Bankens utlån er i hovedsak boliglån til personkunder og annen finansiering av

Ved vår revisjon av tapsavsetninger vurderte og testet vi utformingen og effektiviteten av kontroller for kvalitetssikring av anvendte forutsetninger og beregningsmetoder. Videre testet vi detaljer både i avsetningene beregnet ved bruk av modellen og i avsetningene som er beregnet individuelt.

Vi opparbeidet oss en detaljert forståelse av prosessen og testet relevante kontroller rettet mot å sikre:

- kalkulasjoner og metode som ble benyttet;
- at modellen som ble benyttet, var i henhold til rammeverket og at modellen virket som den skulle;
- påliteligheten og nøyaktigheten av data som blir benyttet i modellen.

Vår testing av kontrollene ga ingen indikasjoner på vesentlige feil i modellen eller avvik fra IFRS 9.

Vi testet spesielt om modellen klassifiserte utlån i riktig trinn, herunder om lån hadde hatt en vesentlig økning i kredittrisiko. Vi vurderte videre rimeligheten av tapsavsetningene i trinn 1 og 2 ved å sammenligne nivået med andre banker.

For alle utlån hvor det forelå objektive indikasjoner på verdifall og hvor nedskrivningsbeløpet var individuelt beregnet vurderte vi forutsetningene og beregningene ledelsen hadde lagt til grunn for å underbygge nedskrivningsbeløpet. Vi utfordret de vurderinger ledelsen hadde gjort ved å intervju kredittd medarbeidere og ledelsen. Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen av de individuelle nedskrivningene viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av nedskrivningsbeløpene.

Avvik som ble funnet i vår testing var uten vesentlig betydning.

Notene 2, 3 og 8 til regnskapet er relevante for beskrivelsen av selskapets tapsmodell og for hvordan

næringsvirksomhet. Modellene som er utviklet skal estimere tapsavsetninger til de ulike segmentene.

I tillegg foretas individuelle avsetninger for utlån hvor det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Denne vurderingen krever også at ledelsen bruker skjønn.

banken estimerer sine tapsavsetninger etter IFRS 9. Vi har lest notene og fant at informasjonen knyttet til tapsmodell, ulike parametere og skjønnsmessige vurderinger var tilstrekkelige og dekkende.

IT systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse IT-systemer. Eventuelle svakheter i automatiserte prosesser og tilhørende IT avhengige manuelle kontroller kan medføre problemer knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil.

Vi har brukt revisor hos de relevante serviceorganisasjonene til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og betalingsformidlings systemene som er relevante for finansiell rapportering. Vi forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet. Vi har lest gjennom og forstått rammeverket for styring av serviceorganisasjonenes IT-organisasjon. Tilsvarende for de etablerte kontroller over programutvikling og endring, tilgang til programmer og data og IT-drift, herunder kompensierende kontroller der det var nødvendig. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller og arbeidsdeling der det var hensiktsmessig for vår revisjon.

Våre vurderinger og kontroller viste at vi kunne bygge på bankens systemer for IT og betalingsformidling i vår revisjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner

nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en

mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 5. mars 2019

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Erik Andersen', written in a cursive style.

Erik Andersen

Statsautorisert revisor

Erklæring fra styret og administrerende direktør

Styret og administrerende direktør har i dag behandlet og fastsatt årsregnskapet og årsberetningen for SpareBank 1 Østfold Akershus og konsernet SpareBank 1 Østfold Akershus per 31. desember 2018 inklusive sammendratte sammenligningstall pr 31. desember 2017.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er årsregnskapet for 2018 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernets eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet pr. 31. desember 2018 og 31. desember 2017.

Årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet. Beskrivelsen av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode, samt beskrivelsen av nærstående vesentlige transaksjoner, gir en rettviseende oversikt.

Moss, 5. mars 2019

I styret for SpareBank 1 Østfold Akershus

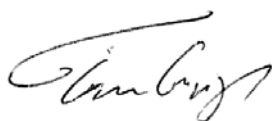
Øyvind Karlsen
Styreleder

Tormod Johan Melnæs

Kristin Utakleiv

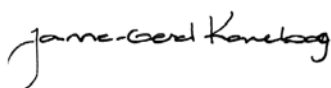
Tom Grip

Elin Cathrine Hagen

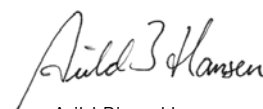
Vidar Løfshus

Janne-Gerd Kanebog
Ansattes repr.

Øystein U. Larsen
Ansattes repr.

Arild Bjørn Hansen
Adm. direktør

Illustrasjon av nytt hovedkontor.

Eierstyring, selskapsledelse og samfunnsansvar

REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE OG SELSKAPETS VIRKSOMHET

(anbefalingens pkt. 1 og 2)

SpareBank 1 Østfold Akershus har som formål å forvalte på en trygg måte de midler som den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Banken kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med gjeldende lovgivning. Bankens strategi bygger på visjonen om å være det anbefalte finanshuset i vårt markedsområde fordi vi bryr oss som er basert på et godt forankret verdigrunnlag – Bedre, sammen, tett på – for kundene.

Det er utarbeidet etiske regler basert på konsernets verdigrunnlag som ble revidert i 2018. Alle ansatte i konsernet er godt kjent med disse, og organisasjonen er preget av høy etisk standard. For å øke bevisstheten rundt etiske problemstillinger ytterligere, er det blitt igangsatt nanolæringskurs. Profesjonalitet og ansvarlighet skal prege vårt arbeid så vel med kunder som internt. Medarbeidere skal være gode representanter for konsernet, og etterlevelse av etiske regler er en del av organisasjonskulturen.

Styret har vedtatt at Norsk Anbefaling for eierstyring og selskapsledelse skal følges – så langt den passer for en sparebank med egenkapitalbevis.

REDEGJØRELSE FOR SAMFUNNSANSVAR

Menneskerettigheter

Konsernet opererer kun i Norge, følger norsk lov og ivaretar menneskerettighetene gjennom generelt fokus på etikk og overholdelse av lovkrav.

Arbeidstakerrettigheter & sosiale forhold

Arbeidstakeres rettigheter er regulert gjennom tariffavtaler, interne retningslinjer og samarbeid gjennom faste møter med tillitsvalgte og verneombud. Det er etablert elektronisk personalhåndbok, HMS-håndbok og lederhåndbok som til enhver tid er oppdatert på gjeldende lover og retningslinjer. Det vises til ytterligere omtale i styrets årsberetning.

Bidrag til samfunnet gjennom gaver

Som sparebank har vi alltid satt av deler av overskuddet og bidratt med pengegaver til allmenntilretteleggende formål der vi er til stede.

Vi har som mål å bidra til lokal verdiskapning og tilrettelegge for at Østfold og Akershus Syd er et attraktivt om-

Foto: Kristian Eriksen, VB Media

råde å bo i og drive næringsvirksomhet. Basert på årsresultatet i 2017, ble det i 2018 avsatt hele 83,8 millioner kroner fra overskuddet gjennom utbytte til eierstiftelsene og avsetning av gaver til regionen. Pengene er vårt samfunnsbidrag, og forvaltes av banken og eierstiftelsene SpareBank 1 Østfold Akershus Stiftelsen og Sparebank 1 stiftelsen Halden.

Det er enkelt å søke gavemidler via nettsidene til banken og stiftelsene. Gjennom året har konsernet sammen med stiftelsene støttet en rekke små og store prosjekter som bidrar til verdiskapning og utvikling i og for Østfold og Akershus Syd. Slik er SpareBank 1 Østfold Akershus med på å løfte regionen til glede både for lokalbefolkningen og for næringslivet.

Da SpareBank 1 Stiftelsene Halden og Østfold Akershus ble opprettet 1. november 2011, tok de over det meste av eierskapet i banken og deler nå oppdraget om å forvalte verdien som er bygget opp gjennom generasjoner, samt gi tilbake til samfunnet.

Bidrag til samfunnet gjennom kompetanseoverføring

Vi har åtte kontorer som dekker hele Østfold og søndre del av Akershus. Vi har et nært forhold til lokalsamfunnet og deler av vår kompetanse på forespørsel gjennom bl.a. undervisning om privatøkonomi og engasjement i Ungt

Entreprenørskap. Her er vi engasjert både som bank-forbindelse, rådgiver, mentorer og dommere.

Vi skal hjelpe folk med gode råd, produkter og tjenester som bidrar til at det blir enda enklere å holde orden på økonomien, og få mest mulig ut av pengene. Det er en del av vårt samfunnsoppdrag som bank. Som eiendoms-megler tilbyr vi hjelp til en trygg og god bolighandel. Vi er åpne når media henvender seg og strekker oss langt for å by på vår kompetanse.

Ytre miljø

Sparebank 1 Østfold Akershus er en miljøbevisst bedrift. Virksomheten til Sparebank 1 Østfold Akershus påvirker i liten grad det ytre miljø utover strøm, oppvarming, trykksaker og transport av ansatte. Konsernet vektlegger miljøriktige tiltak og har en utstrakt bruk av telefon- og videokonferanse i stedet for å benytte bil til møter. Jordvarme/fjernvarme benyttes til oppvarming og kjøling i noen av bankens bygninger. Avfall sorteres og gjenvinnes. Den samlede bruken av papir er redusert de siste årene gjennom økt bruk av elektronisk kommunikasjon med kunden og internt.

Konsernet har rutiner for kredittvurdering som krever at eventuell risiko knyttet til forurensing av det ytre miljø skal vurderes. Miljørelatert risiko skal vurderes på lik linje med andre risikoforhold. Sentralt i denne vurderingen er kundens holdning og økonomiske evne til å kunne etterleve miljøkrav som er og vil bli pålagt. Banken skal ikke finansiere prosjekter som ikke har nødvendig godkjennelse fra offentlige miljøvernmyndigheter.

Korrupsjon

Konsernets etikkregler skal bidra til bevisstgjøring og etterlevelse av den etiske standard som kreves.

Våre etiske regler for ansatte og tillitsvalgte inneholder korrupsjonsbekjempelse gjennom fokus på gaver, andre fordeler eller koblinger til seg selv eller nærstående i forhold til ansettelsesforhold eller verv.

Korrupsjon og økonomisk kriminalitet har fokus i risikoanalyser for å forebygge interne misligheter og gjennom antihvitvaskingsarbeidet. Konsernretningslinjer for mislighold og uregelmessigheter er implementert.

Etikk, bekjempelse av korrupsjon og økonomisk kriminalitet er tema på samlinger for ledere og ansatte. Etske dilemmaer blir også forankret gjennom AFR-sertifiseringen av våre rådgivere. Registrerte tilfeller av forsøk på korrupsjon skal rapporteres i egen hendelsesdatabase og benyttes som anonymiserte case i forbindelse med opplæring og kunnskapsdeling.

Det er etablert egen varslingsplakat med rapporteringslinjer i tillegg til omtale av varsling i våre etiske retningslinjer. Det er ikke registrert brudd på retningslinjene knyttet til korrupsjon.

Hvitvasking

Kampen mot økonomisk kriminalitet, hvitvasking og terrorfinansiering er en kontinuerlig prosess der forankring, forståelse og etterlevelse er nøkkelen for å lykkes. Retningslinjer og rutiner er gjennomgått for å sikre tilpasning til ny hvitvaskingslov, og det jobbes systematisk med opplæring både i form av e-læringer og temamøter på alle nivå i organisasjonen. Det arbeides ut ifra en risikobasert tilnærming, og risikoanalyse knyttet til hvitvasking gjennomgås hvert år og oppdateres jevnlig og ved innføring av nye produkter eller prosesser. Oppdatert kundeinformasjon og legitimasjon er blant de områder som er viktig for en forsvarlig oppfølging av kunder.

FORHOLDET TIL EGENKAPITALBEVISEIERE

(anbefalingens pkt. 3, 4 og 5)

Nåværende egenkapitalbeviseierkapital i banken utgjør NOK 1 238 856 000 fordelt på 12 388 560 egenkapitalbevis hvert pålydende NOK 100. Egenkapitalbevisene er registrert i VPS og notert ved Oslo Børs.

Styret vurderer til enhver tid konsernets behov for tilstrekkelig egenkapital relatert til konsernets mål, strategi og risikoprofil. Styret har utarbeidet føringer for bankens utbyttepolitikk. Bankens Representantskap fastsetter det årlige utbyttet basert på forslag fra styret.

Banken forholder seg til finansieringsvirksomhetslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Nærmere informasjon om bankens egenkapitalbevis fremkommer i note 40. Utbyttepolitikk fremgår av styrets beretning.

LOVPÅLAGTE STYRINGSORGANER – SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

(anbefalingens pkt. 6, 7, 8 og 9)

Styringsprosesser

Styring og kontroll foregår gjennom forskjellige prosesser, hvor de forskjellige organene i banken enten alene eller sammen med andre er involvert. Representantskapets styring og kontroll av virksomheten skjer gjennom ordinære og ekstraordinære møter og sentrale beslutningsprosesser knyttet til behandling av årsregnskapet og disponeringer som følge av dette, valg av medlemmer til styret, og valgkomité, samt eventuelle endringer av bankens vedtekter. Styret i banken gir forslag til årsregnskap og forslag til utbytte overfor Representantskapet.

Styring og kontroll på de operative plan skjer gjennom administrerende direktør og de ansvarlige innenfor bankens definerte forretningsområder.

Den finansielle rapportering til egenkapitalbeveiserne og andre interessenter skjer ved at disse mottar finansiell informasjon gjennom bankens kvartalsrapporter. Informasjon gjøres tilgjengelig for alle som er interessert, blant annet på bankens hjemmesider.

Bankens styrings- og kontrollorganer har hver sine oppgaver og formål, der de ulike organenes roller og ansvar på øverste nivå er definert gjennom lovgivning, forskrifter og vedtekter.

Representantskapet

Representantskapet er bankens øverste organ og skal se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og Representantskapets vedtak. Representantskapet fastsetter regnskapet samt velger medlemmene til styret og valgkomité. Videre vedtar Representantskapet godtgjørelse til bankens tillitsvalgte og valgte revisor.

Representantskapet i SpareBank 1 Østfold Akershus har 25 medlemmer. 10 representanter for egenkapitalbeveiserne, 10 representanter for innskytere og 5 representanter valgt av ansatte.

Hvert annet år avholdes valg møte for egenkapitalbeveiserne hvor representanter til Representantskapet velges.

Dette møtet benyttes også til å oppdatere egenkapitalbeveiserne på konsernets finansielle stilling og fremtidsutsikter.

Innkalling skjer ved brev til eierne av registrerte egenkapitalbevis senest 14 dager før møtet. Hvert egenkapitalbevis gir rett til en stemme. Alle egenkapitalbeveisere kan delta på møtet og det er anledning til å stemme med fullmakt. Det er innført stemmerettsbegrensning på 30 % av bankens totale antall utstedte egenkapitalbevis.

Valgkomitéer

Representantskapet velger valgkomité blant Representantskapets medlemmer bestående av 6 medlemmer og

6 personlige varamedlemmer. Valgkomiteen skal ha representanter fra alle grupper i Representantskapet. Ingen styremedlemmer eller representanter fra ledelsen er medlem av valgkomiteen. Valgkomiteen skal forberede valg til leder og nestleder i Representantskapet og valgkomiteen og øvrige medlemmer til valgkomiteen, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret. I tillegg skal valgkomiteen foreslå godtgjørelse til Representantskapet, styret og valgkomiteen.

Styret

Styret i banken velges av Representantskapet og består av 6-8 medlemmer og inntil 4 varamedlemmer, inkludert ansattes representanter. Administrerende direktør er ikke medlem av styret, men har møte- og talerett.

Ingen av styremedlemmene valgt av Representantskapet har noen ansettelsesforhold eller oppdragstakerforhold til konsernet utover sine verv som tillitsvalgte. Oversikt over medlemmer av styret finnes under avsnittet «Tillitsvalgte» i tillegg til på bankens hjemmeside.

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus tilfredsstiller kravene til uavhengighet som følger av Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse.

Styrets arbeid

I 2018 ble det holdt 11 ordinære styremøter og ett ekstraordinært styremøte. Styret fastsetter årlig møte- og arbeidsplaner for sitt arbeid. Agendaen for det enkelte styremøte fastsettes av styrets leder i samarbeid med administrerende direktør. Det legges vekt på at styremøtene skal være godt forberedt og at alle medlemmene skal kunne delta i beslutningsprosessen.

Styret har det overordnede ansvar for forvaltning og organisering av banken i tråd med lover, vedtekter og forskrifter. I tillegg skal styret fastsette instruksjoner for den daglige ledelse, strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Styret er ansvarlig for at de midler banken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Av

dette følger at styret også har plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styremedlemmer skal utøve forsvarlig skjønn ved utøvelse av sitt ansvar og oppgaver.

Ekstern revisor

(anbefalingens pkt. 15)

Ekstern revisors hovedoppgave er å vurdere hvorvidt bankens årsregnskap er gitt i samsvar med lov og forskrifter. Videre skal ekstern revisor vurdere om formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Ekstern revisor velges av Representantskapet. Bankens revisor er PricewaterhouseCoopers AS.

Revisjons- og risikoutvalg

(anbefalingens pkt. 9)

Revisjons- og risikoutvalgene velges av og blant styrets medlemmer og vil samlet ha den kompetanse som er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Utvalgene er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

(anbefalingens pkt. 10 og 15)

Risikostyring i SpareBank 1 Østfold Akershus støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Bankens overordnede mål og strategiske veivalg gjøres gjennom regelmessige strategiprosesser, hvor bankens styre er involvert. Banken har engasjert EY som intern revisor.

Utfyllende informasjon om risikostyring og intern kontroll i SpareBank 1 Østfold Akershus fremkommer i styrets beretning og i note 7.

Godtgjørelse til styret og ledende ansatte

(anbefalingens pkt. 11 og 12)

Medlemmer av styret mottar en årlig godtgjørelse som fastsettes av bankens Representantskap, etter innstilling fra Valgkomiteen. Styremedlemmers honorar er ikke knyttet til bankens resultat eller lignende. Ingen av styrets medlemmer valgt av Representantskapet har oppgaver for konsernet utover styrevervet.

Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør foretas av styret. Det er etablert eget Godtgjørelsesutvalg som underutvalg til styret. Nærmere informasjon om kompensasjon og lønn for ledende ansatte fremgår av note 21.

Informasjon og kommunikasjon

(anbefalingens pkt. 13)

Korrekt, tidsriktig og effektiv kommunikasjon om konsernets utvikling og resultater skaper tillit og troverdighet overfor investormarkedet og øvrige interessegrupper som ønsker å følge bankens utvikling. All rapportering er basert på åpenhet og likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet. Bankens finanskalender er tilgjengelig på bankens hjemmesider. Her vil i tillegg all informasjon vedrørende resultater og børsmeldinger være tilgjengelig til enhver tid.

Selskapsovertagelse

(anbefalingens pkt. 14)

Eierstrukturen i en Sparebank er lovregulert. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 % av egenkapitalbeviskapital må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. En oversikt over de 20 største egenkapitalbevis-eierne i SpareBank 1 Østfold Akershus finnes i note 40.

Vi deler gjerne med engasjerte ildsjeler!

I motsetning til forretningsbankene som gir alt utbytte til aksjonærene, gir vi som sparebank deler av vårt overskudd tilbake til lokalsamfunnet. I mer enn 175 år har vi bidratt til allmenntilgode formål i vår region. For regnskapsåret 2018, vil styrets forslag til utbytte føre til at avsatte midler til gaver og utbytte til stiftelsene blir 131,6 millioner kroner. Pengene er vårt samfunnsbidrag, og forvaltes av banken, samt våre eierstiftelser SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus og Sparebank 1 stiftelsen Halden.

Foto: Sofie Alexandra Kitterød

Foto: Lars Aune

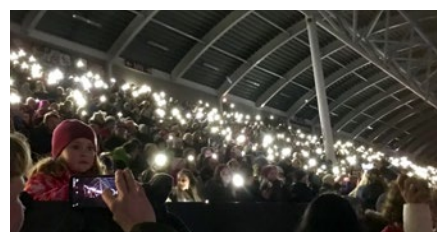

Foto: Silje Waters

Vi støtter tiltak innenfor disse områdene:

Idrett og friluftsliv

En aktiv oppvekst er en viktig byggestein for et langt og sunt liv. Vi støtter lokale lag og foreninger som åpner for positive aktiviteter og friluftstilbud, spesielt for barn og unge.

Kunst og kultur

Kunst setter farge på lokalsamfunnet, og er med på å skape glede og engasjement. Vi vil tilrettelegge for at mange skal være med på å formidle, og nyte kultur i nærmiljøet.

Utdanning og forskning

Forskning og utdanning driver samfunnet videre, og bidrar til verdiskaping og næringsutvikling. Vi ønsker å bygge opp under kunnskapsformidling og læring for kommende generasjoner.

By- og stedsutvikling

En felles historie gir oss identitet og danner en plattform for videre utvikling. Når vi vet hvor vi kommer fra, er det lettere å se hvor vi vil. Vi støtter tiltak som formidler lokalhistorie, og som bidrar til et bærekraftig lokalsamfunn i årene som kommer. Vi støtter formål som bidrar til et tryggere, gladere, og bedre lokalsamfunn for mange, i våre nabolag. Du kan søke om støtte til noe du brenner for på våre nettsider.

Idealister skaper gode overskuddsamfunn

Idealister skaper gode overskuddsamfunn SpareBank 1 støtter de som bruker tid og krefter på å skape et levende og trivelig lokalsamfunn. At folk trives der de bor gjør det både lettere og mer meningsfylt for oss å være tilstede som bank. Sammen får vi bra ting til å skje.

TILLITSVALGTE I SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS

REPRESENTANTSKAPET

INNSKYTERVALGTE:

Åge Grønneberg
Inger-Lise Skartlien
Pål Scott Hagen
Inger Line Schi

Peer Olsen
Peter T. Hansen
Monica Carmen Gåsvatn

Thor Sanderød
Hilde Porsmyr
Jarle Huseby

Varamedlem:

*Arild Ruver Andersen
Gunn Mona Ekornes*

*Christian Fredrik Rybom
Elisabeth Torskenæs Krusinski*

EGENKAPITALBEVISEIERVALGTE:

Per Stubstad Wiik
Ragnhild Sofie Lundeby Grimstad
Just Erik Næss
Carine Engen

Tollef Myrvang Jensen
Bjørn Elvestad
Hans Olav Bjerketvedt

Liv Monica Lundberg
Kjell Hagen
Erling H. Nord-Varhaug

Varamedlemmer:

*Kjell Kåsin
Arne Martinsen*

*Tore Carlsen
Margareth Gjersøe*

Johnny Trandem

VALGT AV DE ANSATTE:

Mona S. Magnussen
Jan Egil Ellingsen
Øyvind Funderud
Jim Gangsøy
Trine Hansen

Varamedlemmer:

*Bodil Skaug Hansen
Erik Pedersen*

TILLITSVALGTE I SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS (forts.)

STYRET:

Øyvind Karlsen
Tormod Melnæs, nestleder
Vidar Løfshus
Kristin Utakleiv
Tom Ragnar Grip
Elin Cathrine Hagen
Janne-Gerd Kanebog, ansattes representant
Øystein Ulrich Larsen, ansattes representant

Varamedlemmer:

Ellen Vanem

Bente Tandberg (ut 16.05.2018)

Trond Staff, ansattes vararepresentant (ut 09.04.2018)

Lene Zimmermann Gjermundsen, ansattes vararepresentant (ut 09.04.2018)

Elisabeth Snertebakken (ny 09.04.2018)

Fredrik Alexander Rustad (ny 09.04.2018)

RISIKOUTVALGET:

Tormod Melnæs, leder
Øystein Ulrich Larsen
Vidar Løfshus

REVISJONSUTVALGET:

Vidar Løfshus, leder
Øystein Ulrich Larsen
Tormod Melnæs

GODTGJØRELSESUTVALGET:

Øyvind Karlsen, leder
Tom Ragnar Pettersen Grip
Vidar Løfshus (ut 24.05.2018)
Elin Cathrine Hagen (inn 24.05.2018)
Janne-Gerd Kanebog (ansattes representant i Styret)

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom SpareBank 1 Gruppen, SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, deres datterselskap og andre felleseide selskap.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av 14 selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner, bedrifter og organisasjoner. Alliansen har etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Markedsinnsatsen er i hovedsak rettet mot personmarkedet, små og mellomstore bedrifter samt forbund tilknyttet LO. Både bankene og produktområdene hevder seg godt i konkurransebildet, og resultatutviklingen er god.

Disse 14 selvstendige bankene er sammen om SpareBank 1-alliansen:

SpareBank 1
BV

SpareBank 1
Ringerike Hadeland

SpareBank 1
SMN

SpareBank 1
Lom og Sjøk

SpareBank 1
Modum

SpareBank 1
SR-Bank ASA

SpareBank 1
Søre Sunnmøre

SpareBank 1
Østlandet

SpareBank 1
Gudbrandsdal

SpareBank 1
Hallingdal Valdres

SpareBank 1
Nord-Norge

SpareBank 1
Telemark

SpareBank 1
Østfold Akershus

SpareBank 1
Nordvest

SpareBank 1-alliansen (forts.)

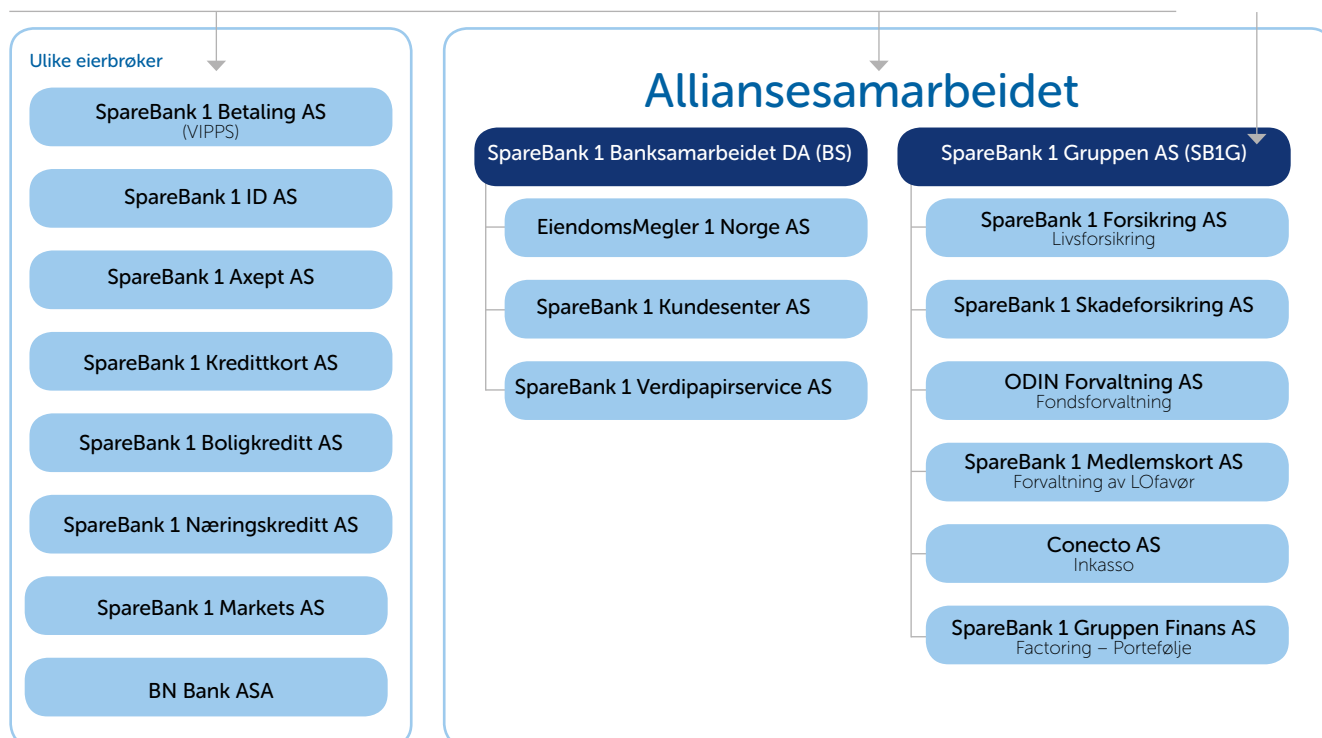
Kundene skal oppleve at SpareBank 1-alliansen er den beste på nærhet, lokal forankring og kompetanse. Totalt har alliansen ca. 7000 medarbeidere, hvorav ca. 1200 er tilknyttet SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet med datterselskaper.

SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet utgjør Alliansesamarbeidet. Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige. Alliansesamarbeidets visjon er: Attraktiv for kundene og bankene.

SpareBank 1 Banksamarbeidet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet eier og forvalter også alliansens immaterielle rettigheter under det felles merkevarenavnet SpareBank 1.

SpareBank 1 Banksamarbeidet utvikler og leverer felles IT/mobilløsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, kompetanse, analyser, prosesser, beste-praksis-løsninger og innkjøp.

Alliansepartnere/eiere:

Styrker forsikring i bank med Fremtind, morgendagens forsikringsselskap

1. januar 2019 trådte fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring og DNB Forsikring i kraft. Fremtind Forsikring så dagens lys, og konseptet forsikring i bank fikk en ny dimensjon. Det hele startet vinteren 2018 med at Turid Grotmoll og Finn Haugan på vegne av SpareBank 1 Gruppen tok initiativ til et møte med Rune Bjerke, konsernsjef i DNB. Ideen om å bygge landets sterkeste forsikringsselskap slo rot, basert på tilliten partene hadde bygget gjennom Vipps-samarbeidet.

Bransjetall viser at selskaper med bankdistribusjon tar markedsandeler og har god lønnsomhet. Et viktig rasjonale bak fusjonen er å bygge nødvendig volum ved å ytterligere styrke distribusjonen av forsikring gjennom bankene. Samtidig vil fusjonen gi større kraft til å videreutvikle innovative og kundevennlige løsninger, opprettholde konkurransedyktige priser og komme enda raskere på banen med nye produkter til kundene.

Finanstilsynet godkjente fusjonen 21. desember. Fremtind er allerede fra start landets tredje største forsikringsselskap, det nest største på privatmarkedet, og det desidert største med distribusjon gjennom bank. Med om lag 900 medarbeidere på laget, og nye krefter på vei inn, har administrerende direktør Turid Grotmoll ambisjoner om at Fremtind på sikt skal bli nummer én.

– Fremtind er et nytt forsikringsselskap med lang erfaring, og store ambisjoner. En viktig oppgave er å gjøre forsikring enklere, og hverdagen til folk og bedrifter tryggere. Det skal vi få til gjennom digital innovasjon og fornyelse, god kundeinnsikt, bærekraft og partnersamarbeid, sier Grotmoll.

KRAFTFULL DISTRIBUTUSJON

Fremtinds distribusjon skjer gjennom bankenes lokale kontorer utover hele landet, via kundesenter og digitalt. SpareBank 1-bankene distribuerer forsikringene under SpareBank 1-merkevaren, mens DNB distribuerer forsikringene under DNB-merkevaren. For øvrig viderefører selskapet SpareBank 1s avtale om å levere produkter til LO-forbundenes 930 000 medlemmer gjennom merkevaren LOfavør.

EIERSKAP

SpareBank 1 Gruppen AS eier 65 prosent og DNB ASA 35 prosent i Fremtind. DNB har i tillegg en opsjon på å kjøpe seg opp til 40 prosent eierandel. Fremtind er et datterselskap i SpareBank 1 Gruppen.

NAVNET FREMTIND

Selskapets juridiske navn er Fremtind Forsikring AS. Navnet Fremtind er satt sammen av ordene frem og tind. Frem handler om å ligge i front og være fremoverlent, med fokus på datadrevet innovasjon og morgendagens kundeløsninger. Tind handler om erfaringen og grunnfjellet selskapet står på, bygget opp av to solide aktører, og med høyde nok til å ha perspektiv og kunne sikte langt.

SpareBank Østfold · Akershus

Postboks 130, 1501 Moss
Kongensgate 21, 1530 Moss
(fra 18. mars 2019: Varnaveien 43E, 1526 Moss)
Telefon: 915 057 00
Email: epost@sparebank1.no
www.sparebank1.no/ostfold-akershus